

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

Mülkiye YILDIRIM

SAVAŞ NEDENİYLE ÜLKESİNDEN GÖÇ ETMİŞ SURİYELİ
SIĞINMACILARA KARŞI YEREL HALKIN TUTUMU: ŞANLIURFA
İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2023

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

Mülkiye YILDIRIM

SAVAŞ NEDENİYLE ÜLKESİNDEN GÖÇ ETMİŞ SURİYELİ
SIĞINMACILARA KARŞI YEREL HALKIN TUTUMU: ŞANLIURFA
İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Ümmet ERKAN

MUŞ-2023

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
ÖN SÖZ.....	VI
KISALTMALAR DİZİNİ	VII
TABLolar DİZİNİ	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1. GÖÇ KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ	5
1.1.1. Göç	6
1.1.2. Göç Çeşitleri.....	7
1.1.2.1. Doğal Afetlerin Neden Olduğu Göçler.....	8
1.1.2.2. Ekonomik Kaynaklı Göçler	8
1.1.2.3. Eğitim Kaynaklı Göçler.....	10
1.1.2.4. Siyasal Kaynaklı Göçler	11
1.2. GÖÇÜN NEDEN OLDUĞU SORUNLAR.....	12
1.2.1. Göçün Neden Olduğu Ekonomik Sorunlar	12
1.2.2. Göçün Neden Olduğu Sosyal ve Kültürel Sorunlar	14
1.3. GÖÇ EDEN BİREYLERİ NİTELEYEN KAVRAMLAR.....	16
1.3.1. Mülteci.....	16
1.3.2. Şartlı Mülteci	17
1.3.3. İkincil Koruma	17
1.3.4. Göçmen	17
1.3.5. Sığınmacı.....	17
1.3.6. Geçici Koruma	18
1.4. GRUPLAR ARASI İLİŞKİLERİ İNCELEYEN KURAMLAR	19
1.4.1. Gerçekçi Çatışma Kuramı	19
1.4.2. Bütünleşik Tehdit Kuramı	19
1.4.3. Sosyal Kimlik Kuramı.....	20
1.4.4. Engellenme Saldırganlık Kuramı	20

1.4.5. Günah Keçisi Kuramı	21
1.4.6. Gruplar Arası Tehdit Kuramı	22

İKİNCİ BÖLÜM

SURİYE'DEN TÜRKİYE'YE YÖNELİK GÖÇ

2.1. SURİYE GÖÇÜNÜN TÜRKİYE'YE ETKİSİ	23
2.1.1. Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler.....	24
2.1.2. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sayıları ve Yaşadıkları Şehirler	25
2.1.3. Şanlıurfa'da Göç ve Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler	26
2.2. SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA GÖÇ VE SİĞİNMACILAR	28
2.2.1. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Yaşadıkları Sorunlar	30
2.2.2. Göç Eden Bireylerin Sorunlarına Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar	33
2.3. GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERLE İLGİLİ YAPILMIŞ SAHA ÇALIŞMALARI	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	42
3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI	42
3.3. ÇALIŞMA GRUBU	43
3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	43
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	44
3.4.2. Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği	44
3.4.3. Verileri Toplama Süreci	44
3.5. KATILIMCILARA İLİŞKİN BİLGİLER	45
3.5.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler	45
3.5.2. Katılımcıların Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumları	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. ÖLÇEĞİN BETİMSSEL ANALİZİ	52
4.2. ARAŞTIRMA SORULARININ ANALİZİ	53
4.2.1. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Yaşa Göre Karşılaştırılması	53

4.2.2. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	54
4.2.3. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	54
4.2.4. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması	55
4.2.5. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması	56
4.2.6. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması	57
4.2.7. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Ailedeki Kişi Sayısıyla Karşılaştırılması	58
4.2.8. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Arap Kökenliliğe Göre Karşılaştırılması	59
4.2.9. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Arap kökenli Akrabası Olmasına Göre Karşılaştırılması	59
4.2.10. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Suriyelileri Karşılama Değişkeniyle Karşılaştırılması.....	60
4.2.11. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Savaş vb. Bir Durum Karşısındaki Tutumlarıyla Karşılaştırılması.....	61
4.2.12. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Suriyelilerle Etkileşimde Bulunmasına Göre Karşılaştırılması	62
4.2.13. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Suriyelilere Yardımda Bulunmalarına Göre Karşılaştırılması.....	63
4.2.14. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Yurt Dışında Bulunmalarına Göre Karşılaştırılması	63
4.3. TARTIŞMA	65
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76
KAYNAKÇA	82
EKLER.....	94

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SAVAŞ NEDENİYLE ÜLKESİNDEN GÖÇ ETMİŞ SURIYELİ SIĞINMACILARA KARŞI YEREL HALKIN TUTUMU: ŞANLIURFA İLİ ÖRNEĞİ

Mülkiye YILDIRIM

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ümmet ERKAN

2023, 110 sayfa

Tarih boyunca insanlar sürekli hareket halinde olmuş, tükenen doğal kaynaklar, güvenli bölgelere ulaşma, refah ve iyi bir yaşam için göç etmiştir. Göç, modern bir olgu olarak da sanayileşme ve kentleşmeye bağlı olarak gelişim göstermiş, ülkelerde yaşanan istikrarsızlıktan etkilenmiştir. Bölgemizde yaşanan siyasal istikrarsızlıklar nedeniyle ülkemize yönelik göçlerde ciddi bir artış olmuş, bu durum da bazı sorunları derinleştirmiş, yeni bazı sorunlar ortaya çıkarmıştır. Araştırmanın amacı Şanlıurfa'da yaşayan yerel halkın ülkesinden göç etmiş geçici koruma statüsündeki Suriyelilere yönelik tutum ve davranışlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmaya Şanlıurfa ilinde yaşayan 350 kişi katılmıştır. Araştırmada, katılımcılara yöneltilen formda yer alan kişisel bilgi formu ve Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak araştırma için gerekli veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda verilerin normal dağılım sağlamadığı görülmüştür. Normal dağılım sağlamayan veriler, non-parametrik testler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcıların ülkesinden göç etmiş Suriyelilere yönelik tutumlarıyla katılımcıların yaş, cinsiyet, gelir, çalışma durumu değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmazken katılımcıların ülkesinden göç etmiş Suriyelilere yönelik tutumlarıyla gelir durumu değerlendirmesi, eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ülkesinden göç etmiş Suriyelilerle iletişimde bulunan, onlara yardımda bulunan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Suriyeliler, Savaş.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

ATTITUDES OF LOCAL PEOPLE TOWARDS SYRIAN REFUGEES WHO HAVE MIGRATED FROM THEIR COUNTRY DUE TO THE WAR: THE CASE OF ŞANLIURFA PROVINCE

Mülkiye YILDIRIM

Advisor: Assistant. Prof. Ümmet ERKAN

2023, Page: 110

Throughout history, people have been constantly on the move, emigrating to reach depleted natural resources, safe places, prosperity and a good life. Migration, as a modern phenomenon, has developed depending on industrialization and urbanization, and has been affected by the instability experienced in countries. Due to the political instability in our region, there has been a serious increase in immigration to our country, which has deepened some problems and created some new problems. The aim of the research is to examine the attitudes and behaviors of the local people living in Şanlıurfa towards the Syrians under Temporary Protection status who have immigrated from their country in terms of various variables. 350 people living in Şanlıurfa province participated in the research. In the study, the necessary data were obtained by using the personal information form in the form directed to the participants and the Attitudes Towards Refugees Scale. SPSS 22.0 program was used in the analysis of the data obtained. As a result of the analysis, it was seen that the data did not provide a normal distribution. Data that did not provide normal distribution were analyzed using non-parametric tests. According to the findings obtained from the research, while there was no significant difference between the participants' negative attitudes towards Syrians under Temporary protection status and the variables of age, gender, income, and employment status, it was concluded that there was a significant difference between the participants' negative attitudes towards refugees and their financial situation assessment and education level. It has been observed that the participants who communicate with and help Syrian refugees have a more positive attitude than the other participants.

Key Words: Migration, Immigrants, Syrians, War.

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın amacı savaş nedeniyle ülkesinden göç etmiş, geçici koruma altında bulunan Suriyelilere yönelik Şanlıurfa’da yaşayan vatandaşların tutum ve algılarını ölçmektir. Bu algı ve tutumların yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, eğitim seviyesi, ülkesinden göç etmiş Suriyelilerle etkileşim, etnik köken gibi bağımsız değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir.

Bu çalışma sürecinde bilgi, öneri ve desteğini esirgemeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Ümmet ERKAN’a teşekkür ederim.

Ayrıca Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı yüksek lisans ders dönemi boyunca her zaman yanımda olan hocalarım Prof. Dr. Hacı Mustafa AÇIKÖZ’e, Doç. Dr. Ayşin ÇETİNKAYA BÜYÜKBODUR’a, Dr. Öğr. Üyesi Özgür YEŞİLYURT’a ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet EFE’ye, yüksek lisans eğitiminde beraber ders almaktan mutluluk duyduğum sınıf arkadaşlarım; Meriç Nilay EKİNCİOĞLU, Beyzanur SORAN, Cüneyt ÖZGENEL’e ve veri toplama aşamasında zamanlarını ayırıp anket sorularına cevap veren değerli katılımcılara teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışma dönemimde bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen Yasemin YETKİN’e, Sakarya Üniversitesi’nin bana kazandırdığı değerli arkadaşım Sevilay KURUNÇ’a desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Son olarak eğitim hayatım boyunca desteğini her zaman yanımda hissettiğim hayatımdaki en değerli varlık olan kız kardeşim Emine YILDIRIM KASIMOĞLU’na ve çok değerli aileme teşekkür ederim.

Muş-2023

Mülkiye YILDIRIM

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	:	Avrupa Birliği
ADNKS	:	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AFAD	:	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BMYK	:	Birleşmiş Milletler Yürütme Komitesi
GİB	:	Göç İdaresi Başkanlığı
IOM	:	Uluslararası Göç Örgütü
İNSAMER	:	İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi
MYTÖ	:	Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği
SPSS	:	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşu
TSSB	:	Travma Sonrası Stres Bozukluğu
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
UNCHR	:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
vb.	:	Ve benzeri
vd.	:	Ve diğerleri
YUKK	:	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Katılımcıların Cinsiyet ve Yaş Özellikleri.....	45
Tablo 3.2. Katılımcıların Medeni Hal Özellikleri.....	46
Tablo 3.3. Katılımcıların Ailedeki Kişi Sayısı.....	46
Tablo 3.4. Katılımcıların Eğitim Durumu.....	47
Tablo 3.5. Katılımcıların Çalışma Durumu.....	48
Tablo 3.6. Katılımcıların, Gelir Durumu	48
Tablo 3.7. Katılımcıların, Gelir Durumunu Değerlendirme Özellikleri	49
Tablo 3.8. Katılımcıların Araştırma Sorularına Verdikleri Cevapların Sonuçları 1	49
Tablo 3.8. Katılımcıların Araştırma Sorularına Verdikleri Cevapların Sonuçları 1 (devamı)	50
Tablo 3.9. Katılımcıların Araştırma Sorularına Verdikleri Cevapların Sonuçları 2	51
Tablo 4.1. Ölçeğin Betimsel Analiz Sonuçları.....	52
Tablo 4.2. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	53
Tablo 4.3. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Cinsiyete Göre Karşılaştırılması. Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	54
Tablo 4.4. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	55
Tablo 4.5. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Gelir Düzeyiyle Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	55
Tablo 4.5. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Gelir Düzeyiyle Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları (Devamı)	56
Tablo 4.6. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	56
Tablo 4.7. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması. Mann-Whitney U Testi	57
Tablo 4.8. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Ailedeki Kişi Sayısıyla Karşılaştırılması. Kruskal Wallis Testi Sonuçları	58
Tablo 4.9. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Arap kökenliliğe Göre Karşılaştırılması. Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	59

Tablo 4.10. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Arap kökenli Akrabası Olmasına Göre Karşılaştırılması. Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.11. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Suriyelileri Karşılama Değişkeniyle Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.12. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun Katılımcıların Savaş vb. Bir Durum Karşısındaki Tutumlarıyla Karşılaştırılması. Kruskal- Wallis Testi Sonuçları	61
Tablo 4.13. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Suriyelilerle Etkileşimde Bulunmasına Göre Karşılaştırılması. Mann Whitney U Testi Sonuçları	62
Tablo 4.14. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun Katılımcıların Suriyelilere Yardımda Bulunmalarına Göre Karşılaştırılması. Mann Whitney U Testi Sonuçları	63
Tablo 4.15. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Yurt Dışında Bulunmalarına Göre Karşılaştırılması. Mann Whitney U Testi Sonuçları	64

GİRİŞ

Göçün tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar tarih öncesi çağlardan beri yaşadıkları coğrafi mekânda sürekli hareket halinde olmuştur. Avcılık ve toplayıcılık döneminden sonra başlayan tarım devrimi, insanları bir yere sabitlese de insanlar güvenlik kaygıları, savaşlar ve kıtlık gibi nedenlerle yer değiştirmeye devam etmiştir. Modern dönemlerde ise göç genellikle sanayileşme, kentleşme, emek ve pazar hareketliliği nedeniyle yaşanmıştır. Toprağa bağlı yaşayan köylüler sanayi devrimi sonrasında kitleler halinde kentlere akın etmeye başlamıştır. Bu durum kentlerin dokusunu değiştirmiş ve beraberinde yeni sorunlar getirmiştir. Büyük insan kitlelerinin kısa bir süre içerisinde hızla yer değiştirmesi daima büyük sorunlara neden olmuştur.

Modern dönemde sürmekte olan göçlerin birçok nedeni bulunmaktadır. Göçler kısaca iç ve dış göçler olarak ikiye ayrılabilir. Dış göçler çoğunlukla ekonomik, insani gelişim ve daha iyi yaşam koşulları nedeniyle yapılmaktadır. Özellikle düzenli göçler bu nedenlere dayanmaktadır. Fakat ülke içinde yaşanan siyasal çatışmalar, ayaklanma, iç savaş, kıtlık, kuraklık, deprem gibi beklenmedik felaketler de dış göçlere neden olmaktadır. Yaşamalarını tehdit eden çatışmaların gölgesinde hayat mücadelesi veren insanlar, çoğu zaman çareyi o bölgeyi terk etmekte bulmaktadır. Savaştan kaçan insanlar her şeylerini kaybetmekte, gittikleri yerlerde istenmeyen kişiler olarak görülebilmekte, yaşanan çeşitli sorunların suçlusu olarak ötekileştirmeye maruz kalabilmektedir.

Türkiye hem hedef ülke olarak az gelişmiş ülkelerden göç almakta hem de göçmenler tarafından Batı Avrupa'ya göç etmek için transit ülke olarak kullanılmaktadır. Özellikle Asya, Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden göç eden bireyler Türkiye'yi hedef ülke veya geçiş ülkesi olarak görmektedir.

Türkiye asırlardır stratejik konumu nedeniyle göç yollarının geçiş güzergâhında olmuştur. Son yıllarda Orta Doğu'daki istikrarsızlık bu göçlerin daha da artmasına neden olmuş ve göçler kitleler halinde gerçekleşmeye başlamıştır. Kitleler halinde yapılan bu göçler beraberinde birçok sorunu da getirmektedir. Yaşanan sorunlar bazen ilk anda ortaya çıkarken (barınma, işsizlik, dilencilik vb.) bazı sorunlar ise daha uzun bir zaman diliminde ortaya çıkmaktadır. Suriye'den Türkiye'ye yönelik kitleler halinde göç eden bireyler, ilk zamanlarda savaş mağduru olarak görülmüştür. Fakat ülkesinden göç

etmiş, Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkede kalıcı olarak kalmaya devam etmeleri toplumun onlara karşı olumsuz tepki göstermesine neden olmuştur.

Türkiye yakın tarihimizde özellikle güney sınırlarımızdaki ülkelerde yaşanan siyasi istikrarsızlık, iç savaş nedeniyle kitlesel göçlere maruz kalmıştır. Plansız, kontrolsüz bir biçimde gerçekleşen bu göçler, göç edilen bölgelerde yerel halkı yeni ve farklı sorunlara muhatap kılmıştır. Bölgede yaşanan bu sorunlar; yoksulluk, kira ve konut sorunları, kültürel uyum, sağlık ve eğitim hizmetlerinde düşüş, ayrışma ve çatışma olarak sınıflandırılabilir. Farklı kültürlerden gelen insanların yerel halk ile yaşadıkları iletişim, uyum gibi sorunlar ileride daha büyük sorunların yaşanmasına yol açabilme tehlikesi taşımaktadır. Kültürel sorunların altında yatan nedenlerin incelenmesi bu yüzden son derece önemlidir. Yaşanmış veya yaşanacak olası sorunların neler olduğu, bölge halkının yaşanan bu göçten ne kadar etkilendiği ve halkın sorunlara bakış açılarının değerlendirilmesi bu nedenle önem taşımaktadır.

Sosyal bilimler alanında Suriye göçü ve göçün neden olduğu sorunlarla ilgili birçok araştırma olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde genel olarak geçici koruma altındaki Suriyelilerin göç ettikleri bölgelere etkileri ve bireyler üzerinde yarattığı psikolojik sonuçlar ele alınmıştır. Sosyal hizmet bağlamında geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili çok az çalışma olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar ise geçici koruma altındaki Suriyelilerin göç sürecinde yaşadığı sorunlarla ilgili çalışmalardır. Sosyal hizmet mesleğinin hizmet verdiği hedef kitle arasında yer alan geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik halkın nasıl bir tutuma sahip olduğu, bu durumdan ne kadar etkilendiği, bazı değişkenler aracılığıyla analiz edilmeye çalışılmıştır.

Savaş nedeniyle ülkesinden göç etmek zorunda kalan geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa'da yaşayan vatandaşların tutum ve davranışlarını ölçmeyi amaçlayan bu çalışma, göç ve geçici koruma konusunu farklı boyutlarıyla ele almayı hedeflemektedir. Bölgede süregiden savaşlar, sınır bölgelerini hem bir transit ülke hem de hedef ülke olarak göçe maruz bırakmaktadır. 2011 yılında başlayan iç savaş sonrasında ülkeye sığınan geçici koruma altındaki Suriyeliler yerleştikleri şehirlerde farklı sorunların parçası olmuştur. Bu çalışmada geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik bölgesel ve yerel tutumların değerlendirilmesi ve yaşanan sorunların tespit

edilmesi amaçlanmıştır. Bölge halkının işsizlik, yoksulluk, yüksek kira fiyatları, eğitim ve sağlık olanaklarının yetersizliği gibi yaşadığı sorunlar arasında son yıllarda Suriye sınırından Türkiye sınırlarına doğru kitleler halinde yapılan göç sonucunda geçici koruma altındaki Suriyeliler sorunu da yer almıştır. Suriye'den Türkiye'ye doğru yapılan bu göç birçok araştırmaya konu olmuştur Böylece göçün yarattığı sorunlar, iki toplum arasındaki etkileşim, göç ve uyum konusunda bilimsel kanıtlara ulaşılması hedeflenmiştir. Elde edilecek bilimsel verilerin bölgedeki göç sorununa yönelik çözüm önerilerini destekleyeceği düşünülmektedir. Bu araştırmayla bölgede göç, entegrasyon, uyum gibi kavramların işlerliği ve bölgede yaşanan göç sorunlarına yönelik bir saptama yapılması amaçlanmaktadır.

Araştırmada yapılacak analiz sonucunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

S.1. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

S.2. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları yaşa göre farklılık göstermekte midir?

S.3. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

S.4. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları gelir düzeyine, gelir durum değerlendirmesine göre farklılık göstermekte midir?

S.5. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumlarıyla ailedeki kişi sayısı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

S.6. Arap kökenli veya Arap kökenli bir akrabası olan bireylerle, olmayan bireylerin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

S.7. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla “Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmesini nasıl karşılıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

S.8. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla “Ülkenizde savaş vb. bir durum söz konusu olduğunda ne yapardınız?” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

S.9. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla daha önce Suriyeli biriyle etkileşimde bulunan, yardımda bulunan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Dört bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde göç, göçmen, sığınmacı, geçici koruma, göç çeşitleri, göçün neden olduğu sorunlar kavramsal ve kuramsal açıdan ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Suriye’den Türkiye’ye yönelik göçün boyutları ve göçün, göç alan şehirlere etkileri incelenmiştir. Sosyal hizmet bağlamında geçici koruma altındaki Suriyelilerin sorunları ve göç eden bireyler için uygulanan sosyal politikalarla ilgili literatürdeki çalışmalar incelenmiştir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yapılan saha araştırmaları incelenmiş, geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadığı zorluklar, uyum süreci ve geçici koruma altındaki Suriyelilerin göç etmesiyle birlikte bölgede artış gösteren sorunlar ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, araştırma sorularını yanıtlayan katılımcıların demografik özellikleriyle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümünde araştırma sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiş tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GÖÇ KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

Göç, insanoğlunun var olduğundan beri gerçekleştirdiği bir eylemdir. Elindeki doğal kaynakları tükenen avcı ve toplayıcı toplumlar sürekli yer değiştirmiştir. Yerleşik hayatla beraber insanlar toprağa bağlansa da yağma ve istilalar insanları daha güvenli bölgelere yerleşmeye itmiştir. Örneğin Avrupa'da Viking saldırıları insanları daha güvenli iç bölgelere göç etmek zorunda bırakmıştır. Anadolu insanı da geçmişte güvenlik nedeniyle köyünü terk edip daha güvenli iç bölgelere yerleşmiştir. Osmanlı Dönemi'nde başlayan Celali İsyanları kırsalı güvensizleştirmiş, şehirlere doğru bir göç hareketini tetiklemiştir. Anadolu yüzyıllar boyunca evini yurdunu arkasında bırakan insanların hem geçiş güzergâhı hem de sığındıkları bir yurt olmuştur. Anadolu'nun tarihi ve kültürü uzak ve yakın geçmişte yaşanan göçlerle şekil almıştır. Kırım Savaşı (1856), Çerkez Sürgünü (1860), 93 Harbi (1877), Balkan Savaşları (1912-1913) ve Kurtuluş Savaşı (1919-1922) sonucunda Anadolu'ya yakın coğrafyadan milyonlarca insan göç etmiştir. Bu göçler, Anadolu'nu nüfus dinamiğini de etkilemiştir. Yakın geçmişte Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türkler ve Körfez Savaşı sonunda ülkeye sığınan Irak vatandaşları hala hafızalardaki tazeliğini korumaktadır.

Türkiye'yi etkileyen kitlesel göçlerin sonuncusu sınır komşusu Suriye'de başlayan iç savaş sonucu ülkesini terk edip Türkiye'ye sığınan geçici koruma altındaki Suriyelilerdir. Dört milyona yaklaşan Suriyeliler, başta Suriye sınırına yakın iller olmak üzere Türkiye'nin farklı bölgelerine yerleşmiştir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısında yaşanan artış Suriyelilerin ülkenin birçok yerinde kalıcı olarak yerleşmeye başlamasıyla bölgede yaşayan halkın tepkisine yol açmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili maksatlı veya önyargılı dezenformasyon sonucunda bölge halkı kendilerinin ihmal edilerek geçici koruma altındaki Suriyelilere yardım edildiği düşüncesine kapılmaya başlamıştır. Göçlerle ortaya çıkan kültürel etkileşim, entegrasyon da başarılı olmayınca sorunlar artış göstermeye başlamıştır (Tanrıkulu ve Özipek, 2021: 93).

Göç etme nedenleri ne olursa olsun göç edilen yerlerde, göçün olumlu ve olumsuz birçok etkisi bulunmaktadır. Zorlayıcı faktörlerin etkisinde göç eden kişileri, göç

ettikleri yerlerde zorlu bir hayat mücadelesi beklemektedir. Göç eden bireyler gittikleri yerlerde daha iyi bir yaşam hayal ederken çoğu zaman bu mümkün olmamaktadır. Göç eden kişiler genellikle göç ettikleri toplum tarafından olumlu karşılanmamıştır. Toplum tarafından istenmeyen kişiler olarak görülmüş ve çoğu zaman dışlanmaya maruz kalmışlardır (Özgüler, 2018: 83).

1.1.1. Göç

Cengiz (2015: 106)'e göre göç, insanların mekân içerisindeki hareketliliğine, yer değiştirmesine verilen isimdir. Göç, zorunlu veya isteğe bağlı gerçekleşebilir. Göç salt coğrafi bir yer değiştirme değil aynı zamanda sosyal bir hareketliliklerdir. Göç, göç edilen mekânda yeni etkileşim biçimlerinin ortaya çıkmasını sağlar. Bu etkileşim yeni kültürel sentezlerin, çatışma ve yeniden üretimlerin oluşmasına da yardımcı eder.

Göç hareketi sosyo-kültürel ve ekonomik etkileşimleri beraberinde getirmektedir. Göç etme eyleminin göç edilen yere verdiği yarar/zararlar bazen öngörülmebilmektedir. Toplumda yaşanması muhtemel sorunlar öngörülüp, çözüm yolları bulmak ve bulunan çözüm yollarını uygulamak gerekmektedir (Cengiz, 2015: 120).

Göç sınıflandırılırken gidilen yere, kullanılan araçlara, yasallığa, süresine göre farklı kategorilere ayrılmıştır. Göç, aynı ülkenin sınırları içerisinde yapılmışsa “iç göç” bir ülkeden başka bir ülkeye yapılmışsa “dış göç” olarak tanımlanmıştır. Göç isteğe bağlı olabildiği gibi savaş, doğal afet, yoksulluk, açlık gibi nedenlerle “zorunlu göç” biçiminde de görülebilir. Göç yasal yollarla gerçekleştirildiği gibi günümüzde sayısı ve hacmi sürekli artan bir biçimde “yasa dışı göç” olarak da işleyebilir. Göç, bireysel olduğu gibi “kitlesel göç” biçiminde de görülebilir. Göçte gidilen bölgenin “çekici” terk edilen bölgenin de “itici” yönleri göç kararı alınmasında birinci derece etkili olmuştur. İtici faktörler içerisinde işsizlik, yoksulluk, tarım arazilerinin bölünmesi, eğitim ve sağlık olanaksızlığı, savaş, doğal afetler (deprem gibi) yer alabilir. Çekici nedenler ise gidilen ülke/bölgedeki istikrarlı yapı, iş olanakları, refah, güvenlik, sağlık ve eğitim olanakları yer almaktadır (Erkan, 2018: 51).

Tarihten günümüze kadar göçe bağlı insan hareketliliği hep olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Ulus devletlerde başlayan siyasal, ekonomik istikrarsızlık özellikle yoksul veya gelişmekte olan ülkeleri daha fazla etkilemektedir. Ülkede yaşanan

olaylardan dolayı insanlar buldukları bölgeyi terk edip kendilerine daha iyi bir yaşam sürmek için farklı ülkelere göç etmeyi tercih etmektedir. Göç kararı vermek isteyen göçmen adayları, gidecekleri ülkenin göçmenlere karşı uyguladığı politikaları ve bu politikaların uygulamada ne kadar başarılı olduğunu yakından takip etmekte ve göçmenler tercihlerini bu doğrultuda kullanmaktadırlar (Baş ve Eti, 2020: 192). Göç etme eyleminin geçmişten beri yaşanmakta olduğu görülmektedir. İnsanların göç etme nedenleri zamana mekâna göre değişiklik gösterse de göç eden insanlarda oluşan ortak duygu bulunduğu yeri terk edip yeni bir hayat kurmak için harekete geçmektir.

1.1.2. Göç Çeşitleri

Göçler nedenlerine göre belli başlıklar altında sınıflandırılabilir. Göç etme eylemi insanların buldukları ülkeden başka bir ülkeye göç etmeleri şeklinde benzerlik gösterse de insanların göç etmelerine neden olan unsurlar farklılık göstermektedir. Göçler zorunlu olduğu gibi gönüllü olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Ancak kişinin göç etmeye iten sebepler genelde siyasal, etnik, dinsel veya mezhepsel kimliği nedeniyle ayrımcılık veya siyasal şiddete maruz kalmasıdır. Tarihte bu durumdan kaynaklı birçok göç olayının gerçekleştiği bilinmektedir. Zaman dilimi ve şartlarda değişiklikler meydana gelse de hala birçok ülkede bu sorunlar ve bunların neden olduğu göçler sürmektedir (Taş ve Özcan, 2018: 40).

Göçleri çeşitli başlıklar altında değerlendiren Aksoy (2012: 294-295) göçün nedenlerini belirli başlıklar altında sınıflandırmıştır. Bunlar; iklim kaynaklı göçler, ekonomik kaynaklı göçler, siyasal kaynaklı göçler ve eğitim kaynaklı göçlerdir. İklim kaynaklı göçlere daha çok doğada meydana gelen olaylar (sel, kuraklık vb.) neden olmaktadır. Ekonomik kaynaklı göçler, işsizlik ve ekonomik sorunların yaşandığı az gelişmiş ülkelere daha gelişmiş ülkelere doğru yapılan göçlerdir. Siyasal kaynaklı göçler, ülkede yaşanan savaş veya ülke içinde yaşanan siyasal çatışmalar nedeniyle yapılan göçlerdir. Eğitim kaynaklı göçler, eğitim imkânları daha iyi olan ülkelere doğru yapılan diğer göç etme sebeplerinden biridir.

Suriye'den ülkenin sınırlarına yönelik göç hareketi siyasal kaynaklı göçlere örnek verilebilir. Bunun dışında insanlar daha iyi yaşam olanakları, eğitim olanakları, daha özgür yaşamak için de göçe yönelebilmektedir.

1.1.2.1. Doğal Afetlerin Neden Olduğu Göçler

İnsanların yaşadıkları bölgedeki olumsuz iklim koşulları, deprem, taşkın, kuraklık, volkanik hareketler gibi nedenlere dayalı olarak gerçekleşen göç doğal afetlerin neden olduğu göç türüdür. Doğal çevre ve ekolojik nedenlere dayanan bu göçlerde son yıllarda yaşanan iklim değişikliği, kuraklık, mevsim düzensizlikleri ile birlikte artış görülmüştür (Aksoy, 2012: 295).

Doğal afetlerin neden olduğu göçler içinde yer alan iklim kaynaklı göçler, hızlı ve ani şekilde gelişen göçler ve zamana yayılmış olarak daha uzun bir zaman dilimi içinde gelişen göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. Hızlı ve ani gelişen göçlere çoğunlukla bir doğa olayının neden olduğu görülmektedir. Fırtına, kasırga, sel gibi yaşanan bu ani olaylar alt yapı ve mülkiyetlere zarar vermekte, çeşitli hasar ve can kayıplarının yaşanmasına neden olmaktadır. Yaşanan olayların maddi ve manevi zararlarla sonuçlanmasıyla yaşam alanı zarar gören insanlar, çareyi daha güvenli olan bir yere göç etmekte bulmaktadır. Aşamalı ve yavaş olarak gerçekleşen göçlerde ise kuraklık, deniz seviyesinin yükselmesi, toprağın verimsizleşmesi gibi insanların yaşam alanlarında oluşan değişimlerden dolayı insanların kalıcı olarak başka yaşam alanlarına yönelmelerine neden olmaktadır (İlık Bilben, 2019: 338).

Hızlı ve ani gelişen doğal afetlerin neden olduğu göçlerden bir tanesi de deprem nedeniyle yaşanan göçlerdir. 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye’de merkez üssü Kahramanmaraş olan iki depremde 50 binin üzerinde insan hayatını kaybetmiştir. Yakın zamanda yaşanan bu olay “Asrın Felaketi” olarak tarihe geçmiştir. Yaşanan deprem sonrası binlerce ev kullanılamaz hale gelmiş, insanlar yaşadıkları korku ve evlerini kaybetmeleri nedeniyle yaşadıkları şehri terk etmek zorunda kalmıştır. Türkiye’nin son yüzyılda yaşadığı en büyük felaket olarak nitelenen deprem, özellikle deprem bölgesine yakın şehirlerde nüfus artışlarına yol açmıştır.

1.1.2.2. Ekonomik Kaynaklı Göçler

Uluslararası alanda ekonomik nedenlerden dolayı yaşanan göçler ülkeden ülkeye ve göçlerin yaşandığı zaman dilimine göre farklılık göstermektedir. Bazı ülkelerde işçilik ücretlerinin düşüklüğü, vergi oranlarının yüksek olması, çalışma koşullarındaki eksiklikler ve ekonomik istikrarsızlık insanları göç etmeye zorlamaktadır. Eğitimli bireylerin hak ettiklerine inandıkları ekonomik kaynaklara ulaşamaması, arzu ettiği

statüde çalışamaması, düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalması bireyleri olumsuz yönde etkilemekte ve daha iyi koşullarda maddi ve manevi değer görme isteği onları daha iyi yaşam koşullarına sahip ülkelere göç etmeye teşvik etmektedir (Ünsal, 2019: 52). Yılmaz (2014: 1699)'a göre ekonomik nedenlere dayalı göçler genellikle yaşanan bölgedeki yaşam koşullarının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Az gelişmiş ülkelerdeki yaşanan işsizlik, ekonomik yoksunluk, ülke içinde yaşanan ekonomik ve politik istikrarsızlık bazen yasal fakat çoğu kez de yasa dışı göç girişimlerine neden olmaktadır. Özellikle de kaçak yollarla yasa dışı biçimde göç etmek isteyen insanlar hem kendi hayatlarını tehlikeye atmakta hem de gitmek istedikleri ülkede çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Yasadışı göçlerin önlenmesi göçmenlerin kendi ülkelerindeki yaşam şartlarının düzeltilmesine bağlı olarak insan odaklı politikaların uygulanmasıyla ancak mümkün olabilir

Ekonomik hayatı ve ekonomi politikalarını yeniden düzenleyen başta küreselleşme gibi faktörler, göçün de küresel bir biçim kazanmasına yol açmıştır (Çağlayan, 2006: 89). Güllüoğlu (2012: 82-85)' a göre küreselleşmeyle birlikte gelişen iletişim ve ulaşım teknolojileri göçlerin artmasına neden olmuştur. İşsizlik, ekonomik yoksunluk, yaşam şartlarının elverişsizliği göçmenleri sanayileşmiş ülkelere doğru iten sebeplerdendir. İş bulma ümidiyle göç eden bireyler ekonomisi gelişmiş ülkeleri bir kurtuluş kapısı olarak görmektedir. Dünyadaki ekonomik yetkinliğe sahip ülkeler ekonomik olarak az gelişmiş ülkelere ucuz işgücü sağlayarak göç almaya devam etmektedir. Günümüzde teknolojiye yaşanan yenilikler göçmenlerin göç etmelerindeki koşullara da yansımıştır. Küreselleşen dünyada göç endüstrileri oluşmuş ve insanlar yedek iş gücü olarak kullanılmaya başlanmıştır. İş bulmak ümidiyle bu endüstrinin içine düşen göçmenler kimi zaman sömürüye maruz kalmaktadır.

Teknolojiye yaşanan gelişmelerle beraber insanlar dünyanın farklı yerlerinden haberdar olmakta ve yaşadıkları hayat şartlarını diğer ülkelerle kıyaslamaktadır. Ekonomik koşulların daha iyi olduğu ülkelere gitmek için göçün zorlu yolculuğunu göze alıp daha iyi koşullarda yaşamak ve çalışmak için yollara düşmektedirler. Yapılan bu göçler çoğu zaman yasa dışı yollarla yapılmaktadır. Yasa dışı yapılan göçler ise beraberinde birçok sorunu da getirmektedir. Göç edilen bölgede göç eden bireyler, sorun olarak görülebilmekte ve göç eden bireyler bu durumdan olumsuz etkilenmektedir.

1.1.2.3. Eğitim Kaynaklı Göçler

Eğitim kaynaklı göç, bireylerin eğitim almak için kalıcı veya geçici olarak az gelişmiş ülkelere daha gelişmiş ülkelere doğru yaptığı göçlerdir. Siyasi ve ekonomik kaynaklı göçlerde insanlar çoğunlukla zorunlu olarak göç etmektedirler. Eğitim kaynaklı göçü diğer göç etme nedenlerinden ayıran en önemli özellik, insanların gönüllü olarak göç etmeleridir. Alanında nitelikli ve donanımlı bireylerin daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak ve gittikleri ülkedeki olanaklardan faydalanmak için tercih ettiği bir göç türüdür (Kayalar ve Yıldız, 2017: 55).

Eğitim kaynaklı göçte, göç eden birey eğitim hayatının sonunda ülkesine geri döner veya eğitim aldığı ülkede kendisine sunulan iş tekliflerini değerlendirerek eğitim aldığı ülkede kalmayı tercih eder. Eğitim kaynaklı göçler içinde yer alan bir diğer göç çeşidi ise beyin göçü ve emekli göçüdür. Beyin göçünde göç eden bireyler kendi ülkelerinin koşullarından memnun olmadıkları için daha iyi imkânlarla sahip olan ve mesleki olarak daha itibar gördükleri ülkelere göç ederler. Emekli göçünde ise göç eden bireyler hayatlarının geri kalanını yaşamak için iklim, ekonomik olanaklar ve diğer koşulları daha uygun ülkeleri tercih ederler (Çelebi ve Durmaz, 2012: 193).

Eğitim kaynaklı göç belirli bir zaman diliminde yapılan göç türüdür. Göç eden bireylerin kalıcı veya geçici olarak kalmaya karar verdikleri belirli bir süreyi kapsamaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliği kapsamında Sakarya Üniversitesi'nde eğitim görmeye gelen öğrenci veya eğitim için Türkiye'den Amerika'ya giden bir öğrenci bu göç türüne örnek verilebilir (Zhanadilova, 2018: 118).

Gelişmiş ülkelerin nitelikli kişileri ülkelere çekmek için uyguladıkları farklı stratejileri bulunmaktadır. Nitelikli kişileri ülkelere çekmek için ülkelerindeki eğitim sistemlerini geliştirip teknolojiye yatırım yaparak beşeri sermaye oluşturmaya çalışmaktadırlar. Küreselleşmenin etkisiyle dünya ölçeğinde İngilizcenin ortak dile dönüşmesi, göç kararı alınmasını da kolaylaştırmaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliğinde öğrenciler gidecekleri ülkelerin gelişmişlik düzeylerine ve kendilerine sundukları imkânlarla göre tercihlerini belirlemektedirler (Özdemir ve İlhan, 2021: 1162-1175). Eğitim kaynaklı göç, gönüllü göçler arasında yer almakta olup öğrenciler kendilerine sunulan imkânları değerlendirerek bu hareketliliğe katılmaktadır.

1.1.2.4. Siyasal Kaynaklı Göçler

İnsanları ülkesini terk etmeye yönelten nedenlerden biri de siyasal kaynaklı göçlerdir. Ülkelerinde yaşanan siyasi çatışmalardan etkilenen insanlar, kendi ve ailelerinin yaşamlarını korumak, işkence ve kötü muameleden kaçmak için göç etmek zorunda kalmaktadır. Siyasal kaynaklı göçler gruplar halinde olabildiği gibi bazen de kitlesel olarak gerçekleşebilmektedir. Siyasal kaynaklı göçlerde belirlenen hedef ülke farklı olsa da göç eden insanların ortak noktası yaşadığı bölgenin kendileri için güvenli olmadığını düşünmeleridir. Bu göç türü zorunlu göç çeşitleri içinde yer almaktadır. Çünkü çoğu zaman insanlar mecbur bırakıldıkları için ülkelerinden göç etmektedir (Karacoşkun ve Yıldırım, 2020: 1328-1329).

Çağlayan (2011: 85)'a göre çatışma, baskı, şiddet, gerilim olan bölgede bireyler güvenlik tehdidi ve yaşamlarını sürdürme konusunda yaşadıkları engeller yüzünden bireysel, grup veya kitleler halinde göç etmektedir. Siyasal kaynaklı göçlerde insanlar etnik kimlik, din, mezhep veya renginden dolayı ayrımcılığa maruz kalmakta, hayatları tehlikeye girmektedir. Asimilasyon politikaları bazen daha da şiddetlenerek kitlesel homojenleştirme ve soykırma dönüşmektedir. Tarihte bu nedenle yapılmış sayısız göçler bulunmaktadır. Ülkelerinde yaşanan zulüm ve işkenceden kurtulmak için insanlar çareyi göç etmekte bulmuştur. Bazen de kitleler halinde göç etmeye zorlanmışlardır.

Orta Doğu ülkeleri de siyasal hesaplaşma, etnik çatışmalar, mezhep kavgalarının merkezi olmayı sürdürmektedir. Baskı, şiddet, demokrasi eksikliği siyasal sorunları arttırmıştır. Otoriter rejimlerin halkın isteklerini görmezden gelerek uyguladıkları politikalara karşı 2011 yılında Tunus'ta başlayan ve domino etkisiyle bütün Orta Doğu'ya sıçrayan protesto gösterileri ile daha fazla demokrasi ve insanca yaşama taleplerinde bulunulmuştur. Önceleri küçük bir kıvılcım olan bu isyan ateşi gittikçe büyümeye ve tüm bölgeye yayılmaya başlamıştır. Bugün Türkiye'ye doğru geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaptığı göç de bu kıvılcımların etkisinin bir sonucudur. Göç eden bireyler, ülkede yaşanan karışıklıklardan daha fazla etkilenmemek için çareyi komşu ülkelerin sınırlarına dayanmakta bulmuşlardır (Atılğan ve Aydoğdu, 2017: 60).

1.2. GÖÇÜN NEDEN OLDUĞU SORUNLAR

Göç eden bireylerin yaşadıkları zorluklar yaşadığı bölgeyi terk etmekle bitmemektedir. Aksine yeni başlangıçlarla birlikte hem göç eden bireyler hem de göç alan yerde yaşayan insanlar çeşitli sorunlara maruz kalmaktadır. Göçün olumlu sonuçları olduğu gibi göçün, göç edilen yere olumsuz etkileri olduğu da görülmektedir. Göçün neden olduğu sorunlar genellikle ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlardır.

1.2.1. Göçün Neden Olduğu Ekonomik Sorunlar

Göç, göç alan bölgeleri göçün seyrine göre bazen olumlu bazen de olumsuz etkileyebilmektedir. Göç, eğer nitelikli insan göçü olarak yasal yollarla yapılırsa göç edilen bölgeye olumlu katkı vermektedir. Göç eden bireyler yerleştikleri bölgelerde işgücü arzını arttırmakta, üretim etkinliklerine katılarak emek ve istihdam piyasasını canlandırmaktadır. Fakat göç kitlesel bir göç hareketi ve göçmenler kalifiye değilse bölgede işsizlik, işçilik ücretlerinin düşmesi, yoksulluk gibi ekonomik sorunlara neden olabilmektedir. Özellikle de ekonomik krizler, yüksek işsizlik ve ekonominin gittikçe artan biçimde uzmanlaşma ve kalifiye elemanlara duyduğu ihtiyaç bölgede kalifiye olmayan işgücünün yaşam standartlarını düşürebilmektedir.

Türkiye'ye 2013 yılından itibaren başlayan Suriye göçü, geçici koruma altındaki Suriyelilerin yerleştiği bölgelerde bazı ekonomik sorunlara neden olmuştur. Taş ve Tekkanat (2018), geçici koruma altındaki Suriyelilerin yerleştiği Elazığ'da Elazığ halkının geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik nasıl bir tutum gösterdiğini incelemek için nitel bir çalışma yapmıştır. Taş ve Tekkanat geçici koruma altındaki Suriyelilerin Elazığ ilinde neden olduğu ekonomik sorunları incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre Elazığ halkının genel olarak geçici koruma altındaki Suriyelilerle birlikte yaşamak istemediği, geçici koruma altındaki Suriyeliler geldikten sonra kira fiyatlarında artış olduğunu beyan ettiklerini, bu durumun ev sahiplerinin ekonomik durumunda iyileşme sağlasa da halk tarafından olumsuz görüldüğü saptanmıştır.

Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısı dört milyona yaklaşmıştır. İlk etapta geçici bir süre için gelen ve konuk olarak görülen geçici koruma altındaki Suriyeliler, savaş uzadıkça geçici barınma alanlarını terk ederek farklı şehirlere yerleşmeye başlamıştır. Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay gibi Suriye'ye komşu illerden İzmir, Bursa, İstanbul gibi sanayi şehirlerine kadar geniş bir alana

yerleşen geçici koruma altındaki Suriyeliler burada farklı iş kollarında çalışmaya başlamıştır. Büyükşehirlere yerleşen geçici koruma altındaki Suriyeliler konut arzı yetersizliği, aşırı nüfus artışı, işsizlik, işçilik ücretlerinin düşmesi gibi çeşitli sorunların nedeni olarak görülmeye başlanmıştır. Bu durum daha çok büyükşehirlere yönelen geçici koruma altındaki Suriyelilerle yerel halk arasında sosyal uyum problemlerine ve huzursuzluklara yol açmaktadır (Kemik vd., 2019: 586). Geçici koruma altındaki Suriyeliler, yerleştikleri bölgelerde kimi ekonomik sorunları tetikleyebilmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin iş piyasasını etkilediği, ucuz iş gücü olarak görüldüğü ve çoğu zaman kayıt dışı çalıştırılarak göç alan yerde işsizliğe neden olduğu düşünülmektedir. Göç eden geçici koruma altındaki Suriyeli ailelerdeki bireylerin kadın, çocuk gibi iş hayatına katılmasıyla mevcut piyasanın yapısında değişimlere neden olduğu iddia edilmiştir (Başel, 2010: 305-306).

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ekonomiye olan etkisine bakıldığında risk ve fırsatların bir arada olduğu gözlenmektedir. Tüm illerde ortak sorunların başında kira fiyatlarında yaşanan artış görülmektedir. Sınır illerinde (Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay) yaşanan bir diğer ekonomik sorun temel gıda ürünlerinin fiyatlarında daha yüksek artışlar göstermesidir. Ekonomik alanda dile getirilen bir diğer etki ise geçici koruma altındaki Suriyelilerin kayıt dışı çalışmaları ve bunun işçilik ücretlerini düşürmesidir. Bu durum yerel halkın hali hazırda az olan iş imkânlarının elinden alındığını düşünmelerine ve geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz duygular beslemelerine neden olmaktadır. Bu durum işverenler açısından ise ucuz iş gücü fırsatı olarak değerlendirilmektedir (Sayın vd., 2016: 9).

Suriye'den Türkiye'ye yapılan kitlesel göçlerin bölge ekonomisine etkileri konusunda bazı araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalardan çıkan sonuçlara göre geçici koruma altındaki Suriyeliler buldukları yerlerde birtakım ekonomik sorunların artmasına neden olmuştur. Yerel halk, geçici koruma altındaki Suriyelilerin işsizliği arttırdıklarını, kira ve konut fiyatlarının artmasında önemli etkiye sahip olduklarını düşünmektedir. Aynı zamanda geçici koruma altındaki Suriyelilerin işçi ücretlerinde düşüşe neden olduklarını ve piyasada dengeyi bozduklarını dile getirmektedirler. Fakat bu saptamada tam olarak doğru değildir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin çalıştıkları işlere bakıldığında bu işlerin çoğunun yerel halk tarafından tercih edilmeyen işler olduğu görülmektedir (Budak vd., 2017: 548).

Suriye'den Türkiye'ye doğru devam eden kitlesel göçler, Türkiye'ye ekonomik yük getirmektedir. Geçici konukluğun kalıcı hale gelmeye başlaması, bu yükün sürekli artış göstermesine neden olmaktadır. Suriyelilerin geçici koruma belgeleriyle sağlık hizmetlerinden faydalanmaları nedeniyle sağlık giderlerinde harcamaların artması, eğitim hizmetlerinde öğrenci sayısının artmasına bağlı olarak sınıfların yetersiz kalması yeni dersliklere ihtiyaç duyulmasına ve aynı doğrultuda öğretmen sayısının yetersiz kalmasından dolayı eğitim harcamalarının artmasına neden olmaktadır. Halkın bu duruma karşı tepki gösterdiği görülmekte ve bu durumun toplumda kutuplaşmaya neden olduğu düşünülmektedir (Quadır ve Kabaklı Çimen, 2018: 328-342). Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumların değişmesinde Suriyelilerin kalıcı olarak ülkede kalmaya devam etmelerinin neden olduğu düşünülmektedir.

1.2.2. Göçün Neden Olduğu Sosyal ve Kültürel Sorunlar

Göç sadece göç edilen yerde mekânda yapılan bir yer değiştirme değildir. Göç eden bireyler göç ettikleri yerin sosyo-kültürel yapısında değişikliğe neden oldukları gibi göç ettikleri yerlerde yerel halkla temasa geçtikçe kendileri de değişmektedir. Göç sonucunda bölgelerde nüfus dinamiği de değişmektedir. Bu durum kültürel çeşitliliğin artmasını sağlamaktadır. Planlı göç politikası, göç eden bireylerin sosyal uyum sorunlarının aşılması gibi önlemler alındığı takdirde göç eden bireyler bölgede sosyal bir zenginlik yaratmaktadır. Fakat kitleler halinde düzensiz biçimde göç eden, gittikleri ülkenin dilini bilmeyen ve uyum sorunlarını aşamayan göçmenler, gittikleri bölgede dışlanmaya maruz kalabilmektedir. Türkiye'ye kitlesel olarak göç eden, önce kamplarda kalıp sonra farklı şehirlere dağılan geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı bölge halkı ilk etapta olumlu bir tutum göstermiş fakat misafirlik uzadıkça bu misafirperverliğin yerini dışlama ve kaygı gibi duygular almıştır. İlk etapta geçici koruma altındaki Suriyelileri bölge halkı misafir olarak karşılamış ve iki ülke arasındaki din eksenli bir bakış açısı ile hareket ederek savaşın etkisinden kaçıp kendi ülkelerine sığınan Suriyelilere olumlu yaklaşımlarda bulunmuştur. Misafirlik sürecinin uzaması ve Suriyelilerin kalıcı olarak ülkede kalmaya devam etmesi, şehirlerde yaşanan kültürel uyumsuzluk yaşanan terör eylemleri geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik nefret duygularının beslenmesine neden olmuş ve bu durum sosyo-kültürel uyum sorununu daha belirgin hale getirmiştir (Karasu, 2018: 36-37).

Kitlesel göçler göç alan ülkenin yapısını etkilemekte ve toplumda yarattığı değişikliklerin etkisini düzeltmek için yeni politikalar oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Göç eden bireylerin göç ettikleri bölgedeki dil, kültür ve yaşam biçimleri iki kültür arasındaki farklılıklardan dolayı yaşanacak sorunlar bütüncül politikalarla ele alınmalı ve toplum yapısına uygun bir şekilde çözüme kavuşturulması gerekmektedir (Tunca ve Karadağ, 2018: 62-64).

Kitlesel göçler çoğu kez bölgeye yerleşen göç eden bireylerle yerel halk arasında kültürel uçurum ne kadar fazlaysa o kadar büyük sorunlara yol açabilmektedir. Suriye'den yapılan kitlesel göçlerin ilk etapta ciddi sorunlara yol açmaması, bölge halkının geçici koruma altındaki Suriyelilerin bir kısmıyla akraba olması, ortak bir kültürü paylaşmaları etkili olmuştur. Fakat bu durum ileride toplum içinde çatışmaların yaşanmayacak olması anlamına gelmemektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayılarındaki artış ve geçen süre içinde ülkelerine dönüş yapmamaları halkın tepkisini arttırmıştır (Ağır ve Sezik, 2015: 118-119).

Göç edilen bölgede bir arada yaşamak zorunda kalan bireylerin toplumsal kabul ve uyum sorunları birlikte ele alınmalıdır. Toplumsal kabul ve uyum geçici koruma altındaki Suriyeliler için farklı bir boyut içermektedir. Geçici koruma altındaki Suriyeliler Türkiye'ye "canlarını kurtarmak için" geldiklerinde toplum tarafından kabul görmüş ve geçici koruma altındaki Suriyelilere misafir gözüyle bakılmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyeliler misafir olarak kabul edildiğinde toplumsal kabul bakımından daha olumlu tepkiler almışlardır (Canbey Özgüler, 2018: 12). Geçici koruma altındaki Suriyeliler, Türkiye'de yaşayan insanlarla aynı inanca sahip olsa da dilleri ve kültürleri farklıdır. Bu farklılıklar toplumsal kabul ve uyumu zorlaştırmaktadır. Farklı bir kültüre ait olan geçici koruma altındaki Suriyeliler görünür oldukça, toplumdaki farklı davranışları tartışma konusu olmaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumda sebep olduğu değişiklikler genel olarak çok eşli evlilikler ve bu evlilikler yüzünden artan boşanmalar, çocuk istismarlarında yaşanan artışlardır. Aynı zamanda sığınmacıların kıyafet ve yaşam tarzları (toplu olarak aynı yaşam alanlarını kullanmaları ve çok gürültü yapmaları) da toplumun olumsuz tepkilerine neden olmaktadır (Kızmaz, 2018: 414).

Bir ÷lkeye çok fazla sayıda göç yapıldığında, o topluma göç eden farklı kùltürlere sahip bireylerin her zaman göç ettikleri ÷lkede siyasi, ekonomik, güvenlik ve çevresel birçok soruna da neden olabilmektedir. Farklı kùltürlerin bir arada yaşamak zorunda kalması farklı kùltürler içinde çatışmalar yaşanmasına neden olmakta ve toplum içinde birtakım huzursuzluklar yaşanmaktadır. Başta sınır illeri olmak üzere bölgede sosyo-kùltürel sorunların azaltılması için etkili göçmen politikaları ve uyum programlarının varlığı gerekmektedir. Göçün olumsuz taraflarına odaklanmak yerine başarılı göçmen politikalarıyla göçmenlere karşı oluşan olumsuz algılar değiştirilmelidir. Bunu yapmak için de öncelikle göç edilen yerdeki insanların göçmenlere karşı tutumların belirlenmesi yapılacak çalışmalar için oldukça önemlidir (Şen ve Şimşek, 2019: 1967).

1.3. GÖÇ EDEN BİREYLERİ NİTELEYEN KAVRAMLAR

Göç eden bireyler tanımlanırken göç eden bireylerin göç etme sebeplerine ve göç ettikleri ÷lkenin bağlı oldukları kanunlara göre sınıflandırılmaktadır. Göç eden bireylerin sınıflandırılmasında ve hukuki işlemlerin yapılmasında kullanılan resmi kavramlar, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun'a göre belirlenmektedir. ÷lkelerinden göç etmiş bireyler genel olarak Türkiye'de halk arasında mülteci, sığınmacı diye adlandırılmaktadır. Fakat bu tanım yeterli değildir. YUKK (2013) ÷lkede bulunan göç eden bireyleri belli kavramlarla nitelemiştir. Mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma, geçici koruma kavramlarıyla göç eden bireylerin statüsü belirlenmiştir. Göç eden bireyler belirlenen bu statüler doğrultusunda kendilerine tanımlanan haklardan yararlanmaktadırlar.

1.3.1. Mülteci

Mülteci, Avrupa ÷lkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle dili, dini, ırkı, siyasi görüşü ve belirli bir grupta bağlantısı nedeniyle ÷lkesinde bu durumlardan dolayı zulme uğrayacağından korkan, kendi ÷lkesinin verdiği hakları kullanamayan veya söz konusu korkuları nedeniyle kullanmak istemeyen yabancıya denir. Söz konusu nedenlerden dolayı yaşadığı ÷lkenin dışında barınan, ÷lkesine çeşitli nedenlerden dolayı dönemeyen ya da ÷lkesine döndüğünde zulme uğrayacağından korkan vatansız kişiye mülteci denir (YUKK, 2013).

1.3.2. Şartlı Mülteci

Şartlı mülteci, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar nedeniyle dili, dini, ırkı ve belli bir siyasi düşünceye sahip ve belli bir grupta bağlantısı olduğundan dolayı ülkesinde bu durumlardan dolayı zulme uğrayacağından korkan, kendi ülkesinin verdiği hakları kullanamayan veya söz konusu korkuları nedeniyle kullanmak istemeyen yabancıya denir. Söz konusu nedenlerden dolayı yaşadığı ülkenin dışında barınan, ülkesine çeşitli nedenlerden dolayı dönemeyen ya da ülkesine döndüğünde zulme uğrayacağından korkan vatansız kişiye şartlı mülteci denir. Bu şartları taşıyan mültecilerin üçüncü ülkeye yerleştirilene kadar sığındığı ülkede kalmasına izin verilir (YUKK, 2013).

1.3.3. İkincil Koruma

İkincil koruma, mülteci ve şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen kişiler için kullanılan bir tanımdır. Söz konusu kişilerin ülkesine döndüğü takdirde ölüm cezası alacak ya da aldığı ölüm cezası uygulanacak, çeşitli işkencelere ve insanlık onuruna yakışmayacak muameleye maruz kalacak olması nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanamayan kişiye denir. Söz konusu durumda olan ya da bu sebeplerden dolayı ülkesindeki haklardan yararlanmak istemeyen vatansız veya yabancı kişiye işlem belirleme neticesinde ikincil koruma statüsü verilir (YUKK, 2013).

1.3.4. Göçmen

Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'ne göre göçmen, göç eden kişi olarak tanımlanmıştır. Birleşmiş Milletler ise göç eden kişiyi tanımlarken göç eden bireyi sebepleri ne olursa olsun gönüllü veya gönülsüz, göç etme yollarının farklı olması, düzenli veya düzensiz göç olmasına bakılmaksızın göç ettiği yabancı ülkede bir yıldan fazla ikamet eden kişiyi göçmen olarak tanımlamaktadır (Perruchoud ve Redpath-Cross, 2013: 37). Turist olarak başka bir ülkeye giden veya iş için bir yıldan az bir süre kalan kişiler Birleşmiş Milletler tanımına göre göçmen olarak değerlendirilmemektedirler (IOM, 2009).

1.3.5. Sığınmacı

1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Birleşmiş Milletler Cenevre Sözleşmesi'ne göre sığınmacılar şöyle tanımlanmıştır: “Vatandaşı olduğu ülkede zulüm

veya ciddi manada zarar göreceği endişesiyle başka bir ülkeye sığınan veya sığınma arayışında olan kimseye denir”. Aynı zamanda ulusal ve uluslararası belgeler dâhilinde mültecilik başvurusu yapıp mültecilik başvurusunun sonucunu bekleyen kişiye sığınmacı denir. Mültecilik başvurusu olumsuz sonuçlanan kişiler buldukları ülkede kalma izni almamışsa ülkeyi terk etmek zorundadır. Bu kişiler kanuna aykırı hareket eden herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler (Fansa, 2021: 297). Sığınmacı, sığınma başvurusu halen kabul edilmeyen yabancıyı tanımlayan bir kavramdır. Her yıl dünyada bir milyona yakın kişi çeşitli ülkelere sığınma talebinde bulunmaktadırlar (UNCHR, Erişim Tarihi: 5 Aralık 2022).

1.3.6. Geçici Koruma

Suriye’den Türkiye’ye göç eden sığınmacıların hukuki statüsünü belirlemede yaşanan karışıklıklara çözüm bulmak amacıyla Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmiştir. Geçici koruma, beklenmeyen ani bir durumda kitlesel olarak başka bir ülkeye sığınmış bireyler için uygulanan bir acil durum politikasıdır. Türkiye, Suriye’den Türkiye’ye doğru göç eden Suriyelileri geçici koruma statüsü altında barındırmakta ve kendileri talep etmedikleri müddetçe geri göndermemektedir. Geçici olarak uygulanan bu durum geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkelerindeki karışıklık sona erene ve ülkelerinde hayat normalleşene kadar Türkiye’de misafir olarak kalmalarını sağlamaya yöneliktir. Ancak soruna geçici çözüm olan bu durum geçici koruma altındaki Suriyelilerin kalıcı olarak ülkede kalmalarına neden olacak potansiyele de sahiptir (Poyraz, 2012: 57-58).

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin bölgede yaşanan çatışmalar ve ülkelerinde yaşanan karışıklıklardan dolayı Türkiye’ye doğru gerçekleştirdikleri yoğun göç, Suriyelilerle ilgili hukuki tanımlara açıklık getirmesini gerektirmektedir. 2004 tarihli 100 No’lu Birleşmiş Milletler Yürütme Komitesi (BMYK) kararına göre kitlesel bir sığınmadan bahsetmek için uluslararası bir sınıra doğru yoğun bir kitlesel göç ve kısa zamanda hızlı bir varışla devam etmesi gerekmektedir. Ev sahibi devletin yaşanan göçten dolayı bireysel sığınma prosedürlerini karşılayamayacak duruma gelmesi halinde geçici koruma sağlanmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, Erişim Tarihi: 05.06.2022).

Kitlesel göçlerde bireysel statülerin belirlenmesi mümkün olmadığından geçici bir uygulamaya sahip olan geçici koruma, yaşanan toplu nüfus hareketliliğinde geçici bir

çözüm yolu olarak uygulanmıştır. Kitlesele göçün geçici olduğunun düşünülmesi ve göç eden bireylerin çatışma ortamından uzak tutulması sağlanırken aynı zamanda göç edilen ülkenin çıkarlarının göz önünde bulundurulması için uygulanan bir yöntemdir. Suriye'den Türkiye'ye doğru yapılan göçte Suriyelilerin hukuki statülerinin belirlenmesi için geçici koruma tanımı kullanılmıştır (Topal, 2015: 14-15).

1.4. GRUPLAR ARASI İLİŞKİLERİ İNCELEYEN KURAMLAR

Geçici koruma altındaki Suriyeliler ve yerel halk arasındaki ilişkileri incelemek, gruplar arası tutumları değerlendirmek için gruplar arası ilişkileri kuramsal bağlamda ele almak gerekmektedir. Bu bölümde kuramsal çerçeveden gruplar arasındaki ön yargılar, ayrımcılık, algılanan tehditlerin altında yatan sebepler aynı toplumda yaşayan gruplar arasında yaşanan çatışmaların nedenleri incelenecektir.

1.4.1. Gerçekçi Çatışma Kuramı

Çatışma kuramı bireylerin farklı emelleri ve istekleri için karşıt grup arasında yaşadığı mücadeleyi ifade etmektedir. Sosyolojide sosyal hareketliliğin tabii bir sonucu olarak ele alınan bu kuramda bireyler arasında uzlaşmanın aksine rekabet artmaktadır. Çatışma kuramı mikro düzeyde gruplar arasında sınıflandırılmalar ve gruplar arasında rekabet ortamı oluştururken makro düzeyde ise toplumlar arasında savaş ve toplumsal hareketlere neden olmaktadır (Bingöl, 2022: 114).

Sosyal psikolojinin kurucularından biri olan Muzaffer Sherif'in alandaki önemli çalışmalarından biri de gerçekçi çatışma kuramıdır. Bu kurama göre toplumda sınırlı kaynaklar gruplar arasında çatışmalara neden olmakta ve yaşanan çatışmalar sonucunda gruplar arasında ayrımcılık ortaya çıkmaktadır. Sherif, gerçekçi çatışma kuramını test etmek için Robbers Cave'nin deneyini uygulamıştır. Bu deneyde sınırlı kaynaklara sahip bireyler aralarında gruplaştırılmıştır. Grupların sınırlı imkanlar içerisinde hedefe ulaşmak için birbirine karşı ön yargıların arttığını grupların bir arada yaşamalarının bu düşüncelerin değişmesinde hiçbir etkisi olmadığını gözlemlemiştir (Aronson vd., 2012).

1.4.2. Bütünleşik Tehdit Kuramı

Bütünleşik tehdit kuramı gruplar arasında bir grubun diğer grubu tehdit olarak algılaması üzerine eğilir. Bu kuram gruplar arasındaki tehdit, algı ve tutumları çeşitli teoriler çerçevesinde ele alarak tanımlamaya çalışmaktadır. Gruplar arası algılanan

tehdit unsurlarının kökeninde yatan ön yargıları incelemek için yeni bir bakış açısı sunmaya çalışmaktadır. Bu kurama göre gruplar arasında algılanan tehditlerin altında birçok neden yatmaktadır. Bu nedenler dolaylı olarak bireylerin gruplara karşı tutumlarına yansımaktadır. Güçlü bir grup dayanışması olan iç gruplar, dış grubu daha yüksek tehdit unsuru olarak görebilmektedirler. Dış grubu tehdit olarak algılamamanın altında yatan nedenler çoğunlukla dış gruba ilgili bilinmeyenlerin oldukça fazla olmasından kaynaklanmaktadır (Eser ve Uygur, 2019: 138).

1.4.3. Sosyal Kimlik Kuramı

Sosyal kimlik kuramı, grup üyelerinin genel özelliklerini, gruplaşma sürecini, gruplar arası ilişkileri inceleyen Henri Tajfel ve John Turner tarafından geliştirilen bir sosyal psikoloji kuramıdır. 1970'lerin ortalarına doğru geliştirilmiş olan kuram gruplaşma sürecini tüm boyutlarıyla ele almaktadır. Grup üyeleri kendilerini tanımlarken içinde bulunduğu sosyal grubu ön plana çıkarır. Grup üyeleri diğer gruplarla kıyaslama yapar ve kendi üyesi olduğu grubu yüceltirken diğer grupları küçümseyen davranışlarda bulunur. Sosyal sınıflandırma bireyselliği arka planda bırakır. Birey, grup içerisinde kendi potansiyelini ortaya çıkartır ve ait olduğu grubu daha üstün tutarak gruba bağlılığını artırır (Azak, Erişim Tarihi: 10.06.2023).

Sosyal kimlik kuramına göre bireyler kendilerini dil, din, cinsiyet, ırk, mesleki statü gibi belirli sınıflara ayırmakta ve gruplandırmaktadır. Bu gruplandırmalar bireyleri sosyal sınıflara ayırmakta ve bireyler, hayatlarını bu sınıflamalara göre şekillendirmektedir. Birey içinde olduğu gruba özdeşleşmekte ve içinde bulunduğu grubu yüceltmektedir. Birey kendisini ait hissettiği grubu iç grup olarak adlandırmakta ve iç grup bireyin sosyal alandaki kimliğini oluşturmaktadır. Birey, kendinden olmayanı dış grup olarak adlandırmakta ve içinde bulunduğu grubu daha üstün görmektedir (Arslantürk, 2020: 7).

1.4.4. Engellenme Saldırganlık Kuramı

Engellenme ve saldırganlık kuramında farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Kimi yaklaşımlara göre bireyi saldırganlığa iten neden bireyin doğuştan getirdiği içgüdüsel tepkilerdir kimi yaklaşımlara göre de bireyi saldırganlığa iten neden dışarıdan gelen bir uyarıcıya karşı verdiği tepkilerdir. Psikanalitik yaklaşım ve davranışçı yaklaşım arasında bir bağ kurarak konuya yaklaşan Dollard ve arkadaşlarının öne sürdüğü

hipoteze göre bireyin saldırgan davranışına neden olan dürtü içgüdüsel değildir. Bireyi güdüleyen dürtü engellenmenin neden olduğu tepkisel bir dürtüdür. Dollard ve arkadaşları ilk başlarda bireyi saldırganlığa iten tek sebebin engellenme olduğunu ve bireyin yaşadığı her engellenme sonucunda sürekli saldırganlaştığını belirtmiştir. Zamanla bu düşüncenin yerini bireyi saldırganlığa iten başka değişkenler olabileceği ve bireyin kendine özgü değişikliklerin de bu durumu etkileyebileceği düşüncesi yer almıştır (Başegmez ve Özerk, 2021: 8485). Şiddet ve saldırganlık, tüm dünyada bireylerin sıklıkla başvurduğu bir davranış biçimidir. Farklı bakış açılarıyla ele alınan şiddet ve saldırganlık davranışının altında yatan sebepler birçok araştırmaya konu olmuştur. Bireylerin şiddet ve saldırgan davranışları hem bireyin kendi varlığını hem de yaşadığı toplumu olumsuz etkilemektedir.

1.4.5. Günah Keçisi Kuramı

Engellenme ve saldırganlık kuramı olarak da bilinen günah keçisi kuramında 1930'lardan günümüze kadar insanların saldırganlık davranışının altında yatan nedenler incelenmiştir. Bu kuram, sosyoloji ve psikoloji gibi birçok alanda araştırmalara konu olmuştur. İnsanlar duygu ve düşüncelerinin etkisiyle hareket eder. İnsan zihni hayal etme, canlandırma, keşfetme kuvvetine sahiptir. Bir savunma mekanizması olarak ele alınan günah keçisi kuramında birey belirli bir grup hakkındaki olumsuz duygu ve düşüncelere sahip olmaktadır. Bu duygu ve düşünceler bireyin davranışlarına da yansımaktadır. Birey bu olumsuz düşüncelerini günah keçisi olarak algıladığı gruba davranışlarıyla yansıtmaktadır. Günah keçisi kuramı, yoksunluk-saldırganlık-yansıtma sıralamasını içeren bir varsayıma dayanmaktadır. Bireyde yoksunluk saldırganlık duygusunu oluşturur, saldırganlık davranışı ise savunmasız olan günah keçilerine doğru yönelir (Çelik, 2021: 138-139).

Başka bir tanıma göre günah keçisi kuramı belirli kişi veya grupların yaşadıkları hayal kırıklığı sonucu yaşanan saldırganlık başka belirli kişiler veya gruplara doğru yönelir. Günah keçisi olarak kabul edilen grup genellikle güçsüz ve aciz görünen gruplardır. Yaşanan herhangi bir durumda bireyler saldırganlık yönünü bu gruba doğru çevirmektedir (Tufan, Erişim Tarihi 10.06.2023).

1.4.6. Gruplar Arası Tehdit Kuramı

Blalock'a göre dış grupların gücünün arttığını düşünen iç gruplar kendilerini tehlikede görmeye başlar. İç grupların, kendilerini dış grupların karşısında duramayacak pozisyonda olduğunu düşünmeleri karşı gruba karşı olumsuz duygu ve düşünceler beslemesine neden olmaktadır. Bu durum genellikle çoğunluk grupla azınlık grup arasında yaşanır. Kendi grubunun dış grup karşısında aynı pozisyonda olmadığını düşünen iç grup dış grubu tehdit olarak görmekte ve bu durum sonucunda toplumda güvensiz bir ortam oluşmaktadır. Toplumdaki gruplar arasında yaşanan bu güvensizlik toplumun bütünlüğüne zarar vermektedir (Bağcı ve Çelebi, 2017: 5).

Allport'a göre gruplar arası etkileşimin, nicel ve nitel olarak düşük seviyede olması gruplar arası ön yargıların artmasına neden olmaktadır. Gruplar arasında oluşan ön yargıların değişmesi zaman almaktadır. Kısa zaman içinde değişimi mümkün olmayan gruplar arası ön yargının değişimi grupların karşılıklı birbirini anlama ve tanımasıyla ancak mümkün olabilir (Sarıdağ ve Eser, 2023: 690). Gruplar arası temas teorisine göre gruplar arasında sağlıklı bir etkileşim oluşması, ön yargıların azaltılması için gruplar arasında olumlu temasın sağlanması gerekmektedir. Olumlu temas için her iki grubun belirli şartları sağlaması gerekmektedir. Bunlar: Kurumsal ve sosyal otorite, gruplar arası yapılacak işbirliği, gruplar arası ortak amaç ve eşit statüdür (Alpkaya, Erişim Tarihi: 10.06.2023).

Kuramlardan da anlaşılacağı üzere birbirine karşı ön yargılarla yaklaşan gruplar arası ilişkilerin altında birçok neden yatmaktadır. Toplumda gruplar arasında yaşanan gruplaşmaları önlemek için bu nedenlerin irdelenmesi gerekmektedir. Gruplar arası kabul de grupların birbirini anlaması sorunların ortadan kaldırılması için yapılacak mücadele tek bir grubun gayretiyle mümkün olmamaktadır. Her iki grubun birbirini anlaması ve birbirini kabul etmesi için çaba sarf etmesi gerekmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde yerel halkın Suriye sınırından ülkeye doğru yapılan göçe karşı tutumları, Suriyelilerin yaşadığı savaş ve göç sürecinin etkileri, göç ettikleri toplumun onlara karşı tutumları birlikte ele alınmalı ve toplumda uygulanacak çalışmalar bu doğrultuda yürütülmelidir.

İKİNCİ BÖLÜM

SURİYE'DEN TÜRKİYE'YE YÖNELİK GÖÇ

Bu bölümde geçici koruma altındaki Suriyelilerin Suriye'den Türkiye'ye doğru yaptığı göç ele alınacaktır. Suriye'de yaşanan olayların en başından beri Suriye göçünden en çok etkilenen ülke Türkiye olmuştur. Suriye sınırından Türkiye sınırına doğru yaşanan kitlesel göç ilk başta Türkiye'nin Suriye sınırına kapısı olan illere doğru yapılmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin çoğu öncelikle bu illerdeki kamplarda kalmış daha sonra yakın illerden başlayarak büyükşehirlere doğru göç etmeye başlamışlardır.

2.1. SURİYE GÖÇÜNÜN TÜRKİYE'YE ETKİSİ

15 Mart 2011 tarihinde Arap Baharı olarak adlandırılan Orta Doğu'nun otoriter yönetimlerine karşı ayaklanmalar Suriye'de rejimin kanlı müdahalesi ile bir iç savaşa dönüşmüş ve çıkan çatışmalarla ülkede hayat yaşanamaz duruma gelmiştir. Çıkan çatışma ortamında hayatları risk altında olan ve temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak duruma gelen Suriyeliler çareyi ülkelerini terk etmekte bulmuşlardır. Suriye'de yaşanan bu gelişmeler sonucunda ülkede yaşanan kitlesel iç ve dış göçler, dünyada yaşanan en büyük insani krizlerden biri olmuştur (Tunç, 2015: 35).

Suriye'de yaşanan iç savaş sonucunda dünya genelinde başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunan mülteci sayısında büyük artışlar meydana gelmiştir. Türkiye'nin Suriye'yle sınır komşusu olması ve takip ettiği açık kapı politikası nedeniyle, Suriye krizinden en çok etkilenen ülke Türkiye olmuştur. Türkiye'de yaşanan bu kitlesel göçle birlikte en çok Suriyeliyi ağırlayan ülkedir (Ekici, 2019: 695).

Türkiye'deki geçici koruma altındaki Suriyelilerin hukuksal konumu belirlenirken Suriyelilerin mülteci, sığınmacı, zorunlu göçmen, yerinden edilen kişi olarak farklı tanımlar tartışılmıştır. Suriyeli bireylerin nitelendirildikleri kavram, onların hukuki statüsünü de belirleyecektir. "AB uygulamasında Geçici Koruma" olarak adlandırılan Suriyeliler "Türkiye uygulamasında Geçici Koruma" olarak adlandırılacaklardır. Hukuki tanımları yapılan geçici koruma altındaki Suriyeliler, Suriye'den 21 Mart 2011 sonrası kitlesel olarak Türkiye'ye gelmiş ve Türkiye tarafından kendilerine geçici koruma statüsü verilmiştir (Eren ve Kaya, 2015: 10). Türkiye Suriye'den göç eden insanlara karşı insani yardımda bulunmak için göç eden bireyleri kamplarda ağırlamış ve gerekli

önlemleri almıştı. Suriye’de yaşanan iç karışıklığın kısa sürede biteceği ve geçici koruma altındaki Suriyelilerin bu kadar uzun süre kalacağı öngörülememişti. Suriye’de yaşanan çatışmaların boyutu gün geçtikçe artmış ve Suriye’den göç eden bireylerin sayısında büyük artışlar meydana gelmiştir. Kalıcı olmaya başlayan geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik halkın tutumu değişmiş ve buna bağlı olarak çeşitli sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır (Özdemir, 2017:128).

2.1.1. Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler

Türkiye jeopolitik konumundan dolayı Asya ve Avrupa kıtalarının geçiş güzergâhında yer almaktadır. Türkiye coğrafi konumundan dolayı kendi ülkesinden göç etmek isteyen insanlar için hedef veya transit bir ülkedir. Göç eden bireyler, Türkiye’yi Avrupa ülkelerine geçmek için bir geçiş güzergahı olarak kullanmaktadırlar (Aydemir vd., 2019: 53). Türkiye komşu ülkelerde yaşanan karışıklıklardan dolayı da göç almaktadır. Irak’ta yaşanan çatışma ve karışıklıkların sonucunda Irak’tan Türkiye’ye doğru göçler de meydana gelmiştir. Irak’tan sonra Türkiye’ye doğru yapılan en büyük göç ise Suriye’den Türkiye’ye doğru yapılan göçlerdir (Şahin ve Düzgün, 2015: 187).

Dünyanın birçok yerinde hızlı göçmen akışına bağlı olarak göç alan kentlerde değişiklikler meydana gelmektedir. Bu değişiklikler kentlerde nüfus artışı, ekonomik yetersizlik, işsizlik gibi sorunlara yol açmaktadır. Kentlerde yaşanan bu ani değişimler sosyal ve siyasal alanlarda da gerilimlerin artmasına ve kutuplaşmaların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Göç alan bölgelerde göç eden bireylere karşı çeşitli nedenlerle olumsuz duygular ortaya çıkabilmektedir. Mekânın sahibinin mekâna sonradan gelen grupları kabul etmek istememesinden dolayı çatışmalar yaşanmakta ve toplumsal sorunlara neden olmaktadır. Bu durum, birey, grup ve sosyal sınıfların siyasallaşmasına neden olmuş ve şiddete eğilimli radikal hareket ve yapıların ortaya çıkmasında büyük rol oynamıştır (Ekici ve Tuncel, 2015: 12). Türkiye’de yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeliler son yıllarda birçok araştırmaya konu olmuştur. Boyraz (2015: 58) geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumsal kabul ve uyum sorunlarını azaltacak etkiler üzerinde durmuştur. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle bölge halkı arasındaki sorunları saptamaya yönelik yapılan çalışmalar çeşitli çözüm önerileri geliştirmiştir.

2.1.2. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sayıları ve Yaşadıkları Şehirler

Coğrafi konumu ve stratejik önemi açısından Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle Avrupa ülkeleri arasında köprü görevi gören Türkiye göç eden insanlar için bir koridor olarak kullanılmaktadır. Suriye'deki iç savaştan en çok etkilenen ülkelerden biri olan Türkiye'ye doğru yapılan bu göçler ilk başta Suriye sınırına yakın olan illere doğru yapılmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyeliler zaman geçtikçe bu illerden farklı illere göç etmiştir. İstanbul, Ankara, İzmir gibi metropol şehirlere doğru göç etmeye başlamışlardır. Bugün sadece İstanbul'da yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 550 bin civarındadır (İNSAMER, Erişim Tarihi: 06.01.2023).

Türkiye'de kayıt altında bulunan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 21 Nisan 2022 tarihi itibarıyla bir önceki aya göre 7 bin 794 kişi artarak toplam 3 milyon 762 bin 358 kişiye ulaşmıştır. 2022 yılının başından bu yana geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 25 bin 16 kişi artmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin bir kısmı geçici barınma merkezlerinde kalmakta iken bir kısmı da kent merkezlerinde yaşamını sürdürmektedirler. Geçici barınma merkezlerinde kalan geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısı 21 Nisan 2022 tarihi itibarıyla 50 bin 702 kişi olarak açıklanmıştır. Şehirlerde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısı ise 21 Nisan 2022 tarihi itibarıyla 3 milyon 711 bin 683 kişidir (Mülteciler Derneği, Erişim Tarihi: 22.05.2022).

Göç İdaresi Başkanlığı'nın 24 Kasım 2022 verilerine göre kent merkezlerinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısı 3 milyon 530 bin 57 kişidir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayılarında önceki dönemlere göre 44 bin 647 kişi azalma olmuştur. Göç İdaresi Başkanlığının verilerine göre geçici koruma altındaki Suriyelilerin en çok yaşadığı 5 şehirden birincisi İstanbul, ikincisi Gaziantep, üçüncüsü Hatay, dördüncüsü Şanlıurfa, beşinci sıradaki şehir ise Adana'dır. İstanbul'da yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 550 bin 707, Gaziantep'te 463 bin 038, Şanlıurfa'da 373 bin 790 Hatay'da 358 bin 984 ve Adana'da 253 bin 636 geçici koruma altındaki Suriyelinin yaşadığı belirtilmiştir (Şanlıurfa İl Göç İdaresi Müdürlüğü, 2022).

Araştırmanın başından beri Göç İdaresi Başkanlığı'nın güncel verileri takip edilmiştir. Göç idaresinin 11 Mayıs 2023 tarihinde yayınladığı son verilere göre Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin sayısı 3 milyon 388 bin 698 kişidir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin en çok yaşadığı ilk 5 şehirden biri olan

İstanbul'da yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 11. 05. 2023 tarihinden itibaren 531 bin 95 kişidir. Gaziantep'te yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 445 bin 994'tür. Şanlıurfa ilinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 343 bin 955, Hatay ilinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 323 bin 974, Adana ilinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı ise 243 bin 617 kişidir. Güncel verilere göre 7 ildeki toplam 9 geçici barınma merkezlerinde bulunan geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısı 62 bin 499 kişidir. Bu illerde yer alan Adana Sarıçam, geçici barınma merkezinde 18 bin 513, Hatay Altınözü, Yayladağı, Apaydın geçici barınma merkezlerinde 13 bin 258 geçici koruma altındaki Suriyeli yaşamaktadır. Kahramanmaraş geçici barınma merkezinde 12 bin 138, Kilis Elbeyli geçici barınma merkezinde 7 bin 789, Osmaniye Cevdetiye geçici barınma merkezinde 8 bin 947 geçici koruma altındaki Suriyeli bulunmaktadır. Gaziantep Nizip geçici barınma merkezinde 1.280, Malatya Beydağı geçici barınma merkezinde ise 574 geçici koruma altındaki Suriyeli bulunmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, Erişim Tarihi: 13.05.2023).

Göç İdaresi Başkanlığı'nın 11 Mayıs 2023'te yayınladığı son verilere göre 2014-2023 yılları arasında Türkiye'den üçüncü ülkelere yeniden yerleşme için çıkış yapan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 21 bin 568 kişidir (Göç İdaresi Başkanlığı, Erişim Tarihi: 15.05.2023).

2.1.3. Şanlıurfa'da Göç ve Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan kadim bir kent olan Şanlıurfa tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Hoşgörü şehri, peygamberler şehri gibi isimlerle de halk arasında anılmaktadır. Şehrin sahip olduğu hoşgörü kültürü yıllarca farklı kültürlerin ve medeniyetlerin bir arada huzur içinde yaşamasını sağlamıştır. Şanlıurfa'nın toplam nüfusu 2022 TÜİK verilerine göre toplam 2.170.110'dur Türkiye'nin çocuk nüfus oranının en yüksek olduğu il olan Şanlıurfa'nın toplam nüfus içinde çocuk oranı yüzde 44,9'dur (TÜİK, ADNKS, Erişim Tarihi: 30.12.2022).

Doğum oranının yüksek olmasıyla tanınan ilde ekonomik hayat genelde tarım üzerinde yoğunlaşmaktadır. Verimli ve geniş topraklara sahip olan Şanlıurfa ili Suriye'ye sınır komşusu olduğundan dolayı geçici koruma altındaki Suriyelilere en çok ev sahipliği yapan illerin başında gelmektedir. Suriye sınırından göç alan bir şehir

olmakla beraber Türkiye'deki iller arasında sürekli göç veren iller arasında da yer almaktadır. Son yıllarda Suriye'den gelen göçlerle şehir daha kalabalık bir hale gelmiştir. 2021 TÜİK verilerine göre Şanlıurfa'nın toplam nüfusunun %20'sini geçici koruma altındaki Suriyeliler oluşturmaktadır (Bilbay ve Bozkaya, 2021: 600).

Şanlıurfa Göç İdaresi verilerine göre Şanlıurfa geçici koruma altındaki Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu 5 ilden biridir. Şanlıurfa'da Suriye'ye açılan birden fazla sınır kapısı yer almaktadır. Bu sınır kapılarından geçen geçici koruma altındaki Suriyelilerin bazıları kamplarda, bazıları halkın arasında yaşamakta ve bazıları ise başka şehirlere giderek yaşamlarını devam ettirmektedirler. Şanlıurfa ili coğrafi konumundan dolayı geçmiş yıllarda da Suriye'den gelen insanların göç ettikleri bir şehir olmuştur fakat bu göçler sınırlı sayıda nüfus hareketliliğine yol açmıştır. 2011 yılında yaşanan çatışmalardan sonra gerçekleşen göç, kitleler halinde Suriye'den Türkiye'nin sınırlarına doğru yapılmaya başlanmıştır (Mülteciler Derneği, Erişim Tarihi: 23.06.2022).

Şanlıurfa'da yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeliler ve bölgede yaşanan sorunlar üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış, bölgenin temel sorunları incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalardan biri olan Karademir ve Doğan'ın (2019) Şanlıurfa'da yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik yaptıkları çalışmaya göre, geçici koruma altındaki Suriyeliler 2011 yılından itibaren ülkemize gelmeye başlamıştır. İlk başlarda savaştan kaçan geçici koruma altındaki Suriyeliler için Suriye sınırında yer alan illerde geçici barınma merkezleri kurulmuştur. Barınma merkezlerinin kapasitesinin sınırlı olması ve Suriye'den gelenlerin sayısındaki artış sonucunda geçici koruma altındaki Suriyeliler kamplara yerleşmeden şehirlere ve kırsal alanlara göç etmeye başlamıştır. Şanlıurfa'nın sınır bölgesinde yer alan Akçakale, Ceylanpınar ve Suruç ilçeleri geçici koruma altındaki Suriyelilerin geçiş güzergâhı olarak kullandıkları yerler olmuştur. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin Şanlıurfa ilinde yoğun olarak yaşadığı yerler şehir merkezine yakın olan, özellikle kira fiyatlarının ucuz olduğu mahallelerdir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin bu mahalleleri tercih etme nedenlerinin başında iş imkânları yer almaktadır. Vasıfsız işlerde çalışan geçici koruma altındaki Suriyelilerin işçilik ücretlerini düşürmesi bölgedeki halkın tepkisini çekmektedir.

Karademir ve Doğan'a (2019) göre 2017 yılından sonra yaşanan ekonomik sorunlarla beraber halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarında radikal değişiklikler ortaya çıkmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyelilere verilen eğitim, sağlık gibi hizmetler de yerel halkın sığınmacılara karşı tepki göstermesine neden olmuştur. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin dışlanmaya başlanmasıyla yerel halkın Suriyelilerle olan komşuluk ilişkileri zayıflamıştır. Geçici koruma altındaki Suriyeliler kendi aralarında gettolaşmaya başlamıştır. Suriyeliler oluşturdukları kümeleşmelerin içinde kendi yaşam biçimlerini korumaya ve kendini güvende hissetmeye çalışmaktadır. Fakat bu durum geçici koruma altındaki Suriyelilerle yerel halk arasındaki uyum sorunlarını arttırmaktadır (Karademir ve Doğan, 2019: 123).

Karasu'ya (2016) göre Suriye'den gelen glerden olumsuz etkilenen illerden biri şanlıurfa'dır. şanlıurfa sınırında yaşanan çatışmalar şanlıurfa'daki ile ve köylerde hayatı olumsuz etkilemiş ve kimi zaman okulların tatil edilmesine sebebiyet vermiştir. şanlıurfa'daki geçici koruma altındaki Suriyeliler kira fiyatlarındaki artıştan işçilik ücretlerinin düşmesine kadar ekonomik alanda birçok değişimin yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan değişimler sadece ekonomik alanla sınırlı kalmayıp aile ve akrabalık bağları kurulmasını da sağlamıştır. Suriye'den gelen bu yoğun göç şehrin sosyal ekolojisinin bozulmasına neden olmaktadır. Her geçen gün her iki taraf arasındaki iletişim azalmakta ve toplumlar arasında gerilim ortaya çıkmaktadır. Bu durumda her iki toplumun sorunları ele alınmalı ve olası çatışmaların yaşanmaması için önlemler alınmalıdır (Karasu, 2016: 996).

Geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili son zamanlarda yapılan araştırmalar incelendiğinde Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerdeki uyum sorunlarının irdelendiği ve toplumda olumsuz durumların yaşanmaması için ne gibi önlemler alınması gerektiği üzerinde çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Aynı zamanda geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkelerine dönmeleri için de çalışmalar yapılmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığının son üç ay içinde yayınladığı verilere bakıldığında geçici koruma altındaki Suriyeli sayısında artış olmadığı görülmektedir.

2.2. SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA G VE SİĞINMACILAR

Sosyal hizmet, insan davranışı ve sosyal sistemlerde yer alan teorilerden yola çıkarak insanların iyilik durumunu arttırmak, insan ilişkilerinde yaşadıkları problemlere

çözüm önerileri oluşturmak, bireylerin problem çözme becerilerini arttırarak bireyleri güçlendirme ve özgülleştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet, bireylerin çevreleri ve etkileşim içinde bulunduğu noktalara müdahale eden, insan haklarına dayalı sosyal adalet ilkesiyle hareket eden bir meslektir (Duyan, 2003: 86).

Sosyal hizmet, bireyin iyilik halini arttırmak için bireyin üstün yararına göre hareket etmekte birey ve grup odaklı çalışmalarda bulunmaktadır. Sosyal hizmet hayatın her alanında bireylerin ihtiyaçlarına göre hizmet etmektedir. Kadın, çocuk, yaşlı, engelli, özel gereksinimi olan toplumdaki tüm bireylerin ihtiyacına göre mesleki müdahalelerde bulunmaktadır. Sosyal hizmet felsefesine göre yaşama hakkı insanların en temel hakkıdır. Sosyal hizmet bireylerle çalışmalarda bulunurken temel hak ve özgürlüklere dayanarak bireylerin ihtiyaçlarına göre çeşitli müdahalelerde bulunur. Sosyal hizmet her zaman bireyin biricik ve değerli olduğu ilkesine göre hareket etmekte ve bireysel farklılıkları dikkate alarak birey için verilen kararlarda en doğru olanı tercih etmesine yardım etmektedir. (Şeker, 2017: 30).

Yolcuoğlu (2017: 209) sosyal hizmetin ana hedeflerinden biri olan sosyal refahın sağlanması, toplumsal zenginliğin ve imkânların; yoksullar, güçsüzler, kırılğan, incinebilir ve korunmaya gereksinimi olan bireyler için sosyal politikalar oluşturulmasını amaçladığını belirtmiştir. Sosyal refah programlarının ihtiyaç duyan kitlelere ulaşılamaması bireylerde önce çaresizlik, kin, öfke gibi duyguların oluşmasına neden olmakta ve daha sonra toplum içerisinde sosyal çatışmalar ortaya çıkma riski yaratmaktadır. Sosyal çatışmaların boy gösterdiği bir toplumda insanlar kendilerini güvensiz hissetmekte ve yaşadığı topluma karşı yabancılaşmaktadır. Bu durum toplumun bütünlüğüne zarar vermektedir. Sosyal gelişmenin, ekonomik gelişmenin etkileriyle beraber bireylerin refah seviyelerinin arttırılmasına yönelik yapılan planlı çalışmalar öncülüğünde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Planlı sosyal değişim hayırseverlik, gönüllülük ve çeşitli kurumsal çalışmaların etkileşimiyle birlikte insan refahını arttıracak sonuçlar ortaya çıkmasını hedeflemektedir

Sosyal hizmet uzmanlarına toplumla çalışmalarında sistem teorisi ve ekolojik perspektif rehberlik sağlamaktadır. Sosyal hizmetin ana kavramlarından biri olan “çevresi içinde birey” kavramı burada önem kazanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları topluluklarla ilişki kurmak ve topluluklarla çalışmak için gerekli beceriler edinmektedir.

Bu anlamda bütün sosyal çalışmalar topluluklar içinde gerçekleşmektedir. Sosyal çalışmalar topluluk ihtiyaçlarına göre şekillenmekte ve geliştirilmektedir (Teater, 2014: 264).

Sosyal hizmet uzmanları, toplumdaki dezavantajlı bireyler ile çalışmalarda bulunurken müracaatçıların zayıf ve güçlü yönlerini göz önünde bulundurmalıdır. Sosyal hizmet uzmanları, bireylere destek hizmeti sağladığı gibi toplumsal gruplara da destek hizmeti sağlamayı amaçlar. Göç, göçün yarattığı sorunlar, göçmenlerin maruz kaldığı ayrımcılık ve ötekileştirme, uyum ve kabul sorunları da sosyal hizmet alanının konuları arasındadır. Sosyal hizmet uzmanları, göç eden bireyleri geldikleri ülkenin kültürüne uyum sağlaması için çeşitli programlar hazırlamakta ve bunları uygulamaktadır. Bu programların başında göç eden bireylerin kendi yerel kimlikleri ile göç ettikleri ülkenin kültürü arasındaki ortak değerleri göz önünde bulundurmak, göç eden bireylerin yaşadığı barınma veya kültürlerarası ev düzenleri arasındaki farklılıkları dikkate almak, göç eden bireyler için arabulucu ve eğitimcilerin ulaşılabilirliğini sağlamak gelmektedir. Göç eden bireylerin dil yeterliliğine göre ihtiyaçlarının belirlenmesi, asıl kültürün önemli değerlerini korurken yeni bir kültüre uyum sağlamanın gerilimini dikkate alarak göç eden bireylere mesleki müdahalede bulunmayı gerektirmektedir (Sheafor ve Horejsi, 2016: 616).

Sosyal hizmet, mikro-mezzo ve makro olmak üzere birey aile grup ve toplumla birlikte sürekli olarak çalışmalar içinde bulunmaktadır. Sosyal hizmet uzmanı, birlikte çalıştığı toplumun farklılıklarını tanımalı ve toplumda yaşanan sorunların doğası ve sorunların neden kaynaklandığının bilincinde olmalıdır. Birlikte çalıştığı toplumun her bir bireyinin kendisine özgü bir sistem içinde bulunduğunu, her toplumun kendi köklerinden, geçmiş deneyimlerinden, yaşadıkları sosyal çevrenin farklılığından dolayı ve değişen koşullara göre etkilendiğinin farkında olmalıdır. Toplumun etnik yapısını, kültürel özelliklerini, cinsiyet, yaş eğitim gibi bilgilere sahip olması birey ve gruplarla yapılacak çalışmalarda sosyal hizmet uzmanına sorunların tespit edilip çözümlenmesi sürecinde katkı sunmalıdır (Yolcuoğlu, 2017: 384).

2.2.1. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Yaşadıkları Sorunlar

Buldukları ülkeden farklı bir ülkeye göç eden bireyler göçün zorlu yolculuğu, geride bıraktıkları hayatları, bu süreç içinde yaşadıkları zorluklarla birlikte bir dönemi

geride bırakmışlardır. Göç eden bireyler dili, kültürü ve hayat şartları farklı olan yeni bir ülkede birçok zorlukla karşı karşıya kalabilmektedir. Bir tarafta mekânın sahibi diğer bir tarafta ise geldikleri yeni mekânda kendine yer edinmek isteyen bireyler arasında istenmeyen durumlar yaşanabilmektedir.

Fırıncı'ya (2022) göre her insan doğduğu büyüdüğü toplumun kültürünü benimser ve kendini o toplumun bir parçası olarak görür. Yıllarca yaşadığımız ev, sokak, mahalleden bile farklı bir yere taşındığımızda yeni gittiğimiz yere alışmak ve kendimizi oraya ait hissetmek uzun bir zaman almaktadır. Bu durum farklı uzak bir şehirde daha da belirginleşmektedir. Şehirlerin farklılaşmasından dolayı yaşanan değişiklikler aynı ülkede olduğu için bireyi daha az etkilemektedir. Ülke içindeki göçlerin etkisi ve ortaya çıkaracağı sorunlar daha kolay çözülebilir. Göç eden bireyler için bu durum çok daha farklıdır. Farklı bir ülke, farklı bir kültür en önemlisi dilini bilmediği yeni bir ortamda onları bekleyen birçok zorluk bulunmaktadır (İstinye Üniversitesi, Erişim Tarihi: 23.01.2023).

Süleymanov (2022)'a göre zorunlu olarak ülkesini göç etmeye mecbur bırakılan bireyler için süreç çok çeşitli psikolojik, ekonomik, sosyal sorunlara neden olabilmektedir. Doğduğu ve yaşadığı ülkeyi terk eden bireyler sadece ülkelerini değil evlerini, eşyalarını, arkadaş çevresi ve komşularını da kaybetmektedir. Göç etmek zorunda kaldığı ülkeye uyum sağlamak, sosyal çevreye alışmak göçmenler için oldukça zor bir durumdur. Uzun bir dönem boyunca yaşadığı hayattan bir anda yeni bir hayata geçişin birey üzerinde ciddi psikolojik etkileri olmaktadır. Buna benzer durumlarda kişinin kültürel şok ve duygusal travma yaşama ihtimali de oldukça yüksektir (Üsküdar Üniversitesi, Erişim Tarihi: 23.01.2023).

Başterzi (2017: 386)'ye göre göç süreci göç eden bireylerin sağlıkları üzerinde önemli bir role sahiptir. Yaşanan çatışmalar, zorunlu göç, göç sürecinde yaşanan olumsuzluklar göç eden bireylerin ruh sağlığını da etkilemektedir. Göç ile ilgili yapılan çalışmalarda göç eden, erkek ve kadınların birçoğunda depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, psikoz ve birçok anksiyete bozukluğu gibi ruhsal hastalıkların yaşandığı görülmektedir.

Tomanbay (2019) göç eden bireylerin sorunlarını incelemiştir. Göç eden bireylerin yaşadıkları bu sorunlar dil yetersizliği, barınma sorunları, işsizlik, yoksulluk,

sosyal dışlanma vb. sorunlardır. Göç eden bireyler gittikleri ülkenin dilini bilmediği takdirde çeşitli iletişim sorunları yaşamaktadır. Göç eden bireyler, dil yetersizliğinden dolayı kamu hizmetlerinden yararlanamamakta ve sorunlarını çözmekte yetersiz kalmaktadır. Göç eden bireylerin en çok karşılaştığı sorunlardan bir diğeri de ekonomik yetersizliktir. Göç eden bireylerin birçoğu yanlarında para getiremedikleri veya göç esnasında elinde olan birikimlerini de tükettikleri için ekonomik yoksunluk çekmektedirler. Ekonomik yoksunluk diğer sorunları da beraberinde getirmektedir. Göç eden bireyler, buldukları yerde beslenme zorluğu yaşamakta, alışkın oldukları besinler dışında besinler tüketmek zorunda kalmakta ve göç eden bireyler bu durumdan oldukça olumsuz etkilenmektedirler (İstinye Üniversitesi, Erişim Tarihi: 21.01.2023).

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin sıklıkla karşılaştıkları sorunlardan biri de barınma sorunudur. Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde kira fiyatlarında artış yaşandığı görülmektedir. Ekonomik yoksunluk içinde olan bireylerin çoğu bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Ev kiralarında yaşanan artışlar yüzünden göç eden bireyler, çoğunlukla eski evlerde bodrum katlarında hatta bina depoları, ambar benzeri yerlerde kalabilmektedirler. Ev bulabilenler geçici koruma altındaki Suriyeliler ise birkaç aile aynı evin içinde yaşamaktadırlar. Barınma için uygun özellikler taşımayan bu mekânlarda genellikle eski ve ikinci el eşyaları kullanılmaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadığı evlerde en çok ihtiyaç duydukları eşyaların başında elektronik aletler gelmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları bir diğer sorun ise beslenme sorunudur. Suriyeliler temel ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çekmektedirler. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin birlikte yaşadığı mahalleler de şehrin yoksul kesimleri olduğu için Suriyeliler, komşularından da yeterli desteği alamamaktadır (Koyuncu, 2014: 48-53).

Geçici koruma altındaki Suriyeliler, ekonomik yoksunluk, dil bariyeri dışında çeşitli kültürel ve sosyal sorunlar da yaşayabilmektedir. Bunlardan biri de tanınma, kamu hizmetlerinden eşit biçimde yararlanma ve sosyal desteklerden faydalanma hakkıdır. Yaşadıkları göç süreciyle ilgili belirsizlik, buldukları toplum içinde var olan ön yargılar, kültürel farklılık, toplum tarafından dışlanmaları geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumla ilişki kurmasına engel olmaktadır (Güneş Aslan ve Güngör, 2019: 1625).

Niteliksiz iş gücüne sahip olan geçici koruma altındaki Suriyeliler çoğu zaman sokaklarda dilencilik yapmak zorunda kalmaktadır. Sokaklarda yaşayan Suriyelilerin her an suça bulaşma riskiyle karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Adli suçlara bulaşma riski taşıyan Suriyeliler ailesi tarafından veya kötü amaçlı insanlar tarafından istismara maruz kalabilmektedirler. Toplum tarafından kabul görmeyen bu gruplar ileride güvenlik sorunlarının yaşanmasına neden olma riskini taşıyacak ve bu durum sonucunda toplum tarafından dışlanmaya maruz kalacaklardır (Göde vd., 2016:40).

Geçici koruma altındaki Suriyeliler içerisinde en fazla sorun yaşayan kesim kadınlardır. Kadınlar savaş esnasında, göç ederken ve yerleştikleri bölgelerde çoğunlukla istismar ve tacize maruz kalmaktadır. Kadına yönelik şiddet göç sürecinde de yaşanmakta ve kadın göçmenlerin ruh sağlıklarını etkilemektedir (UNCHR, Erişim Tarihi: 25.12.2022). Geçici koruma altındaki Suriyeliler göç etmek zorunda kaldıkları ülkelerde çeşitli sosyal, kültürel, ekonomik baskıya maruz kalmakta, bundan dolayı sağlıkları, psikolojileri ve uyum yetenekleri bozulmaktadır. Ekonomik yoksunluk çeken sığınmacılar için alternatif sosyal hizmet müdahalelerine ihtiyaç bulunmaktadır.

2.2.2. Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Sorunlarına Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar

Bir ülkede göç eden bireylerle ilgili yapılan politik kabuller, o ülkede planlanan ve uygulanan sığınma ve göç kontrolüyle göç alanında yapılan politika ve uygulamalarını büyük oranda etkiler. Kitlesele göçler var olan göçmen ve sığınmacı politikalarını olumsuz etkileyebilmekte, daha geniş çaplı önlemler alınmasına yol açabilmektedir. İlerde daha büyük sorunların yaşanmaması için radikal kararlar alınmasına ihtiyaç duyulabilir (Adams vd., 2015: 364).

Göç eden bireylere yönelik sosyal hizmet müdahalelerinin geçici koruma altındaki Suriyelilerin barınma, sağlık, eğitim, çalışma yaşamı ve toplumsal dışlanma gibi sorunlarına çözüm bulunmasını sağlayacak nitelikler taşıması gerekmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyeliler homojen bir yapıda olmayıp çocuk, kadın, yaşlı, engelli gibi özel ihtiyaçlara sahip bireylerden oluşmaktadır. Bu nedenle üretilen sosyal hizmet politikaları ve müdahalelerin bu çeşitliliği göz önünde bulundurması gerekir. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sosyal hizmet müdahalelerinde hem Suriyeli hem de yerel halkın ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durumda sosyal hizmete

çok önemli görevler düşmektedir. Çünkü sorunlara yönelik çözüm arayışında bulunurken aynı toplumda yaşayan bu her iki farklı toplumun beklentilerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Başer, 2021: 320).

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin sorunları kültürel bağlamda toplumsal kabul ve uyum sorunuyla dile getirilmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları sosyal uyumu toplumla bütünleşmeyi sağlamak için göç eden bireylerin temel sorunları incelenmeli ve çözüm yolları belirlenmelidir. Sosyal hizmet uzmanları geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sosyal hizmet müdahaleleri ile sığınmacıların maruz kalabileceği dışlanma, ötekileştirme gibi sorunlara çözüm üretmeye çalışmalıdır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları travmaları çözmek ve sosyal destekte bulunmak için Suriyelilere danışmanlıkta bulunmalı ve psiko-sosyal destek sağlamalıdır. Suriyelilerin istihdam sorunlarına çözüm getirilmeli ve geçici koruma altındaki Suriyelilerin insan onuruna yakışır bir hayat yaşaması için gelir elde edebileceği bir işte istihdam edilmesi sağlanmalıdır (Buz, 2018: 30).

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin temel ihtiyaçları karşılanırken çoğu zaman var olan kaynakların yetersiz kaldığı görülmektedir. Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik hizmet veren önemli kuruluşların başında AFAD ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü gelmektedir. Bu kuruluşların yanında geçici koruma altındaki Suriyelilere insani yardım konusunda büyük destek sağlayan sivil toplum kuruluşları önemli rollere sahiptir. Sivil toplum kuruluşları ve derneklerde geçici koruma altındaki Suriyelilere birçok hizmet sunulmaktadır. Özellikle sağlık, eğitim, hukuk, istihdam, sosyal hizmet, rehabilitasyon, psikolojik destek, barınma, ekonomik destek gibi birçok hizmet sağlanmaktadır. Toplumda dezavantajlı konumda bulunan geçici koruma altındaki Suriyeliler, mülteci ve sığınmacılara verilen hizmetler artırılmalı ve göç eden bireylerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin hayatlarını iyi bir şekilde idame ettirebilmeleri için çeşitli mesleki kurslara katılımları sağlanmalıdır. Toplumla uyumlu bir şekilde bütünlük sağlanması için geçici koruma altındaki Suriyelilerin dil kurslarına katılımları sağlanmalıdır (Akpınar vd., 2018:53).

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumla uyum sağlaması tek taraflı bir durum değildir. Zorunlu göçe maruz kalan bireylerin toplumla uyum sağlayabilmesi

ancak toplumdaki bireylerin de katkı vereceği bir çabayla mümkün olabilir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplum tarafından öteki olarak algılanmasına neden olan olumsuz faktörler ortadan kaldırılmalıdır. Başta medya olmak üzere bu konuda birçok kuruluşa iş düşmektedir. Bir diğer aşama ise uluslararası devletlerin sorumluluklarını ve geçici koruma altındaki Suriyelilerin haklarının usulüne göre uygun kullanıp kullanılmadığını kontrol edebilecek uluslararası bir denetim mekanizmasının oluşturulması gerekmektedir. Bu oluşturulan mekanizmanın kriz döneminde devreye girip devlet politikalarına yön vermesi gerekmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yerlerinden edilme sebeplerine bakarak çözümler oluşturulmalıdır (Çevlik, 2018: 81).

Yerel halk ile geçici koruma altındaki Suriyeliler arasında bütünleştirici politikalar oluşturulmasında sosyal hizmet müdahalesinin önemi yadsınamaz. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumla uyum çalışmalarına öncülük edecek olan sosyal hizmet mesleğinin üç müdahale düzeyinde de (mikro, mezo ve makro) nihai amaç geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumla bütünleşmesini sağlamak olacaktır. Yapılacak bu çalışmalarda her iki tarafın kültürel değerlerine saygı ve gerekli özenin gösterilmesi çalışmaları daha etkili ve kalıcı bir hale getirecektir (Çoban ve Turşucu, 2018: 92).

2.3. GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURIYELİLERLE İLGİLİ YAPILMIŞ SAHA ÇALIŞMALARI

Son yıllarda geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili alana katkı sağlayan önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların bazılarında halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik bakış açısı, halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı tutumuyla ilgili çalışmalar yer alırken bazı araştırmalarda ise geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye’de yaşadığı sorunlar yer almaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülke geneline yayılması ve gün geçtikçe sayılarının artması sosyal alanda yaşanmakta olan veya olası yaşanacak sorunların incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları sorunları ele alan çalışmalara bakıldığında Başar, Akan ve Çiftçi’nin (2018) geçici koruma altındaki Suriyelilerin eğitimde yaşadıkları sorunları ele aldığı çalışmada Suriyeli öğrencilerin sınıflarda

öğrenme sürecinde yaşadıkları sorunlar ele alınmıştır. Çalışma Uşak ilinde geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerle yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenler, geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların eğitim sürecinde dil sorunu yaşadıklarını ve bu durumdan Suriyeli çocukların öğrenme sürecinin olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir.

Karaağaç ve Güvenç (2019) geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların eğitim sorunlarıyla ilgili bir araştırma yapmıştır. İstanbul Ataşehir'deki ilkokullarda görev yapan öğretmenlerle yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların okulda yaşadıkları sorunlarla ilgili araştırma sonuçlarına göre çıkarımda ve çözüm önerilerinde bulunmuşlardır.

Kedikli ve Savar (2019) Çankırı ilinde geçici koruma altındaki Suriyelilerin uyum sorunlarını, Türkiye'de sağlanan geçici koruma altındaki Suriyelilere sağlanan imkânları incelediği bir araştırma yapmıştır. Yapılan araştırmada Suriyelilerin yararlanabileceği sağlık, eğitim, istihdam, barınma ve sosyal hizmetlerle ilgili bilgi verilmiştir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları sorunları ortaya koymak ve bu alanda yaşanan sorunlara çözüm önerileri oluşturmak için geçici koruma altındaki Suriyelilerle nicel bir alan araştırması yapılmıştır. Araştırmacılar, elde edilen veri analizlerinin sonucunda Suriyelilerin var olan sorunlarıyla ilgili öneride bulunmuşlardır.

Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik toplumda oluşan güvenlik kaygılarıyla ilgili Kızmaz (2018) çalışmasında toplumda geçici koruma altındaki Suriyelilerin suça bulaşma risklerini, toplumdaki asayiş ve güvenlik sorunlarını ele almıştır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin suça bulaşma riskleri, ne kadar suça bulaştıkları ve suç olaylarının gelecek yıllarda ne kadar artabileceği ele alınmış, bu konuda Suriyelilerin suç işlenmesini azaltabilecek hangi politikaların uygulanabileceği araştırılmıştır. Aydemir ve arkadaşlarının (2019) Türkiye'deki geçici koruma altındaki Suriyelilerin, toplumun refah ve yoksulluk seviyesine etkisini araştırdığı çalışmasında Suriye'den göç eden bireylerin Türkiye ekonomisine etkilerini incelemiş ve 2011-2017 yılları arasında Suriye'den gelen göçün Türkiye'deki yoksulluk ve refah seviyesindeki etkilerini değerlendirmişlerdir. BM'nin (UNCHR) ve Türkiye'deki Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün elinde olan geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili veriler değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeye göre Türkiye'de göç eden bireylerin

sayısında yaşanan artışla beraber toplumsal hayatın ekonomi açısından olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır. Özgüler (2018) çalışmasında göç ve uyum çalışmalarıyla ilgili literatür çalışmalarına yer verdikten sonra Türkiye'deki geçici koruma altındaki Suriyeliler örneği üzerinden uyum ve göç konusunu detaylı olarak incelemiştir. Topal (2015) geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye'deki hukuki konumu, geçici korumayla ilgili yönetmeliği ele aldığı çalışmasında Türkiye'ye kabul edilen geçici koruma altındaki Suriyelilerin geliş süreci ülkede kalmalarını sağlayan hukuki dayanaklar ve bu sürecin olası sonuçlarını ele almıştır.

Tunç (2015) geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili Suriyelilerin davranışlarını ve göç eden bireylerin topluma etkilerini incelediği çalışmasında sığınmacı davranışının evrensel boyutuyla Türkiye'de barınan geçici koruma altındaki Suriyelilerin davranışlarını ve Türk toplumuyla davranışlarını karşılaştırarak Suriye göçü krizinin evrensel boyutunu incelemiştir. Çalışmanın dayandığı bulgular göç alan ve göç veren toplum davranışlarını incelemeye yöneliktir. Çalışmada ayrıca göç edilen yerdeki göç krizinin kazanım ve kayıpları incelenmiş ve bu doğrultuda uygulanacak politikaların önemine dikkat çekilmiştir. Her iki toplumun ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurularak geçici koruma altındaki Suriyelilere uyum çalışmalarında yapılacakların en başında göç eden bireylerin eğitim sorununun çözülmesi gerektiğini belirtmiştir. Toplumla uyum sürecinde yapılacak çalışmalarda ilk önce geçici koruma altındaki Suriyelilerin dil sorununa yönelik çalışmalar başlatılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Sayın ve arkadaşları (2016) göçün uluslararası boyutunu, göçün toplumda yol açtığı etkileri ortaya koymuştur. Küresel bir sorun olan göçün Suriye göçü özelinde ele alınarak Türkiye'ye göç eden geçici koruma altındaki Suriyeliler örneğinde şiddet eğiliminin sonuçlarını incelemişlerdir. Toplumsal ve kültürel bağlamda öğrenilen şiddet davranışının göç sürecinde ortaya çıkan boyutu ve bunun göç eden bireyler üzerinde yarattığı etkinin göç eden bireyler tarafından göç edilen yere yansıtılması incelenmiştir.

Ekici (2019) Türk toplumunda geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik toplumun algıladığı tehditleri ve konuyla ilgili çözüm önerileri sunduğu çalışmasında Suriye göçünden en çok etkilenen toplumun geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumunun ve olumsuz algılarının yer aldığı 25 alan çalışmasını incelemiştir. Göç eden bireylere yönelik algılanan negatif tutumlar çeşitli kuramlar eşliğinde

incelenmiş, halkın tehdit algılarının beslendiği kaynaklar irdelenmiş ve konuyla ilgili çözüm önerileri sunulmuştur. Kaya ve Demirağ (2016) geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadığı sorunlarla ilgili yaptığı çalışmada Türkiye'deki Suriyeli kadınların çalışma hayatındaki koşullarını sosyolojik bir çerçeveden incelemiştir. Şanlıurfa ilinde geçici koruma altındaki Suriyelilerin kalış sürecinin uzamasıyla beraber eğitim, sağlık, barınma gibi sorunlar yaşayan sığınmacıların iş hayatında yaşadıkları sorunlara ışık tutmuştur. Kayıt dışı istihdam, sosyal ve ekonomik alanda dışlanma, ucuz iş gücü, emek sömürüsü, iş yaşamında yaşanan cinsel istismar ve şiddet gibi olgulara rastlandığı nitel bir araştırma yapmıştır.

Gülerce ve Demir (2021) geçici koruma altındaki Suriyelilerin göç sürecini sosyal ağlar açısından ele aldığı çalışmada Suriyelilerin Türkiye'yi seçme nedenlerini araştırmışlardır. Göç sürecinde geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları sıkıntılar ve Suriyelilerin gelecek ile ilgili planlarıyla ilgili Şanlıurfa ilinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilerle nitel bir çalışmada bulunmuşlardır.

Demirbaş ve Bekaroğlu (2021) geçici koruma altındaki Suriyelilerin psikolojik sorunlarını ele aldığı çalışmada Suriyelilerin göç öncesinde, göç sırasında ve göç sonrasında yaşadıkları ruh sağlığı sorunlarını incelemişlerdir. Çalışmada geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları ruhsal problemler, travmalar; Suriyeli kadınlar, erkekler ve ergenler açısından ayrı ayrı incelenmiş ve aradaki farklılıklar dikkate alınmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları ruhsal problemlere dair koruyucu ve önleyici alınacak tedbirler belirtilmiştir.

Karademir ve Doğan (2019: 124) geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili mekânsal analizde bulunmuştur. Şanlıurfa ili örneğiyle geçici koruma altındaki Suriyelilerle yaptığı araştırmada Suriyelilerin son yıllarda ülkede önemli bir sorun haline geldiğini ve Şanlıurfa halkının geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı olumsuz bir tutum sergilediğini belirtmiştir. Araştırma sonuçlarına göre geçici koruma altındaki Suriyelilerin sosyal hayatta birtakım sorunlara neden olduğu ve Suriyelilerin ekonomiyi olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ilk başta misafir olarak görüldüğü ve iyi davranıldığı fakat geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkede kalma sürecinin uzamasıyla birlikte Suriyelilerin kalıcı olarak şehirde kalmaya

devam etmeleri halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı olumsuz duygular beslemesine neden olmuştur.

Şanlıurfa'da yapılan bir diğer araştırmada ise Kılıç ve Tahmaz (2016) Şanlıurfa'daki geçici koruma altındaki Suriyelilerin eğitim durumuyla ilgili bir alan araştırması yapmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle yapılan anket çalışmasında Suriyelilerin eğitim düzeyleri, çalışma hayatında dağıldıkları iş kolları, geçici koruma altındaki Suriyelilerin eğitime dair bakış açıları, Türkiye'de bulunma süreleri, gelecekle ilgili beklentileri hakkında bulgulara yer verilmiştir. Söz konusu bu çalışmada geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yapılacak eğitim çalışmaları ve geçici koruma altındaki Suriyeli sorunlarına yönelik çalışmalarda bulunan STK'lara çalışma alanlarında Suriyelilerle ilgili sorunlara çözüm önerileri geliştirmeleri açısından önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili tutumu hakkında yapılan çalışmalara baktığımızda Taş ve Tekkanat'ın (2018) yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı tutumunu incelediği Elazığ ili örneği yer almaktadır. Taş ve Tekkanat, Elazığ ilinde yerel halkın Suriyelilere karşı tutumuyla ilgili nitel bir araştırma yapmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadığı illerdeki halkın Suriyelilere karşı tutumunun ölçüldüğü diğer çalışmalar ise Koçak ve Küçük'ün (2020) Trabzon ili örneği, Güzel'in (2021) Kahramanmaraş ili örneği yer almaktadır.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yoğun yaşadığı bir diğer il olan Şanlıurfa'da yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumunun incelendiği Doğan'ın (2019) saha çalışması. Başka bir çalışmada ise Özgür Keyşan ve arkadaşlarının (2022: 13) Hatay ili örneği yer almaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yoğun yaşadığı illerin başında yer alan Hatay ili araştırma raporunda geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili önemli sonuçlar yer almaktadır.

Karasu (2016) geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları kentle uyum sorunlarını araştırdığı çalışmasında Şanlıurfa ilindeki geçici koruma altındaki Suriyeliler ve Şanlıurfa'da yaşayan yerel halk ile nicel bir araştırma yapmıştır. Karasu, yaptığı araştırmada Suriyelilerin kentle uyum sorunlarını ortaya çıkarmak ve çözüm önerileri oluşturmak için her iki tarafla görüşmelerde bulunmuştur. Şanlıurfa halkı ile geçici koruma altındaki Suriyelilerle yapılan görüşmelerin sonucunda kentle uyum

sürecinde misafirliğin uzamasıyla birlikte sorunların da arttığı görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadığı önemli illerden biri olan Kilis'te Cengiz'in (2015) zorunlu göçün göç edilen mekâna etkisi ve yerel halkın Suriyelilere karşı algısını incelediği çalışmasında Kilis halkının Suriyelilere karşı tutumunu incelediği nitel bir araştırma yapmıştır.

Kabaklı Çimen (2018) vatandaşların geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı tutum ve görüşlerini incelediği çalışmayı Konya ilinde yapmıştır. Konya ilinde 400 vatandaşın katılım sağladığı Suriyelilere yönelik tutumla ilgili nicel bir araştırmada bulunmuştur. Kemik ve arkadaşlarının (2019) geçici koruma altındaki Suriyelilerin yine yoğun yaşadığı yerlerden biri olan Altındağ örneğiyle yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı tutumu incelenmiştir.

Yerel halkla geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumsal etkilerini araştıran Budak ve arkadaşları (2017) Elazığ ili örneği adlı çalışmalarında Suriyelilere karşı yerel halkın tutumunu analiz etmişlerdir. Yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı ekonomik, güvenlik, sosyal uyum, kültürel farklılık, sosyalleşme bağlamında ne tür bir tutuma sahip olduklarını incelemek için geçici koruma altındaki Suriyelilerin en çok yaşadığı mahallelerde yerel halkla nitel bir çalışmada bulunmuşlardır.

Topkaya ve Akdağ (2016) "*Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği*" adlı çalışmalarında geçici koruma altındaki Suriyelilerin yoğun yaşadığı illerden biri olan Kilis'te 2014-2015 eğitim döneminde eğitim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili tutum ve görüşlerini ölçmek için nitel bir araştırmada bulunmuşlardır. Geçici koruma altındaki Suriyeliler sadece Türkiye'de değil tüm dünyada araştırmalara konu olmuştur. Suriyelilerin toplum tarafından nasıl karşılandığını ve göç eden bireylere karşı toplumun nasıl bir tutuma sahip olduğunu incelemek için çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Dünyanın birçok yerine göç etmiş geçici koruma altındaki Suriyeliler yerleşik halk tarafından tehdit olarak görülmekte ve halk tarafından düşmanca duygular beslenebilmektedir.

Koç ve Anderson (2018: 790) Amerikalı vatandaşların Suriyelilere karşı tutumlarını ölçtükleri nicel çalışmada geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumla entegre edilmesinde önemli öncülük edecek sonuçlara ulaşmışlardır. Başka bir

araştırmada ise Kaya ve Orchard (2020: 95) Suriyelilerin ülkelerine geri dönüşlerine yönelik beklenti üzerine Almanya’da bir çalışmada bulunmuşlardır.

Ali ve Al Ganideh (2020) geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkede kalışlarının uzaması üzerine Ürdün halkının Suriyelilere karşı tutumunu farklı değişkenler arasında incelediği “*Ürdün’de yaşayan Suriyeli Sığınmacılar Ürdün için nimet mi? Yük mü?*” adlı çalışması yurt dışında Suriyelilerle yapılan çalışmalardan biridir. Ürdün’de Suriyelilerle ilgili yapılan başka bir araştırmada ise Alrababa’h ve diğerleri (2021) Ürdün’de halkın Suriyelilere yönelik tutumunun itici güçleri üzerinde yoğunlaşmış ve göç akımından sonra yaşanan ülkedeki nüfus artışının var olan ekonomik sorunları arttırdığına dikkat çekmişlerdir.

Taylor ve Glen (2020) okul çağında olan çocuklara göç eden bireylere yönelik empati kazandırmak için deneysel bir çalışma yapmıştır. Ev sahibi çocukların göç eden bireylere karşı olumlu tutumlarının göç eden çocukların entegrasyonu için öneminin vurgulandığı bu çalışmada göç eden bireylere yönelik empatisi gelişen çocukların göç eden bireylere karşı daha olumlu tutumlar sergilediği görülmüştür. Geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı halkın tutumunun araştırıldığı başka bir çalışmada ise Yitmen ve Verkuyten (2018) Türkiye’deki geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Türkiye’deki katılımcıların olumlu ve olumsuz tutumları arasındaki davranışsal niyetleri araştırmıştır.

Lippard ve Mcname (2021) Kuzey İrlanda’nın Suriyelilere karşı tutumunu anlamaya çalıştığı araştırmada “Mültecilerin gelişleri gerçekten halk tarafından olumlu karşılanıyor mu?” Sorusuna cevap aramışlardır. Koç ve Anderson (2018) dünya genelinde her geçen gün artan Suriyelilere karşı ev sahibi ülkedeki vatandaşların göç eden bireyleri güvenlik tehdidi olarak görmesine karşın göç eden bireylerle ilgili olumsuz tutumların nedenlerini anlamaya çalışarak olumsuz tutumları iyileştirmenin yolları üzerinde deneysel çalışmalarda bulunmuşlardır. Butkus ve arkadaşları (2016) uluslararası boyutlara ulaşan göç krizini ele aldığı çalışmasında AB’ye doğru yol alan bireylerin göç ettikleri yerlerde yaşayan halkın göç eden bireylere karşı tutumlarına etkilerini sosyo-demografik faktörler açısından incelemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın yöntemi yer almaktadır. Bu çalışmada sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan yöntemlerden biri olan nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi, pozitivist yaklaşıma dayalı olarak sayısal veriler ve ölçülebilir değişkenlere odaklanır. Araştırmada verilere ulaşmak için anket tekniği kullanılmıştır.

Anket soruları hazırlanırken daha önce uygulanmış yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiş (Ankaralı vd., 2017) kullanılan anket sorularından bölgeye ve araştırmaya ilişkin bazı güncellemeler yapılmıştır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada Şanlıurfa'da yaşayan vatandaşların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumları ölçülmek istenmiştir. Araştırmada bağımlı değişkenler ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için ilişkiel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkiel tarama modeli sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2005). Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı olumsuz tutum üzerinden hesaplanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni MYTÖ toplam puanı, araştırmanın bağımsız değişkeni ise katılımcıların yaş, cinsiyet, gelir, eğitim durumu, ailede yaşayan birey sayısı ve anket formunda yer alan katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yanıtladığı sorulardır.

3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Araştırma geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik yerel halkın tutumunu ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma, Şanlıurfa ili merkez ilçeleri (Haliliye, İbrahimiye, Eyyübiye ve Karaköprü) ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın yaş sınırı 18-65 yaş aralığıdır. Katılımcılara daha çabuk ulaşmak ve daha fazla sayıda katılım sağlamak için anket soruları Google form kullanılarak dijital ortamda hazırlanmıştır. Dijital ortamda daha kısa sürede daha çok kişinin katılım sağlayacak olması düşünülmüş fakat cep telefonlarına kötü amaçlı linklerin gönderilme tehlikesinin gölgesinde kalmıştır. İnsanların dijital ortama karşı güvensiz tutumu sonucunda birçok kişi sorulara cevap vermemeyi tercih etmiştir. Ankete katılım beklentilerin altında kalmıştır. Cevap veren katılımcıların büyük bir çoğunluğu eğitim düzeyi üniversite olan

katılımcılardan oluşmaktadır. Anketi dijital ortamda 179 kişi cevaplamıştır. 171 kişiyle de görüşme yapılarak ankete katılım yüz yüze görüşme tekniğiyle uygulanmıştır. Soruların hazırlanmasından sonra deneme amaçlı yapılan pilot incelemede anket sorularında yer alan mülteci kavramında katılımcıların Türkiye’de bulunan bütün yabancı uyruklu kişileri algıladıkları görülmüş ve katılımcıların yaşayabileceği kavram karışıklığına çözüm bulmak için mülteci kavramı, geçici koruma altındaki Suriyeli olarak değiştirilmiş ve anlam karışıklığına son verilmiştir. Araştırmaya kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre daha fazla ilgi göstermiştir.

3.3. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırma, Şanlıurfa ili içerisinde merkez ilçelerinde uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyelilerin geçiş bölgesinde yaşamakta olan Şanlıurfa ilinde yaşayan 18-65 yaş arası bireylerden oluşmaktadır.

Araştırmada olasılığa dayalı olmayan örnekleme tekniklerinden biri olan kolayda örnekleme tekniği kullanılmıştır. Kolayda örnekleme, ankete cevap veren herkesin örneğe dâhil edildiği bir çalışma yöntemidir (Coşkun vd., 2019: 168-169). Bu yöntemle Şanlıurfa ilinde yaşayan 350 katılımcıya ulaşılmıştır.

3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada katılımcılara yanıtlamaları için kişisel bilgi formu, Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği (Keleş vd., 2016) için ölçeği hazırlayan kişilerle iletişime geçilmiş ve ölçeği kullanmak için izin alınmıştır. Araştırma için etik kurulu izni: 04/12/2022 tarihinde Muş Alparslan Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu tarafından kabul görülmüştür. Araştırmada yer alan anketin içerisinde onam formu yer almıştır. Katılımcılardan herhangi bir kişisel bilgi alınmamış ve araştırmanın gönüllülük esasına göre yapıldığı, cevapladıkları bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve bunun dışında hiçbir yerde kullanılmayacağı, katılımcıların istedikleri zaman anketi cevaplamaktan vazgeçebilecekleri belirtilmiştir.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada yer alan kişisel bilgi formunda, katılımcıların genel özelliklerini betimlemek için katılımcılara yaş, cinsiyet, gelir, eğitim, çalışma durumuyla ilgili sorular sorulmuştur. Ayrıca kişisel bilgi formunda yaş, cinsiyet, eğitim gibi sorulara ek olarak araştırmada oluşturulan sorulara cevap bulmak için yapılacak değerlendirmede kullanılmak üzere katılımcılara 7 soru sorulmuştur. Bu sorular: “*Yurt dışında buldunuz mu?*” , “*Daha önce geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde buldunuz mu?*” , “*Geçici koruma altındaki Suriyeli birine herhangi bir yardımda buldunuz mu?*” , “*Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkemize gelmesini genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?*” , “*Ülkemizde savaş veya benzeri bir durum söz konusu olduğunda ne yapardınız?*” , “*Arap kökenli misiniz?*” , “*Arap kökenli bir akrabanız var mı?*” gibi sorulardır (Ankaralı vd., 2017).

3.4.2. Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmada Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği (Keleş vd., 2016) kullanılmıştır. Keleş ve arkadaşları tarafından hazırlanan ölçek 26 maddeden oluşan 5’li likert ölçeğidir. Ölçek olumsuz puanlamaya göre hazırlanmıştır. Ölçekte yer alan olumlu tutumlar ters kodlama yapılarak ölçek toplam puanı olumsuz tutum üzerinden puanlanmıştır. Ölçekte geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı olumsuz tutum yükseldikçe toplam puan artmaktadır. Ölçeğin ana çalışmasında Cronbach Alpha güvenirlik kat sayısı 0.95 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ise Cronbach Alpha güvenirlik kat sayısı 0.88 olarak bulunmuştur.

3.4.3. Verileri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan anket, Google formda oluşturulmuş ve telefon aracılığıyla iletişim araçlarından olan Whatsapp ve Telegram gruplarında paylaşılmıştır. Bu yöntemle 179 kişi ankete katılarak soruları cevaplamıştır. Araştırmaya katılan diğer 171 katılımcının da yapılan yüz yüze görüşmeyle sorulara cevap verilmesi sağlanmıştır. Verilere ulaşma süreci 15/12/2022–15/03/2023 olarak belirlenmiştir. Verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde kullanılacak testleri belirlemek için önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Yapılan normallik testine göre verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Araştırmada normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde kullanılan non-parametrik

testlerin kullanımı uygun görülmüştür. Araştırmada verileri analiz etmek için betimleyici analiz, Kolmogorov-Simirnov, Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır.

3.5. KATILIMCILARA İLİŞKİN BİLGİLER

Araştırmaya katılan katılımcılarla ilgili genel bilgilere ve özelliklere yer verilmiştir. Katılımcıların, araştırma formunda yer alan sorulara verdiği cevaplar ışığında araştırma soruları incelenmiştir. Elde edilen veriler SPSS 22 programında yer alan testlerle analiz edilmiş ve analiz sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

3.5.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Bu bölümde araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim, çalışma ve gelir durumlarına yönelik bulgular tabloda verilmiştir. Araştırmaya Şanlıurfa ilinde yaşayan 210'u kadın, 140'ı erkek olmak üzere toplam 350 kişi katılmıştır.

Tablo 3.1. Katılımcıların Cinsiyet ve Yaş Özellikleri

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Kadın	210	60.0
	Erkek	140	40.0
Yaş	18-22	68	19.4
	23-27	91	26.0
	28-32	51	14.6
	33-37	46	13.1
	38-42	36	10.3
	43-47	32	9.1
	48+	26	7.4
	Toplam		350

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetine bakıldığında araştırmaya katılan 350 katılımcının 210'u kadın (%60), 140'ı (%40) ise erkek bireylerden oluşmaktadır.

Katılımcıların yaş aralıklarına bakıldığında 18-22 yaş grubu katılımcıların sayısı 68 (%19.4), 23-27 yaş grubu katılımcılar 91 (%26.0), 28-32 yaş grubu katılımcılar 51 (%14.6), 33-37 yaş grubu katılımcılar 46 (%13.1), 38-42 yaş grubu katılımcılar 36 (%10.3), 43-47 yaş grubu katılımcılar 32 (%9.1), 48+ yaş grubu katılımcılar ise 26 (%7.4) kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu kadın bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 3.2. Katılımcıların Medeni Hal Özellikleri

	Değişken	N	%
Medeni hal	Evli	178	50.9
	Bekâr	162	46.3
	Boşanmış	10	2.9
	Toplam	350	100.0

Katılımcıların medeni hal durumuna bakıldığında araştırmaya katılan 178 (%50.9) katılımcı evli, 162 (%46.3) katılımcı bekâr, 10 (%2.9) katılımcı ise boşanmış bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların medeni hal özellikleri incelendiğinde evli ve bekâr bireylerin birbirine yakın sayılarda olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların %2.9'unun (10) ise boşanmış olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Katılımcıların Ailedeki Kişi Sayısı

	Değişken	N	%
Ailedeki kişi sayısı	Yalnız yaşıyorum	16	4.6
	2 kişi	29	8.3
	3 kişi	50	14.3
	4 kişi	65	18.6
	5 kişi	64	18.3
	6 kişi	56	16.0
	6+	70	20.0
	Toplam	350	100.0

Araştırmaya katılan katılımcıların ailede birlikte yaşayan kişi sayısına bakıldığında yalnız yaşadığını belirten katılımcıların 16 (%4.6) kişi, ailede birlikte 2 kişi yaşadığını belirten katılımcıların 29 (8.3) kişi, ailede birlikte 3 kişi yaşadığını belirten katılımcıların 50 (%14.3) kişi, ailede birlikte 4 kişi yaşadığını belirten katılımcıların 65 (%18.6) kişi, ailede birlikte 5 kişi yaşadığını belirten katılımcıların 64 (%18.3) kişi, ailede birlikte 6 kişi yaşadığını belirten katılımcıların 56 (%16.0) kişi, ailede birlikte 6'nın üzerinde kişi yaşadığını belirten katılımcıların ise 70 (20.0) kişi olduğu görülmektedir. Ailede birlikte yaşayan kişi sayısının en az olduğu yalnız yaşayan katılımcılar, ailede birlikte yaşayan kişi sayısı en fazla olan grup ise ailede birlikte yaşayan kişi sayısı 6 kişinin üzerinde olan katılımcılardır.

Tablo 3.4. Katılımcıların Eğitim Durumu

	Değişken	N	%
Eğitim durumu	Okuma yazma yok	5	1.4
	Okuma yazma var	14	4.0
	İlkokul	29	8.3
	Ortaokul	24	6.9
	Lise	95	27.1
	Üniversite	183	52.3
	Toplam	350	100.0

Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında araştırmaya katılan 5 (%1.4) katılımcının okur yazar olmadığı, 14 (%4.0) katılımcının okur yazar olduğu, 29 (%8.3) katılımcının ilkökul, 24 (%6.9) katılımcının ortaokul, 95 (%27.1) katılımcının lise, 183 (%52.3) katılımcının ise eğitim durumunun üniversite olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde katılımcı sayısının en az olduğu 5 katılımcının okuryazar olmadığı, en fazla olan eğitim durumunun ise 183 katılımcıyla üniversite düzeyinde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların %52.3'ünün eğitim durumunun üniversite olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi düşük olan kişiler çalışmaya katılmak istemedikleri için araştırmaya katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğunun eğitim seviyesinin üniversite düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5. Katılımcıların Çalışma Durumu

Değişken	N	%
Evet	188	53.7
Çalışıyor musunuz? Hayır	162	46.3
Toplam	350	100.0

Katılımcıların çalışma durumuna bakıldığında araştırmaya katılan katılımcıların “Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?” sorusuna verdiği cevaplara göre 188 (%53.7) katılımcı evet, 162 (46.3) katılımcı ise hayır yanıtını vermiştir. Her iki grubun da birbirine yakın sayılarda olduğu görülmektedir.

Tablo 3.6. Katılımcıların, Gelir Durumu

Değişken	N	%
1000 TL’ den az	62	17.7
1000-2000	42	12.0
2001-3000	23	6.6
3001-4000	21	6.0
Gelir durumu 4001-5000	25	7.1
5001-6000	36	10.3
6001-7000	26	7.4
7000+	115	32.9
Toplam	350	100.0

Katılımcıların gelir düzeyine ilişkin verdiği cevaplara göre gelir durumu 1000 TL’den az olan katılımcılar 62 (%17.7), 1000-2000 TL arası olan katılımcılar 42 (%12.0), 2001-3000 TL arası olan katılımcılar 23 (%6.6), 3001-4000 TL arası olan katılımcılar 21 (%6.0), 4001-5000 TL arası olan katılımcılar 25 (%7.1), 5001-6000 TL arası olan katılımcılar 36 (%10.3), 6001-7000 TL arası olan katılımcılar 26 (%7.4) 7000 TL’nin üzerinde gelir düzeyine sahip olan katılımcılar ise 115 (%32.9) kişiden oluşmaktadır.

Tablo 3.7. Katılımcıların, Gelir Durumunu Değerlendirme Özellikleri

	Değişken	N	%
Gelir durumu değerlendirme	Çok iyi	10	2.9
	İyi	180	51.4
	Kötü	116	33.1
	Çok kötü	34	9.7
	Bilmiyorum	10	2.9
	Toplam		350

Katılımcıların gelir durumunu değerlendirme sorusuna verdiği cevaplara göre gelir durumunu çok iyi olarak değerlendiren katılımcılar 10 (%2.9), gelir durumunu iyi olarak değerlendiren katılımcılar 180 (%51.4), gelir durumunu kötü olarak değerlendiren katılımcılar 116 (%33.1), gelir durumunu çok kötü olarak değerlendiren katılımcılar 34 (%9.7), gelir düzeyini bilmiyorum olarak değerlendiren katılımcılar ise 10 (%2.9) kişiden oluşmaktadır.

3.5.2. Katılımcıların Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumları

Bu alt bölümde katılımcılara geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yöneltilen soruların yanıtları ve yüzdelik gruplamalarına yer verilmiştir. Katılımcıların araştırma formundaki sorulara verdikleri cevapların sonucu aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 3.8. Katılımcıların Araştırma Sorularına Verdikleri Cevapların Sonuçları 1

	Değişken	N	%
Ülkemizde savaş veya benzeri bir durumda ne yapardınız?	Ülkemde kalmayı tercih ederdim	284	81.1
	Mülteci olmayı tercih ederdim	10	2.9
	Kararsızım	56	16.0
Yurt dışında buldunuz mu?	Evet	61	17.4
	Hayır	289	82.6

Tablo 3.8. Katılımcıların Araştırma Sorularına Verdikleri Cevapların Sonuçları 1 (devamı)

	Değişken	N	%
Arap kökenli misiniz?	Evet	14	4.0
	Hayır	336	96.0
Arap kökenli bir akrabanız var mı?	Evet	41	11.7
	Hayır	309	88.3
Toplam		350	100.0

Araştırmada katılımcıların Şanlıurfa’da geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı tutumunu incelemek için katılımcılara birtakım sorular sorulmuştur. Bu sorular: “Ülkemizde savaş veya benzeri bir durumda ne yapardınız?”, “Daha önce yurt dışında bulundunuz mu?”, “Arap kökenli misiniz?”, “Arap kökenli akrabanız var mı?”, “Daha önce Suriyeli biriyle etkileşimde bulundunuz mu?”, “Suriyeli birine yardım ettiniz mi?”, “Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkemize gelmesini nasıl karşılıyorsunuz?” soruları sorulmuştur.

Araştırmada katılımcılara sorulmak üzere hazırlanan anket soruları içerisinde yer alan “Ülkemizde savaş veya benzeri bir durumda ne yapardınız?” Sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplara göre katılımcılardan 284 kişi (%81.1) ülkemde kalmayı tercih ederdim diye yanıtlamış, katılımcılardan 10 kişi (%2.9) mülteciyi olmayı tercih ederdim, katılımcılardan 56 kişi (%16.0) ise soruyu kararsızım diye belirtmişlerdir. Katılımcıların “Daha önce yurt dışında bulundunuz mu?” Sorusuna 61 kişi (%17.4) evet, 289 kişi (%82.6) ise hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların “Arap kökenli misiniz?” sorusuna 14 (%4.0) kişi evet, 336 (%96.0) kişi ise hayır yanıtını vermiştir. “Arap kökenli akrabanız var mı?” sorusuna katılımcıların verdiği cevaplara göre 41 (%11.7) kişi evet, 309 (%88.3) kişi hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların sadece %4’ü Arap kökenli olduğunu belirtmiş ve %11.7’si ise Arap akrabası olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 3.9. Katılımcıların Araştırma Sorularına Verdikleri Cevapların Sonuçları 2

	Değişken	N	%
Suriyeli biriyle etkileşimde bulundunuz mu?	Evet	221	63.1
	Hayır	129	36.9
Suriyeli birine yardım ettiniz mi?	Evet	200	57.1
	Hayır	150	42.9
Suriyelilerin ülkemize gelmesini nasıl karşılıyorsunuz?	Olumlu karşılıyorum	45	12.9
	Olumsuz karşılıyorum	206	58.9
	İlgilenmiyorum	38	10.9
	Kararsızım	61	17.4
Toplam		350	100.0

Araştırma formunda katılımcılara “*Daha önce Suriyeli biriyle etkileşimde bulundunuz mu?*” sorusu sorulmuş, bu soruya cevap veren katılımcılardan 221 kişi (%63.1) evet, 129 kişi (%36.9) ise hayır yanıtını vermiştir. “*Suriyeli birine yardım ettiniz mi?*” sorusuna katılımcıların verdiği cevaplara göre katılımcılardan 200 kişi (%57.1) evet, 150 kişi (%42.9) ise hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan katılımcılar araştırmaya katılan katılımcıların %63.1’ini oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan sonuçlara göre katılımcıların büyük bir çoğunluğu Suriyelilerle etkileşimde bulunmuş ve yine araştırma sonuçlarına göre katılımcıların büyük bir çoğunluğu geçici koruma altındaki Suriyelilere yardımda bulunmuştur.

“*Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkemize gelmesini nasıl karşılıyorsunuz?*” sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplara göre olumlu karşılıyorum diye belirten katılımcıların sayısı 45 (%12.9), olumsuz karşılıyorum diye belirten katılımcıların sayısı 206 (%58.9), soruya ilgilenmiyorum cevabını veren katılımcıların sayısı 38 (%10.9), kararsızım cevabını veren katılımcıların sayısı ise 61 (%17.4)’dir. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre geçici koruma altındaki Suriyelilerin gelmesini olumsuz karşılayanların çoğunlukta olduğu görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmada elde edilen veriler Sosyal Bilimler alanında nicel araştırmalarda sıkça kullanılan SPSS 22 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırmada yer alan soruların analizini yapmadan önce verilerin normal dağılım sağlayıp sağlamadığını incelemek için Kolmogorov-Smirnov anlamlılık testi uygulanmıştır. Yapılan normallik testinin sonucuna göre Kolmogorov-Smirnov anlamlılık değerinin normal dağılım sağlamadığı sonucuna ulaşılmış ve verilerin analizine non-parametrik testler kullanılarak devam edilmiştir ($P < .05$).

4.1. ÖLÇEĞİN BETİMSSEL ANALİZİ

Araştırmada yer alan ölçeğin toplam puan değerleri analiz edilmiş ve toplam puan sonuçlarına tablolarda yer verilmiştir. Araştırmanın ölçeğinde toplam puanlama olumsuzluk üzerine yapılmıştır. Ölçek toplam puanı yükseldikçe olumsuz tutum değerleri de yükselmektedir. Araştırmada ölçek toplam puanı en düşük 36 en yüksek ölçek toplam puanı ise 130 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ortalama puanın 90.25 olduğu görülmektedir. Ölçeğin çarpıklık puanının -.258, basıklık puanının ise -.552 olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1. Ölçeğin Betimsel Analiz Sonuçları

Değişken	N	Ort.	SS	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık	P^*
Ölçek (MYTÖ)	350	90.25	20.073	36	130	-.258	-.552	.039
Toplam	350							

Tablo 4.1’de araştırmada yer alan ölçek toplam puanının en düşük 36, en yüksek puanın ise 130 olduğu görülmektedir. Araştırmada ölçek puan ortalamasının 90.25 olduğu görülmektedir. Araştırmaya 210 kadın katılımcı, 140 erkek katılımcı olmak üzere toplam 350 kişi katılmıştır. Araştırmada yer alan katılımcıların ölçek toplam puan ortalamasına göre büyük bir çoğunluğunun olumsuz bir tutuma sahip olduğu görülmektedir.

4.2. ARAŞTIRMA SORULARININ ANALİZİ

Araştırmada yer alan soruların analizini yapmak için çeşitli testler kullanılmıştır. SPSS programında normal dağılım göstermeyen verilerde kullanılan non parametrik testler içerisinde yer alan bağımlı bir değişkenle birbirinden bağımsız iki farklı grubun karşılaştırılması için kullanılan Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen verilerde sorular bağımlı bir değişkenle üç ve üçten fazla grubun verilerinin arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını gösteren bir test olan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

4.2.1. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Yaşa Göre Karşılaştırılması

Tablo 4.2’de katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarının yaşa göre farklılıkları incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Kruskal- Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 4.2. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Yaş	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P*
MYTÖ Toplam puan	18-22 yaş	68	153.36	6	8.844	.183
	23-27 yaş	91	190.69			
	28-32 yaş	51	186.09			
	33-37 yaş	46	187.66			
	38-42 yaş	36	167.18			
	43-47 yaş	32	150.20			
	48+ yaş	26	180.60			

*p < .05, Kruskal-Wallis Testi

Araştırmada yer alan “Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları yaşa göre farklılık göstermekte midir?” sorusu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyleriyle katılımcıların yaşları arasında istatistiksel olarak

anlamli bir fark bulunmamıştır (p > .05). Analiz sonucunda anlamli bir fark bulunmasa da 23-27 yaş grubunun sıra ortalamasının diğ er yaş gruplarından daha yüksek oldu ğ u görülmektedir [$X^2(6, n=350)8.844; P=.183$].

4.2.2. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Tablo 4.3'te katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla yaş grupları arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 4.3. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Cinsiyete Göre Karşılaştırılması. Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	U	Z	P*
MYTÖ Toplam puan	Kadın	210	170.16	13578.00	-1.210	.226
	Erkek	140	183.51			

*p < 0,05, **p < 0,01 Mann-Whitney U testi

Araştırmada yer alan “Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” sorusu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamli bir fark bulunmamıştır (p > .05). Her ne kadar anlamli bir fark bulunmamış olsa da erkek katılımcıların sıra ortalaması puanı kadın katılımcıların sıra ortalaması puanından yüksek bulunmuştur [U=13578.000; Z=-1.210; P=.226].

4.2.3. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Tablo 4.4'te katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla eğitim durumu arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 4.4. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P*
	Okuma yazma yok	5	265.80	5	11.116	.049
	Okuma yazma var	14	230.61			
MYTÖ Toplam puan	İlkokul	29	173.40			
	Ortaokul	24	174.98			
	Lise	95	184.68			
	Üniversite	183	164.45			

*p < .05, Kruskal-Wallis Testi

Araştırmada yer alan “Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?” sorusu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p < .05). Eğitim düzeyini okuma yazma yok diye cevaplandıran katılımcıların olumsuz puan sıra ortalamasının diğer katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir [X² (5, n=350)11.116;P=.049].

4.2.4. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Tablo 4.5’te katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla gelir düzeyi arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Kruskal- Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 4.5. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Gelir Düzeyiyle Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Gelir Durumu	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P*
MYTÖ Toplam puan	1000 TL’ den az	62	154.96	7	6.739	.457
	1000-2000 TL	42	192.29			

Tablo 4.5. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Gelir Düzeyiyle Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları (devamı)

Gelir Durumu	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P*
2001-3000 TL	23	188.35			
3001-4000 TL	21	199.07			
4001-5000 TL	25	154.76			
5001-6000 TL	36	168.15			
6001-7000 TL	26	175.21			
7000+ TL	115	180.44			

*p < .05, Kruskal-Wallis Testi

Araştırmada yer alan “Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir” sorusu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır [X² (7, n=350) 6.739;P=.457].

4.2.5. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması.

Tablo 4.6’da katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla gelir durumu arasındaki farklılıklar incelenmiştir.

Tablo 4.6. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması. Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Gelir d. değeren.	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P*
Çok iyi	10	188.40	4	21.560	.000
İyi	180	151.22			
Kötü	116	201.81			
Çok kötü	34	201.01			
Bilmiyorum	10	207.75			

Araştırmada yer alan “Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları gelir durumuna göre farklılık göstermekte midir?” sorusu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların gelir durumu değerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$). Gelir durumunu bilmiyorum diye cevaplayan katılımcıların sıra ortalama puanının diğer katılımcıların sıra ortalaması puanından yüksek olduğu görülmektedir. En düşük sıra ortalaması puanına sahip olan katılımcıların ise gelirini iyi olarak değerlendiren katılımcılar olduğu görülmektedir. Gelir durumunu iyi olarak değerlendiren katılımcıların daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir [$X^2 (4, n=350) 21.560; P=.000$].

4.2.6. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Tablo 4.7’de katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla çalışma durumu arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 4.7. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması. Mann-Whitney U Testi

	Çalışıyor musunuz?	N	Sıra Ort.	U	Z	P*
MYTÖ Toplam puan	Evet	188	182.00	14006.500	-1.294	.196
	Hayır	162	167.96			

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ Mann-Whitney U testi

Araştırmada yer alan “Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumları çalışma durumuna göre farklılık göstermekte midir?” sorusu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla katılımcıların çalışma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$). Tablodaki sonuca göre her ne kadar anlamlı bir fark bulunmamış olsa da çalışan katılımcıların sıra ortalaması puanı

çalışmayan katılımcıların sıra ortalaması puanından yüksek bulunmuştur [U=14006.500; Z=-1.294; P=.196].

4.2.7. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Ailedeki Kişi Sayısıyla Karşılaştırılması

Tablo 4.8’de katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla ailedeki kişi sayısı arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Kruskal- Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 4.8. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Ailedeki Kişi Sayısıyla Karşılaştırılması. Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Ailedeki kişi sayısı	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P*
MYTÖ Toplam puan	Yalnız yaşıyorum	16	156.72	6	21.174	.002
	2 kişi yaşıyor	29	252.34			
	3 kişi yaşıyor	50	184.31			
	4 kişi yaşıyor	65	165.21			
	5 kişi yaşıyor	64	178.52			
	6 kişi yaşıyor	56	160.68			
	6+ kişi yaşıyor	70	160.31			

*p < .05, Kruskal-Wallis Testi

Araştırmada yer alan “Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların tutumlarıyla ailedeki kişi sayısı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusu incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı tutumuyla katılımcıların ailedeki kişi sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p < .05). Ailedeki kişi sayısı 2 kişi olan katılımcıların sıra ortalama puanının diğer katılımcıların sıra ortalaması puanından yüksek olduğu görülmektedir [X² (6, n=350) 21.174;P=.002].

4.2.8. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Arap Kökenliliğe Göre Karşılaştırılması

Tablo 4.9’da katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla araştırmada yer alan “*Arap kökenli olan bireylerle bu durumda olmayan bireylerin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?*” sorusu incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır.

Tablo 4.9. Sığınmacılara Yönelik Tutumun, Arap kökenliliğe Göre Karşılaştırılması. Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Arap kökenli misiniz?	N	Sıra Ort.	U	Z	P*
MYTÖ Toplam puan	Evet	14	207.57	1903.000	-1.211	.226
	Hayır	336	174.16			

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ Mann-Whitney U testi

Yapılan analiz sonucunda katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$). Her ne kadar anlamlı bir fark bulunmamış olsa da Arap kökenli olma seçeneğini evet olarak işaretleyen katılımcıların sıra ortalaması puanı diğer katılımcıların sıra ortalaması puanından yüksek bulunmuştur [$U= 1903.000$; $Z= -1.211$; $P=.226$].

4.2.9. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Arap Kökenli Akrabası Olmasına Göre Karşılaştırılması

Tablo 4.10’da katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla araştırmada yer alan “*Arap kökenli akrabası olan bireylerle olmayan bireylerin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?*” sorusu incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 4.10. Sığınmacılara Yönelik Tutumun, Arap kökenli Akrabası Olmasına Göre Karşılaştırılması. Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Arap kökenli akrabanız var mı?	N	Sıra Ort.	U	Z	P*
MYTÖ	Evet	41	148.39	5223.000	-1.826	.068
Toplam puan	Hayır	309	179.10			

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ Mann-Whitney U testi

Yapılan analiz sonucunda katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$), [U= 5223.000; Z= -1.826; P=.068].

4.2.10. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Suriyelileri Karşılama Değişkeniyle Karşılaştırılması

Tablo 4.11’de katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla araştırmada yer alan katılımcıların “Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkemize gelmesini nasıl karşılıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusu incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Kruskal- Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 4.11. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Suriyelileri Karşılama Değişkeniyle Karşılaştırılması. Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Sığınmacıların gelişi.	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P*
	Olumlu karşılıyorum	45	54.88	3	122.208	.000
MYTÖ	Olumsuz karşılıyorum	206	221.34			
Toplam puan	İlgilenmiyorum	38	136.33			
	Kararsızım	61	134.07			

* $p < .05$, Kruskal-Wallis Testi

Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla “Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmesini nasıl karşılıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p < .05$). Katılımcılardan 206 kişi geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmelerini olumsuz karşıladığını belirtmiş, geriye kalan

144 katılımcıdan 45 kişi olumlu karşıladığını, diğer katılımcılar ise kararsız olduklarını, ilgilenmediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların tutum puanlarıyla geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmesini olumsuz karşılama tutumu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların tutum puanıyla katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin gelmesini olumlu karşılayan katılımcıların sıra ortalaması puanlarının çok düşük olduğu görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin gelişini olumsuz karşıyorum olarak belirten katılımcıların ise sıra ortalaması puanlarının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmesini olumsuz karşılayan katılımcıların olumsuz tutum puanlarının da yüksek olduğu görülmektedir [$X^2(3, n=350) 122.208; P=.000$].

4.2.11. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Savaş vb. Bir Durum Karşısındaki Tutumlarıyla Karşılaştırılması

Tablo 4.12’de katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla araştırmada yer alan katılımcıların “Ülkenizde savaş veya benzeri bir durum karşısında ne yapardınız?” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusu incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 4.12. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Savaş vb. Bir Durum Karşısındaki Tutumlarıyla Karşılaştırılması. Kruskal- Wallis Testi Sonuçları

	Ülkede savaş vb.	N	Sıra Ort.	SD	X^2	P^*
	Ülkemde kalırdım	284	184.71	2	12.872	.002
MYTÖ Toplam puan	Mülteci olurdum	10	154.40			
	Kararsızım	56	132.57			

* $p < .05$, Kruskal-Wallis Testi

Katılımcılardan 284 kişi savaş veya benzeri bir durum söz konusu olduğunda ülkemde kalmayı tercih ederdim, yanıtını vermiştir. Katılımcılardan 10 kişi mülteci olurum, diğer 56 kişi ise bu durumda ne yapacağıyla ilgili kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan analiz sonucunda geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutumla katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Katılımcılardan savaş veya benzeri bir durum söz konusu olduğunda ülkemde kalmayı tercih ederdim yanıtını veren katılımcıların sıra ortalaması puanının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir [$X^2(2, n=350) = 12.872; P = .002$].

4.2.12. Geçici Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Suriyelilerle Etkileşimde Bulunmasına Göre Karşılaştırılması

Tablo 4.13'te katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla araştırmada yer alan "Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla daha önce Suriyeli biriyle etkileşimde bulunan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" sorusu incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 4.13. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Suriyelilerle Etkileşimde Bulunmasına Göre Karşılaştırılması. Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Sığınmacıyla iletiş.	N	Sıra Ort.	U	Z	P*
MYTÖ	Evet	221	164.95	11924.000	-2.553	.011
Toplam puan	Hayır	129	193.57			

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ Mann-Whitney U testi

Yapılan analiz sonucunda geçici koruma altında olan Suriyelilere karşı tutumla katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Geçici koruma altında bulunan Suriyeli biriyle etkileşimde bulunan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir ($p < .05$) [$U = 11924.000; Z = -2.553; P = .011$].

4.2.13. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Suriyelilere Yardımda Bulunmalarına Göre Karşılaştırılması

Tablo 3.23'te katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla araştırmada yer alan “Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla daha önce Suriyeli birine yardımda bulunan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusu incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 4.14. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Suriyelilere Yardımda Bulunmalarına Göre Karşılaştırılması. Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Sığınmacıya yardı.	N	Sıra Ort.	U	Z	P*
MYTÖ	Evet	200	164.20	12739.000	-2.414	.016
Toplam puan	Hayır	150	190.57			

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ Mann-Whitney U testi

Yapılan analiz sonucunda sığınmacılara yönelik tutumla katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Geçici koruma altında bulunan Suriyeli birine yardımda bulunan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir [U= 12739.000; Z= -2.414; P= .016].

4.2.14. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Yurt Dışında Bulunmalarına Göre Karşılaştırılması

Tablo 4.15'te katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla araştırmada yer alan anket formundaki “Yurt dışında bulundunuz mu?” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Farklılıkların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 4.15. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Tutumun, Katılımcıların Yurt Dışında Bulunmalarına Göre Karşılaştırılması. Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Yurt dışında bulundunuz mu?	N	Sıra Ort.	U	Z	P*
MYTÖ	Evet	61	135.62	6382.000	-3.388	.001
Toplam puan	Hayır	289	183.92			

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ Mann-Whitney U testi

Yapılan analiz sonucunda geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Yurt dışında bulunan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. Yurt dışında bulunmayan katılımcıların yurt dışında bulunan katılımcılara göre sıra ortalaması puanının daha yüksek olduğu görülmektedir [U= 6382.000; Z= -3.388; P= .001].

4.3. TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı son yıllarda Suriye'den Türkiye'ye göç eden geçici koruma altındaki Suriyelilerin yoğun yaşadığı Suriye sınırına yakın illerden biri olan Şanlıurfa ilinde yaşayan yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarını ölçmektir. Katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumunun yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi gibi değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde yapılan çalışmada elde edilen analiz sonuçlarıyla geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili daha önce yapılmış çalışmalar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar incelenecektir. Araştırmada yer alan araştırma soruları elde edilen veriler eşliğinde değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçların sosyal hizmet alanında geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yapılacak çalışmalarda kaynak oluşturacak olması umut edilmiş ve araştırma sonuçlarına göre geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmada yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında Şen ve Şimşek (2019: 1966) Kamu yönetimi öğrencilerinin Suriyelilere yönelik tutumunu incelediği çalışmadaki araştırmanın sonuçlarına göre geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum puanıyla cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık saptanmadığını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili yapılan bazı çalışmalarda ise geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Padır (2019: 73) yaptığı araştırmanın sonucunda erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik daha olumsuz tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ankaralı ve diğerlerinin yaptığı çalışmada (2017: 131) geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumu üniversite öğrencilerinin bakış açısıyla değerlendirdikleri araştırmanın sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin grup özelliklerine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Özudoğru ve Kan'ın (2021: 181) alışmasında ise geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre analizlerine bakıldığında araştırmaya katılan erkek katılımcıların olumlu puan ortalamalarının kadın katılımcıların olumlu puan ortalamalarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda erkek katılımcıların kadın katılımcılardan daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Genel olarak konuyla ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla cinsiyet arasındaki sonuçların değişkenlik gösterdiği görülmektedir.

Bazı çalışmalarda kadınların olumsuz tutum sergiledikleri sonucuna ulaşıldığı görülürken bazı araştırmalarda ise erkek katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Bazı çalışmalarda ise bu çalışmada olduğu gibi geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla cinsiyet değişkeni arasında herhangi bir farklılık saptanmadığı görülmektedir. Keleş ve arkadaşlarının (2016) gençlerin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarını incelediği çalışmada olduğu gibi. Baş ve Eti'nin (2021: 181) alışmasında da sosyal hizmet ğrencilerinin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarının irdelendiği araştırmanın sonuçlarına göre sosyal hizmet ğrencilerinin cinsiyetiyle geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum arasında herhangi bir farklılık görülmemiştir.

Araştırmamızdan elde edilen verilerin analizi sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürdeki konuyla ilgili çalışmalara örnek verilecek olursa zgr Keyşan ve arkadaşlarının (2022: 13) araştırma sonuçlarına göre katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı olumsuz tutumun yaş aralıklarına göre değerlendirmesine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Katılımcıların kendi aralarında yaş gruplarına göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

Başka bir çalışmada ise Güzel (2021) geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumuyla katılımcıların yaş grupları arasında

herhangi bir farklılık görülmemiştir. Fakat katılımcıların kendi aralarında yaş gruplarına göre farklılıklar gösterdiği görülmektedir. 43-47 ve 18-22 yaş grubundaki katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. 23-27 yaş grubundaki katılımcıların ise katılımcılar arasında geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyleriyle katılımcıların eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim düzeyini okuma yazma yok diye belirten katılımcıların olumsuz tutum puan ortalamalarının diğer katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyi daha yüksek olan üniversite mezunu katılımcıların olumsuz tutum ortalamalarının diğer katılımcılara göre en düşük sıra ortalaması puanına sahip oldukları saptanmıştır. Alanda yapılan benzer çalışmalara bakıldığında elde ettiğimiz sonuçla örtüşen çalışmalar olduğu görülmektedir.

Yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Özüdoğru ve Kan'ın (2021) yaptığı nicel araştırmada geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim düzeyi yüksek olan katılımcıların Suriyelilere yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Güzel (2021: 170) çalışmasında geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyi üniversite olan katılımcıların kabul etme ve olumlu tutum puanları eğitim düzeyleri ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde olan öğrencilere göre daha olumludur. Padır ve Erdur-Baker (2023: 165) geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumun eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Üniversite mezunu ve üzeri eğitim düzeyine sahip katılımcıların ilkökul mezunu katılımcılara göre daha düşük olumsuz puanlara sahip oldukları görülmüştür. Eğitim düzeyi yükseldikçe geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutum puanında düşüş yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Topal ve arkadaşları (2017: 52) yaptığı çalışma sonuçlarına göre araştırmaya katılan katılımcıların eğitim seviyesi arttıkça geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumlu tutumun da arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Özgür Keyşan ve arkadaşlarının (2022: 42) yaptığı araştırmada eğitim düzeyi yüksek katılımcıların geçici

koruma altındaki Suriyelilere yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların eğitim düzeyi yükseldikçe geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumlu tutum puanlarının da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçların benzer araştırma sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir.

Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Kabaklı Çimen ve Özgür Quadır (2018: 339) Konya ilinde geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik yerel halkın tutumuyla ilgili yaptıkları nicel çalışmada katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumun eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada yapılan analiz sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer çalışmalar incelendiğinde Özüdoğru ve Kan'ın çalışmasında yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumları incelenmiştir. Yapılan araştırmanın istatistik sonucuna göre yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelileri kabul etme puanlarıyla gelir düzeyi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırma öncesinde gelir düzeyi düşük katılımcıların daha olumsuz bir tutuma sahip olacağı düşünülmüş elde edilen verilerin sonuçlarına göre katılımcıların gelir düzeyiyle sığınmacılara yönelik olumsuz tutum arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Konuyla ilgili diğer çalışmalara bakıldığında Ali ve Al Ganideh (2020: 180) araştırmaya katılan katılımcıların gelir düzeyiyle Suriyelilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların gelir düzeyi düşük olan katılımcılara göre daha olumsuz tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre işsizlik oranı yüksek olan bölgelerde yaşayan katılımcıların Suriyelilere yönelik olumsuz tutum puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Butkus, Sniukiene ve Matuzeviciute (2016: 292) çalışmalarında hane halkı geliri düşük olan katılımcıların Suriyelilere yönelik daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla gelir düzeyi arasındaki farklılıkların değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Bazı

araştırmalarda gelir düzeyi düşük olan katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları görülürken bazı araştırmalarda ise gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutum puanlarının da yüksek olduğu görölmektedir. Gelir düzeyi değişkeniyle olumsuz tutum sonuçlarının değişkenlik gösterdiği görölmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların gelir düzeyleriyle geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmazken katılımcıların maddi durumunu değerlendirme değişkeniyle geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların maddi durumunu değerlendirmedeki “iyi”, “kötü”, “çok iyi”, “çok kötü”, “bilmiyorum” olarak maddi durumunu nitelendirmeleri araştırmada daha belirgin sonuçların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Maddi durumunu kötü, çok kötü, bilmiyorum olarak değerlendiren katılımcıların olumsuz tutum sıra ortalaması puanlarının maddi durum değerlendirmesini iyi, çok iyi olarak değerlendiren katılımcılardan daha yüksek olduğu görölmüştür.

Padır ve Erdur-Baker (2023: 165) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre katılımcıların Suriyelilere yönelik tutum puanıyla algılanan ekonomik düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ekonomik düzeyi düşük katılımcıların olumsuz tutum puanlarının diğer katılımcılara göre oldukça yüksek olduğu görölmüştür. Başka bir araştırmada Lippard ve Mcnamee (2021: 3108) ekonomik düzeyi düşük olan katılımcıların Suriyelilere yönelik olumlu tutum puanlarının diğer katılımcılara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçların konuyla ilgili yapılan diğer araştırmaların sonuçlarıyla örtüştüğü görölmektedir. Yapılan analiz sonuçlarına göre maddi durumunu iyi olarak niteleyen katılımcıların Suriyelilere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görölmüştür. Suriyelilerin buldukları yerlerde ucuz iş gücü kaynağı olarak kullanılmalarından dolayı yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelileri var olan iş olanaklarını kısıtladıkları ve maddi durumu iyi olmayan katılımcıların daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları düşünölmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların ailedeki kişi sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Ailedeki kişi sayısı 2 kişi olan

katılımcıların sıra ortalama puanının diğer katılımcıların sıra ortalaması puanından yüksek olduğu görülmektedir.

Quadır ve Çimen (2018: 327) geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumları farklı değişkenlere göre inceledikleri araştırmanın sonuçlarına göre ailedeki birey sayısı fazla olan katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca Quadır ve Çimen ailede yaşayan birey sayısı arttıkça katılımcıların Suriyelilere yönelik daha olumsuz bir tutuma sahip olduklarını saptamıştır.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla ailedeki kişi sayısı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur fakat Quadır ve Çimen'in araştırmasının aksine ailedeki kişi sayısının az olduğu katılımcıların olumsuz tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların ailedeki kişi sayısı arttıkça daha olumsuz bir tutuma sahip olacağı düşünülmekteydi fakat araştırmaya katılan katılımcılar arasında yalnız yaşayan katılımcılar ve ailedeki kişi sayısı fazla olan katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğu görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutuma sahip olan katılımcıların ise ailede yaşayan kişi sayısının iki kişi olduğu katılımcılar olduğu görülmektedir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların Arap kökenli ve Arap kökenli bir akrabası olma değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Her ne kadar iki değişken arasında anlamlı bir fark bulunmamış olsa da araştırmada Arap kökenli olduğunu belirten katılımcıların olumsuz tutum sıra ortalaması puanlarının diğer katılımcıların sıra ortalaması puanından daha yüksek olduğu görülmektedir. Arap kökenli akrabası olduğunu belirten katılımcıların ise geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik diğer katılımcılardan daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Konuyla ilgili yapılan benzer çalışmalara bakıldığında Uygur (2018: 79) geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla ilgili araştırmasında Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerle nicel bir çalışmada bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin Suriyeli eş, dost veya akrabası olan bireylerle bu durumda olmayan bireylerin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumu

arasında anlamlı bir fark vardır sonucuna ulaşmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların Suriyeli eş, dost veya akrabası bulunan katılımcıların olumsuz tutum toplam puanının Suriyeli eş, dost veya akrabası olmayan bireylerden daha düşük bir puana sahip olduğu görülmektedir.

Arap kökenli veya Arap kökenli bir akrabası olan bireylerin gerek coğrafi yakınlık gerekse kültürel bağlılık duymasından dolayı bu durumda olmayan bireylerle aralarında bir fark olup olmadığı incelenmek istenmiştir. Fakat katılımcıların çok az bir kısmı bu durumu karşılamaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılar arasında Arap kökenli olduğunu belirten sadece 14 katılımcı, Arap kökenli akrabası olduğunu belirten katılımcıların ise 41 kişi olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmaları incelediğimizde bu soruyla ilgili yapılmış çalışmaların çok az olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların %58.9'u geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmesini olumsuz karşıladıklarını belirtmişlerdir. Yapılan analiz sonucunda geçici koruma altındaki Suriyelilerin yönelik tutumla katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmesini olumsuz karşılayan katılımcıların olumsuz tutum puanı sıra ortalamalarının diğer katılımcılara göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Benzer çalışmalara bakıldığında Taş ve Tekkanat'ın (2018: 88) geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Elazığ halkının tutumunu incelemek için yerel halkla yüz yüze yaptığı nitel çalışmada araştırmaya katılan katılımcıların genel olarak geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Elazığ'daki yerel halk savaş nedeniyle gelen geçici koruma altındaki Suriyelileri ilk etapta misafir olarak görmüş ve Suriyelilere karşı yardımda bulunmuşlardır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısında yaşanan artışlar ve Suriyelilerin artık kalıcı olarak kente yerleşmiş olmaları halkın Suriyelilere yönelik olumsuz duygular beslemesine neden olmuştur.

Ekici (2019: 720-721) çalışmasında 2014-2017 yılları arasında geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yayımlanan 25 çalışmayı incelemiş halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutumlarını ve olumsuz tutumların altında yatan tehdit algıları olduğunu saptamıştır. Kemik ve arkadaşları (2019: 594) çalışmasında araştırmaya katılan katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Türkiye halkının fazlasıyla yoğun olumsuz duygulara sahip olduğunu belirtmiştir.

Başka bir çalışmada Koçak ve Küçük (2020) Trabzon ilinde yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmesini olumsuz karşıladığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada elde edilen bulgularla konuyla ilgili yapılan çalışmalar karşılaştırıldığında genel olarak geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmeleri yerel halk tarafından olumsuz karşılanmaktadır. Araştırmaya katılan Şanlıurfa ilinde yaşayan katılımcıların %58.9'u geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmesini olumsuz karşıladıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan katılımcıların %81.1'i "Ülkenizde savaş veya benzeri bir durum söz konusu olduğunda ne yapardınız?" sorusuna ülkemde kalmayı tercih ederdim diye yanıtlamıştır. Yapılan analiz sonucunda geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Soruyu ülkemde kalmayı tercih ederdim diye yanıtlayan katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutum puanı ortalamalarının diğer katılımcılara göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Literatüre bakıldığında Ankaralı ve diğerlerinin (2017: 126) Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik bakış açısını ele aldığı araştırmasında "Ülkemde savaş veya benzeri bir durum söz konusu olduğunda ülkemde kalmayı tercih ederdim" diye cevap veren öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu bu durumda ülkemde kalmayı tercih ederdim diye belirtmişlerdir. Diğer bir çalışmada Koçak ve Küçük (2020: 139) geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumda konumlandırılmasını araştırdığı çalışmaya göre araştırmaya katılan katılımcıların Suriyelileri toplumda olumsuz olarak konumlandığı sonucuna ulaşmışlardır. Aynı araştırmada katılımcılara sordukları "Savaş durumunda ülkenizi terk eder misiniz?" sorusunu katılımcıların %70'e yakını ülkemde kalmayı tercih ederdim diyerek yanıtlamıştır. Türkiye'de bu soruyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde birçok araştırmada benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar yapılmış araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Yapılan araştırmalarda katılımcıların savaş veya benzeri bir durumda ülkeyi terk etme eylemine olumlu bakmadıkları görülmektedir. Bu durumun Türk toplumunun savaşçı yapısı ve kendi vatanları dışında başka bir ülkede yaşayamama

düşüncesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Halk tarafından açık bir şekilde ifade edilmemiş olsa da geçici koruma altındaki Suriyelilerin savaş durumunda ülkelerini terk etmelerinin halk tarafından olumlu karşılanmadığı görülmektedir.

Yapılan analiz sonucunda geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Kaya'nın (2019: 92) çalışmasında Suriyelilere yönelik tutumla Suriyeli birini tanıma arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kaya'nın yaptığı çalışmada Suriyeli birini tanıyan öğretmen adaylarının diğer katılımcılara göre Suriyelilere yönelik daha az olumsuz tutuma sahip oldukları görülmüştür. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle iletişimde bulunan katılımcıların Suriyelilere yönelik olumlu tutuma sahip oldukları çalışmalar olduğu gibi aksi yönde gerçekleşen çalışmaların da olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan katılımcıların daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Konuyla ilgili yapılan başka bir çalışmada Özüdoğru ve Kan (2020: 252) halkın Suriyelilere yönelik tutumunu, halkın Suriyelilerle karşılaşma düzeyine göre incelemiş ve halkın Suriyelileri kabul etme puanlarında katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilerle karşılaşma düzeyleri arttıkça kabul etme puanlarında düşüş yaşandığı gözlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre halkın geçici koruma altındaki Suriyelilerle sık sık görüşmelerin puan ortalamasıyla ara sıra veya nadiren görüşmelerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde düşük olduğu gözlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre halkın geçici koruma altındaki Suriyelilerle görüşme düzeyi arttıkça Suriyelilere yönelik olumsuz tutumlarının da arttığı görülmektedir.

Yapılan analiz sonucunda geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Suriyelilere yardımda bulunan katılımcıların olumsuz tutum puanı ortalamalarının diğer katılımcılara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Suriyelilere yardımda bulunan katılımcıların daha olumlu bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalara bakıldığında benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle iletişimde bulunan ve geçici

koruma altındaki Suriyelilere yardımda bulunan katılımcıların daha olumlu bir tutuma sahip olduğu görülmektedir.

Ankaralı ve arkadaşları (2017: 131) üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmada geçici koruma altındaki Suriyelilerle iletişimde bulunan ve geçici koruma altındaki Suriyelilere yardımda bulunan katılımcıların diğer katılımcılara göre Suriyelilere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan katılımcıların Suriyelilere yardımda bulunduktan sonra Suriyelilere yönelik tutumlarının olumlu mu veya olumsuz mu sonuçlandığı incelenmek istenmiştir. Araştırmada elde edilen verilere göre geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan ve Suriyelilere yardımda bulunduğunu belirten katılımcıların diğer katılımcılara göre daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan katılımcıların daha olumsuz tutuma sahip oldukları çalışmalar da bulunmaktadır.

Araştırmanın analiz sonuçlarına göre elde edilen bulgular özet olarak aşağıda sunulmuştur:

- S.1. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- S.2. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- S.3. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim düzeyi alt basamakta olan katılımcıların olumsuz puan tutumları, eğitim düzeyi daha üst basamakta olan katılımcıların olumsuz puan tutumlarından daha yüksek bulunmuştur.
- S.4. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların maddi durum değerlendirmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Maddi durumunu kötü olarak niteleyen katılımcıların diğer

katılımcılara göre geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutum puanı daha yüksek bulunmuştur.

- S.5. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların ailedeki kişi sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- S.6. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle katılımcıların Arap kökenli olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle Arap kökenli akrabası olan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- S.7. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle “Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmesini genel olarak nasıl karşılıyorsunuz?” sorusuna katılımcıların verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- S.8. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum düzeyiyle “Ülkemizde savaş ve benzeri bir durum söz konusu olduğunda ne yaptınız?” sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- S.9. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla daha önce Suriyeli biriyle etkileşimde bulunan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla Suriyeli birine yardımda bulunan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şanlıurfa ilinde yaşayan vatandaşların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumunun ölçüldüğü bu araştırmada elde edilen sonuçlarla literatürde bulunan çalışmalar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur. Araştırmada geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum toplam puanı olumsuz tutum üzerinden hesaplanmıştır. Araştırmada yer alan Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeğinden elde edilen verilerin sonuçlarına göre geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutum puanının en düşük 36 en yüksek puanın ise 130 olduğu görülmektedir. Katılımcıların olumsuz tutum puan ortalamalarının 90. 25 olduğu ve bu sonucun oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Yapılan birçok araştırmada geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik katılımcıların olumsuz bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesinde erkek ve kadın katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla ilgili yapılan benzer çalışmalarda kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha olumlu tutuma sahip oldukları sonuçlar olduğu gibi erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha olumlu tutuma sahip oldukları sonuçların da olduğu görülmektedir. Araştırmada elde ettiğimiz sonuçlarda olduğu gibi göç eden bireylere yönelik tutumun cinsiyet değişkeni arasında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu durumun katılımcıların yaş, eğitim, araştırmanın yapıldığı bölge gibi farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Katılımcıların sığınmacılara yönelik tutumuyla yaşları arasında anlamlı bir fark görülmezken katılımcıların kendi aralarındaki yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. 43-47 yaş grubuyla 18-22 yaş grubunun geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. Diğer yaş gruplarının ise birbirine yakın puana sahip oldukları görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim düzeyi yüksek olan

katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülürken eğitim düzeyi düşük olan katılımcıların daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde eğitim düzeyi yüksek olan katılımcıların daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların eğitim seviyesi yükseldikçe Suriyelilere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla katılımcıların gelir düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat maddi durumunu kötü olarak değerlendiren katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumlarıyla maddi durumunu değerlendirme değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Gelir düzeyi düşük olan katılımcıların Suriyelilere yönelik daha olumsuz bir tutuma sahip olacağı öngörülmüş fakat araştırma sonuçlarına göre herhangi bir farklılık görülmemiştir. Katılımcıların maddi durumunu değerlendirme sonuçlarına bakıldığında ise daha net sonuçlar ortaya çıkmıştır. Gelir düzeyini kötü olarak belirten katılımcıların daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumlu tutuma sahip olan katılımcıların gelir düzeyini iyi olarak değerlendiren katılımcılar olduğu görülmektedir. Katılımcıların maddi durumunun Suriyelilere yönelik tutumla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumun katılımcıların ailedeki kişi sayısı değişkenine göre incelenmesinde katılımcıların Suriyelilere yönelik tutumuyla ailedeki kişi sayısı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırmaya katılan katılımcılardan yalnız yaşayan bireylerin Suriyelilere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülürken Suriyelilere yönelik olumsuz tutuma sahip olan katılımcıların ise ailede iki kişi yaşayan katılımcılar olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalarda ailedeki kişi sayısı arttıkça katılımcıların Suriyelilere yönelik daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülmektedir. Bu araştırmada ise ailede iki kişi yaşayan bireylerin daha olumsuz bir tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada Arap kökenli, Arap kökenli akrabası olan katılımcılarla bu durumda olmayan katılımcılar arasında geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer çalışmalarda Arap kökenli olan, Arap kökenli eş dosta sahip olan katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan katılımcılar arasında daha önce yurt dışında bulunan katılımcılarla daha önce hiç yurt dışında bulunmayan katılımcılar arasında

anlamli bir farklılık bulunmuştur. Yurt dışına giden katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumu ölçülmek istenmiş ve daha önce hiç yurt dışında bulunmamış katılımcılara göre yurt dışında bulunmuş katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Araştırmaya katılan katılımcıların Suriyelilere yönelik tutumuyla ülkeye gelmelerini karşılama tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Genel olarak katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmelerini olumsuz karşıladıkları görülmüştür. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmelerini olumlu karşılayan katılımcıların Suriyelilere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmekteyken geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkeye gelmelerini olumsuz karşılayan katılımcıların olumsuz tutum puanlarının diğer katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun ülkede savaş veya benzeri bir durum söz konusu olduğunda ülkemde kalmayı tercih ederdim diye görüş belirtmesi dikkat çekicidir. Ülkede savaş veya benzeri bir durumda ne yapardınız? Sorusuyla Suriyelilere yönelik tutum arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ülkemde kalmayı tercih ederdim diye belirten katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz tutum puanlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkedeki savaştan dolayı ülkelerinden göç etmelerinin Şanlıurfa'daki vatandaşlar tarafından olumlu karşılanmadığı düşünülmektedir.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan katılımcıların Suriyelilere yönelik tutumu incelenmek istenmiş ve yapılan analiz sonucunda geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan katılımcıların Suriyelilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan katılımcıların daha olumlu bir tutuma sahip olduğu görülürken geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunmayan katılımcıların ise Suriyelilere yönelik diğer katılımcılardan daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yardımda bulunan katılımcıların Suriyelilere yönelik tutumu incelenmek istenmiş ve Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumla Suriyelilere yardım eden katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yardım eden katılımcıların daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde geçici koruma altındaki Suriyelilerle etkileşimde bulunan, yardımda

bulunan katılımcıların olumlu tutuma sahip olduğu çalışmalar olduğu gibi Suriyelilerle etkileşimde bulunan, Suriyelilere yardım eden katılımcıların olumsuz tutuma sahip oldukları sonuçların da olduğu görülmektedir. Bu çalışmada geçici koruma altındaki Suriyelilere iletişimde bulunan, Suriyelilere karşı yardımda bulunan katılımcıların daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Bu araştırmada Suriye'ye sınır illerden biri olan Şanlıurfa'da yaşayan bireylerin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumları incelenmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Şanlıurfa halkının olumsuz bir tutuma sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tutumu yaş, eğitim, cinsiyet, gelir gibi farklı değişkenler arasındaki ilişki incelenmiş ve literatürdeki çalışmalar ışığında benzerlikler ve farklılıklar bulunmuştur.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadığı sorunlara yönelik hizmet veren STK'lar ve çeşitli kamu kuruluşları bu alanda destek sağlamaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilere hizmet veren kamu kurumlarının içinde sosyal hizmet merkezleri yer almaktadır. Suriyeliler ve bölge halkı arasında sorunların azaltılmasında sosyal hizmet uzmanlarına önemli görevler düşmektedir. Hem bölge halkının Suriye göçünden sonra yaşadığı başta kira artışı, gıda fiyatlarındaki yüksek fiyatlar, işçilik ücretlerinin düşmesi gibi sorunlar hem de geçici koruma altındaki Suriyelilere uyum entegrasyon, refah düzeylerinin yükseltilmesi için sosyal hizmet müdahalelerine ihtiyaç vardır.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları sorunların sosyal hizmet açısından değerlendirildiği çalışmaların çok az olduğu görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yapılan çalışmaların çoğunda uyum sorunları incelenmiştir. Sosyal hizmet mesleği her iki grubun sorunlarıyla ilgilenen bir birim olduğu için genel olarak uygulanacak politikalarda sosyal hizmet mesleğinin önemi çok büyüktür. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle yapılacak çalışmalarda sosyal hizmet uzmanlarının yazdıkları sosyal inceleme raporları büyük bir öneme sahiptir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadığı sorunların neler olduğu, gelecekle ilgili planlarının neler olduğu ülkelerine dönmeleri için önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik çalışmalarda bulunmak için önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyeliler hakkındaki olumsuz tutumlarını azaltmak için bazı çalışmalara ihtiyaç vardır. Çeşitli kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri, uluslararası kurumlar bu alanda çalışmalar yürütmekte ise de bütün bu çalışmaların bir koordinasyon çerçevesinde yapılması önem arz etmektedir. Ayrıca bu konu hakkında daha fazla veri elde edilmesi için ilave çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili sorunlara çözüm bulunması için bu çalışmaların artırılması ve her bölgenin sorunlarına yönelik özel uygulamalar yapılması gerekmektedir. Suriye'den kaynaklanan göçün hem göç eden bireylere hem de bölge halkına farklı olumsuz etkileri olmuştur. Bu iki toplumun ihtiyaçları ve öncelikleri farklı düşünülmelidir. Bölge halkının şikâyetleri öncelikli olarak yüksek kira, işsizlik, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizlikleri üzerinedir. Bu konuda bazı adımlar atılması, ilave kaynaklarla çözüm üretilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan göç eden bireylerin başarılı entegrasyonu için okullaşma oranlarının arttırılması, Türkçe dil kurslarının açılması, geçici koruma altındaki Suriyeliler için ilave istihdam yaratılması gerekmektedir.

Ülkesine geri dönmek isteyen geçici koruma altındaki Suriyelilere kolaylık sağlanmalı, ülkede kalmak isteyenlerin dil öğrenmesi, iş bulması, refah düzeyinin arttırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yapılacak çalışmalarda ülkelerine geri dönmek isteyenlerle ilgili çalışmalarda bulunulmalı ve Suriyelilerin ülkelerine dönmelerine engel olan nedenler araştırılmalıdır. Ülkesine geri dönmek isteyen geçici koruma altındaki Suriyelilere BM Dünya Bankası gibi uluslararası örgütlerin desteğiyle Suriye sınırları içerisinde güvenli bir bölgede konutlar yapılmalıdır. Suriye göçü günümüzde sadece Türkiye'ye özgü bir sorun değildir. Suriye'deki savaştan kaçan bireyler çoğunlukla Türkiye'yi köprü bir ülke olarak kullanarak yurt dışına gitmenin yollarını aramaktadırlar. Suriye göçünün dünya genelinde bir sorun oluşturulmasının engellenmesi için ülkelerin bir araya gelerek savaş mağduru olan insanlarla ilgili planlı çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu konuda ülkelerin bir araya gelerek yaptığı uluslararası antlaşmalar, göç ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların arttırılması gerekmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yoğun olarak yaşadığı bölgelere ekonomik teşvikler verilerek yeni yatırım alanları açılmalıdır. Bölgeye yatırımlar yapılmalı ve yerel halkın işsizlik sorunlarına çözüm üretilmelidir. Yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik olumsuz

bir tutuma sahip olmalarının başlıca sebeplerinden bir tanesi de bölgede var olan işsizliğin Suriye göçünden sonra daha da artmasıdır. Bölgede işsizliğin azaltılması için bölgesel çalışmalar yapılmalıdır. Bölgenin şartlarına uygun hem bölge insanının hem de geçici koruma altındaki Suriyelilerin faydalanabileceği iş imkânları arttırılmalıdır.

Ülkeye yapılan göçlere sınırlamalar getirilmeli, yerel halkın görüşleri dikkate alınmalı ve ona göre planlamalar yapılmalıdır. Toplumda oluşabilecek sorunlar ön görülmeli ve bu doğrultuda hareket edilmelidir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin gelişigüzel yerleşimleri engellenmeli ve göç eden bireylerin yerleşecekleri iller belirli bir planlama doğrultusunda yapılmalıdır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili yapılacak çalışmalar bölgenin ihtiyacına göre belirlenmelidir. Göç eden bireylerin barınacakları konutlar inşa edilmeli ve toplumla uyum içinde yaşamaları için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadığı bölgeye uyum sağlayabilmesi için öncelikle yaşadığı sorunlara çözüm yolları aranmalıdır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye’de yaşadığı birçok sorun bulunmaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin dil sorununa çözüm bulmak için Türkçe öğrenmeleri gerekmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilere yetişkin kursları düzenlenmeli ve kadın erkek bütün bireylerin katılımı sağlanmalıdır. Bu konuda Suriyelilere hizmet veren kamu kurumları ve STK’lar bulunmaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilere hizmet alabileceği bu kurumlardan haberdar olmaları ve aktif olarak bu hizmetlerden yararlanmaları sağlanmalıdır. Ayrıca sağlık, eğitim, kadın ve aile sorunlarıyla ilgili bilgilendirici çalışmalarda bulunulmalı ve göç eden bireylerin bu etkinliklere katılımları sağlanmalıdır.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin büyük bir kısmı ülkelerinden ayrıldıklarından bu yana gerek kamplarda gerekse kötü şartlar altında barındıkları yerlerde kalmalarından dolayı hijyen ortamından uzak ortamlarda bulunmuşlardır. Özellikle kadın ve çocukların sağlık sorunları yaşamamaları için bu konuda Suriyeli aileler bilgilendirilmelidir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili bir diğer görevde medyaya düşmektedir. Medya geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili haber yaparken özenli bir dil kullanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adams, R., L. Dominelli vd. (2015). *Sosyal Hizmet Temel Alanlar ve Eleştirel Tartışmalar*. Ankara: Nika Yayınları.
- Ağır, O. ve M. Sezik (2015). "Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları". *Birey ve Toplum Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9, 95-124.
- Akpınar, G., G. Arslan vd. (2018). "Mültecilere Yönelik İnsani Yardım Çalışmalarına Bir Örnek: Sultanbeyli Mülteciler Derneği Toplum Merkezi". *Sosyal Hizmet Kongresi 2018: Mültecilerle Sosyal Hizmet, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü: İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları*
- Aksoy, Z. (2012). "Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, Sayı 20, 292-303.
- Alpkaya, E. (2019). Gruplararası Temas ve Suriyeli Mülteciler. *Gorgon E-Dergisi* 6. Sayı. *Gorgon Dergisi Web Sitesi*: <https://gorgondergisi.com/gruplararası-temas-ve-suriyeli-multeciler>(Erişim Tarihi 10 Haziran 2023).
- Alrababa'h, A., A. Dillon vd. (2020). "Attitudes Toward Migrants in a Highly Impacted Economy: Evidence From the Syrian Refugee Crisis in Jordan". *Comparative Political Studies*, Vol 54, No 1, 33-76.
- Ankaralı, H. Ö. Pasin vd. (2017). "Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'deki Suriyelilere Bakış Açısı". *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt 7, Sayı 3, 122-132.
- Arslantürk, G. (2020). "Sosyal Medyadaki Göçmen Karşıtı Tutumların Bütünleşik Tehdit Kuramı Çerçevesinden İncelenmesi". *Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 06-16.
- Aronson, E. ve T. D. Wilson vd. (2012). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Atılgan, A. ve Y. Aydoğdu (2017). "Siyasal Rejimlerin Zorunlu Göçe Etkileri: Irak ve Suriye Örnekleri Üzerinden Bir Değerlendirme". *1.Uluslararası Kahramanmaraş Yönetim, Ekonomi ve Siyaset Kongresi*. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi.

- Aydemir, C., E. İ. Işıklı vd. (2019). "Türkiye’de Mülteci Sorununun Yoksulluk ve Refah Seviyesine Etkisi". *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9, Sayı 1, 52-63.
- Azak, Y. (2019). Sosyal Kimlik Kuramı Üzerinden Türkiye’deki Araştırmalar. Academia E-Dergi Web Sitesi: https://www.academia.edu/9651585/Türkiyede_Sosyal_Kimlik-Kuramı-Üzerine(Erişim Tarihi 10 Haziran 2023).
- Bağcı, S. Ç. ve E. Çelebi (2017). "Gruplararası Temas ve Çatışma ile Azınlıklara Yönelik Tutumlar ve Çokkültürlülüğe Destek Arasındaki İlişkiler: Gruplararası Tehdit ve Kaygının Aracı Rolü". *Türk Psikoloji Yazıları Dergisi*, Cilt 20, Sayı 1, 3-18.
- Baş, E. ve S. Eti (2020). "Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sığınmacılara İlişkin Algı ve Tutumları: Bir Vakıf Üniversitesi Örneği". *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Cilt 88, Sayı 80, 175-198.
- Başegmez, A. C. ve H. Özerk (2021). "İnsanın Saldırgan ve Şiddet İçeren Davranışlarını Psikoterapi Kuramlarının Ele Alış Biçimlerinin Değerlendirilmesi". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Cilt 18, Sayı 44, 2528-9535.
- Başar, M., D. Akan vd. (2018). "Mültecilere Öğrencilerin Buldukları Sınıflarda Öğrenme Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar". *Kastamonu Education Journal*, Cilt 26, Sayı 5, 1571-1578.
- Başel, H. (2010). "İç Göçün Sonuçları ve İşgücüne Etkileri". *Journal of Social Policy Conferences*, Cilt 0, Sayı 51, 287-321.
- Başer, D. (2021). *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Başterzi, A. D. (2017). "Mülteci, Sığınmacı ve Göçmen Kadınların Ruh Sağlığı". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches In Psychiatry*, Cilt 9, Sayı 4, 379-387.
- Bilbay, Ö. F. ve G. Ç. Bozkaya (2021). "Afet ve Kriz Yönetiminin Şanlıurfa İli Açısından İncelenmesi". *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 22, 594-612.

- Bingöl, İ. (2022). "Toplumsal Teoride Çatışmanın Klasik Kökleri Üzerine Bir Değerlendirme: Karl Marx, Max Weber, Georg Simmel". *Akademik Matbuat Dergipark*, Cilt 6, Sayı 1, 111-115.
- Boyraz, Z. (2015). "Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler". *Zeitschrift für die Welt der Türken*, Cilt 7, Sayı 2, 35-58.
- Budak, P., M. S. Demir vd. (2017). "Yerel Halkın Algısında Suriyeli Sığınmacılar ve Toplumsal Etkileri: Elazığ İli Örneği". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, Sayı 62, 543-564.
- Butkus, M., A. Mciulyte-Sniukiene vd. (2016). "Socio- Demographic Factors Influencing Attitude Towards Refugees: An Analysis of Data From European Social Survey". The Faculty of Operation and Economics of Transport and Communication, Department of Economics, 16. International Scientific Conference Globalization and Its Socio-Economic Consequences University of Zilina/ 2016.
- Buz, P. (2018). "Türkiye’de Sığınmacı ve Mültecilerin Toplumsal Kabulü ve Sosyal Uyumu". *Sosyal Hizmet Kongresi 2018: Mültecilerle Sosyal Hizmet, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü: İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları*
- Canbey Özgüler, V. (2018). "Kitlesele Göçlerin Emek Piyasalarına Etkisi: Türkiye'deki Suriyeliler". *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 1-18.
- Canbey Özgüler, V. (2018). "Göç ve Uyum Politikaları" *Gst Journals Serie B: Advancements In Business And Economics*, Cilt 1, Sayı 1, 1-18.
- Cengiz, D. (2015). "Zorunlu Göçün Mekansal Etkileri ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği". *Turkish Studies Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, 101-122.
- Coşkun, R. ve R. Altunışık vd. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çağlayan, S. (2006). "Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı 17, 67-91.

- Çağlayan, S. (2011). Göç Kavramı ve Kuramları. *Güneş, F. (ed.) Kent Sosyolojisi*. (105-136), Eskişehir: AÖF Yayını.
- Çelebi, F. ve A. Durmaz (2012). "Orta Asyada Göç ve Göçün Emek Piyasası Üzerine Etkileri". *International Conference on Eurasian Economies 2012*, Almaty/Kazakhstan.
- Çelik, A. R. (2021). "Günahlarımız İçin Başkasını Suçlamanın Dayanılmaz Hafifliği (Günah Keçisi)". *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 12, 135-154.
- Çevlik, A. M. (2018). "Zorunlu Göç ve Mülteci Politikaları". *Sosyal Hizmet Kongresi 2018: Mültecilerle Sosyal Hizmet, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü: İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları*.
- Çoban İçağasıoğlu A. ve A.D. Turşucu. (2018). "Geleceği İnşa Etmek: Uyum, Bütünleşme, Kültürleşme Suriyeli Mülteciler Örneğinde Kavramsal Bir Tartışma". *Sosyal Hizmet Kongresi 2018: Mültecilerle Sosyal Hizmet, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü: İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları*.
- Demirbaş, H. ve E. Bekaroğlu (2021). "Evden Uzakta Olmak: Sığınmacıların/Mültecilerin Psikolojik Sorunları ve Ele Alınacak Önlemler". *Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü Kriz Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 11-24.
- Duyan, V. (2003). Sosyal Hizmetin İşlev ve Roller. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, Cilt 14, Sayı 2, 1-22.
- Ekici, H. (2019). Türk Toplumunda Suriyelilere Yönelik Algılanan Tehditler ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Cilt 19, Sayı 44, 695-730.
- Ekici, S. ve G.Tuncel (2015). "Göç ve İnsan". *Birey ve Toplum Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9, 9-22.
- Eren, E. Y. ve İ. Kaya (2015). *Türkiyedeki Suriyelilerin Hukuki Durumu*. İstanbul: Seta Yayınları.

- Erkan, Ü. (2018). Ulusçu Asimilasyon/Entegrasyon Politikalarından Medeniyet Perspektifine Dayalı Dirimsel/Diyalojik Etkileşime. *Şimşek R. (ed.) Göç Sosyolojisi*. (49-70)Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Eser, H. B. ve M. R. Uygur (2019). "Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumların Bütünleşik Tehdit ve Sosyal Mesafe Kuramları Doğrultusunda İncelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği". *Liberal Düşünce Dergisi*, Cilt 24, Sayı 95, 131-162.
- Fansa, M. (2021). "Kimim Ben? Göçmen, Sığınmacı, Mülteci, Yabancı, Vatansız ve Geçici Koruma: Türkiye'deki Suriyeliler". *Antakiyat/Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, 289-306.
- Fırıncı, C. (2022). Göç ve Göçmenlik Psikolojisi. Antalya Klinik Psikolojisi Enstitüsü İstinye Üniversitesi Web Sitesi: <https://www.psikolojiantalya.com/goc-ve-gocmenlik-psikolojisi>(Erişim Tarihi 23 Ocak 2023).
- Göç İdaresi Başkanlığı, (2022). *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı*, Geçici Koruma: <https://www.goc.gov.tr/geçici-koruma>(Erişim Tarihi: 5 Haziran 2022).
- Göç İdaresi Başkanlığı, (2023). *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı*, Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler: <https://www.goc.gov.tr/geçici-koruma5638>(Erişim Tarihi: 25 Ocak 2023).
- Göç İdaresi Başkanlığı, (2023). *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı*, Geçici Koruma: <https://www.goc.gov.tr/geçici-koruma>(Erişim Tarihi: 13 Nisan 2023).
- Göç İdaresi Başkanlığı, (2023). *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı*, Geçici Koruma: <https://www.goc.gov.tr/geçici-koruma>(Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2023).
- Göde, B., C. Taşgın vd. (2016). "Suriyeli Sığınmacılar Raporu: İstanbul Örneği". Araştırma Raporu, İstanbul: İstanbul Fikir ve Eğitim Derneği.
- Gülerce, H. ve E. Demir (2021). "Zorunlu Göç Sürecinde Sosyal Ağlar; Şanlıurfa'daki Suriyeli Sığınmacılar". *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi/Journal of Social Policy Conferences*, Cilt 2021, Sayı 81, 185-211.

- Güllüpnar, F. (2012). "Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme". *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4-6, Sayı 4, 53-85.
- Güneş Aslan, G. ve F. Güngör. (2019). "Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Göç Sonrası Yaşadığı Sorunlar: İstanbul Örneği". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Cilt 11, Sayı 18, 2528-9535.
- Güzel, B. (2021). "Yerel Halkın Türkiye'de Bulunan Suriyelilere Yönelik Tutumunun Araştırılması: Kahramanmaraş Örneği". *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi/Journal of Social Policy Conferences Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 21, Sayı 81, 151-183.
- Ilık Bilben, M.S. (2019). "Dünyadan Örnekler Işığında İklim Değişikliği Kaynaklı Göçleri Anlamak". *Mediterranean Journal of Humanities*, Cilt 9, Sayı 2, 335-355.
- IOM. (2009). Göç Terimleri Sözlüğü. Madde 3. Cenevre: IOM.
- İNSAMER, (2022). Türkiye'nin Geri Gönderme Politikası ve Suriyeli Sığınmacılar, <https://www.insamer.com/tr/turkiyenin-geri-gonderme-politikasi-ve-suriyeli-siginmacilar-2591.html>(Erişim Tarihi: 6 Ocak 2023).
- Kabaklı Çimen L. ve S. E. Quadır (2018). " Türk Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Görüşleri (Konya İli Örneği)". *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, Cilt 53, Sayı 2, 327-345.
- Karaağaç, F. C. ve H. Güvenç (2019). "Resmi İlkokullara Devam Eden Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Eğitim Sorunları". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*, Cilt 11, Sayı 18, 2528-9535.
- Karacoşkun, M. D. ve M. A. Yıldırım (2020). "Kırım Savaşı'ndan Sonra Meydana Gelen Göçlerin Sosyo-Psikolojik Etkilerine Dair Gözlemler". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Cilt 9, Sayı 3, 1322-1336.
- Karademir, D. ve M. Doğan (2019). "Suriyeli Mültecilerin Mekansal Analizi: Şanlıurfa Örneği". *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi*, Cilt 39, Sayı 39, 111-124.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kaya, M. ve O. Demirağ (2016). Göç Kavramı ve Kuramları. *Paksoy, M. (ed.)Ortadoğu'daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu*. (155-171), Kilis 7 Aralık Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Matbaası.
- Kaya, S. ve P. Orchard (2020). "Prospects of Return: The Case of Syrian Refugees in Germany". *Journal Of Immigrant and Refugee Studies*, Cilt 18, Sayı 1, 95-112.
- Kaya, Ö. S. (2019). "Çokkültürlülük Algısı ve Diğerkamlık Suriyelilere Yönelik Tutumu Etkler mi? Öğretmen Adayları Gözünden Bir Çalışma". *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi SDU International Journal of Educational Studies*, Cilt 6, Sayı 2, 86-100.
- Kayalar, M. ve S. Yıldız (2017). "Uluslararası Göç Sonrası Ortaya Çıkan Girişimcilik Türleri". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 22, Sayı 1, 55-62.
- Karasu, M. A. (2016). "Şanlıurfa'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 21, Sayı 3, 995-1014.
- Karasu, M. A. (2018). "Türkiye'ye Yönelik Dış Göçler, Suriyeli Sığınmacı Göçü ve Etkileri". *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, Cilt 14, Sayı 1, 21-41.
- Keleş, S. Ç. T. Aral. M. vd. (2016). Attitudes of Turkish youth toward Syrian refugees in respect to youths' gender, income, education, and city: A scale development study. In D. Eroğlu, J. H. Cohen I. And Sirkeci, (Eds), *Turkish migration* (pp.173-181). London: TPL.
- Kemik, P. ve M. Gözübüyük vd. (2019). "Suriyeli Mültecilerin Yoğun Yaşadığı Bölgelerdeki Yerel Halkın Suriyeli Mültecilere İlişkin Görüşler: Altındağ Örneği". *Mukaddime Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, 582-596.
- Kılıç İ. H. ve O. Tahmaz (2016). "Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Seviyelerinin Araştırılması ve Eğitim Stratejisinin Oluşturulması Projesi". *Şanlıurfa'da Suriyeli Sığınmacılar ve Eğitim Araştırması 2016*, Şanlıurfa: Gap Gençlik Derneği.

- Kızmaz, Z. (2018). "Suriyeli Sığınmacılar: Güvenlik Kaygıları ve Suç". *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 7, Sayı 2, 392-431.
- Koç, Y. ve J. R. Anderson. (2018). " Social Distance toward Syrian Refugees: The Role of Intergroup Anxiety in Facilitating Positive Relations". *Journal of Social Issues*, Vol 74, No 4, 790-811.
- Koçak, M. C. ve O. Küçük (2020). "Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Yaşamda Konumlandırışı: Trabzon Örneği". *Journal of Humanities and Tourism Research*, Cilt 10, Sayı 1, 130-142.
- Kolukırmık, S. (2014). "Uluslararası Göç ve Türkiye: Yerel Uygulamalar ve Görünümler". *Zeitschrift Für DieWelt Der Türken*, Cilt 6, Sayı 2, 37-53.
- Koyuncu, A. (2014). *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Quadır, S. E. ve L. Kabaklı Çimen (2018). "Türk Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Görüşleri: Konya İli Örneği". *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, Cilt 53, Sayı 2, 327-345.
- Lippard, C. D. ve C. B. Mcnamee (2021). "Are Refugees Really Welcome? Understanding Northern Ireland Attitudes Towards Syrian Refugees". *Journal Of Refugee Studies Oxford University Press*, Cilt 34, Sayı 3, 3091-3112.
- Mülteciler Derneği. (2022). Mülteciler Derneği Web Sitesi: <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi>(Erişim Tarihi 22 Mayıs 2022).
- Mülteciler Derneği. (2022). Mülteciler Derneği Web Sitesi:<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-haziran-2022>(Erişim Tarihi 23 Haziran 2022).
- Nafez, A. ve S. F. Al Ganideh (2020). " Syrian Refugees in Jordan: Burden or Boon". *Research in World Economy*, Vol 11, No 1, 180-194.
- Özdemir, A. ve A. İlhan (2021). "Beyin Göçü: Öğrencileri Yurt Dışı Eğitime Yönlendiren Sebepler Bağlamında Nitel Bir Çalışma". *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 20, Sayı 42, 1159-1186.

- Özdemir, E. (2017). "Suriyeli Mültecilerin Türkiye'deki Algıları". *Savunma Bilgileri Dergisi*, Cilt 16, Sayı 1, 1776-2148.
- Özgür Keyşan, A. D. Elçin vd. (2022). "ATÜGAM". *Göç ve Sosyal Uyum Süreci: Hatay İli Örneği Araştırma Raporu*: Atılım Üniversitesi.
- Özüdoğru, H. ve A. Kan (2020). "Halkın Suriyelilere Yönelik Tutumunun İletişim ve İlişki Düzeyine Göre İncelenmesi". *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, Cilt 4, Sayı 12, 244-262.
- Özüdoğru, H. ve A. Kan (2021). "Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutumunu Etkileyen Demografik Değişkenlerin İncelenmesi". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 50, 2148-9424.
- Padır, M. A. (2019). *Examining Xenophobia In Syrian Refugees Context: The Roles Of Perceived Threats And Social Contac*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Middle East Technical University.
- Padır, M. A. ve Ö. Erdur-Baker. (2023). " Syrian Refugees and Xenophobia: The Role of Gender, Education, Perceived Economic Income, and Age". *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 1, 162-169.
- Perruchoud, R. ve J. R. Cross (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü.
- Poyraz, Y. (2012). "Suriye Vatandaşlarının Geçici Korunması ve Uluslararası Mülteci Hukuku". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 20, Sayı 2, 55-69.
- Sarıdağ, S. ve H. B. Eser (2023). "Sosyal Baskınlık Yönelimi, Tehdit Algısı, Gruplararası Temas ve Zenofobik Tutumların Siyasal Eğilim, Etnik ve Dini Kimlikler İle İlişkisi". *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, Cilt 14, Sayı 38, 687-701.
- Sayın, D. ve A. Usanmaz (2016). "Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği". *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 18, Sayı 31, 111-124.
- Sheafor, B. W. ve C. J. Horejsi, (2016). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler*. Ankara: Nika Yayınları.

- Süleymanov, A. (2022). Zorunlu Göç ve Psikolojik Etkileri. Üsküdar Üniversitesi Web Sitesi: <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/176/zorunlu-goc-ve-psikolojik-etkileri>(Erişim Tarihi 23 Ocak 2023).
- Şahin, İ. ve O. Düzgün (2015). "Türkiye'ye Gerçekleştirilen Ortadoğu Kaynaklı Zorunlu Göçlerin Sosyo-Ekonomik Etkileri: 1979-2014 Arası". *Tesam Akademi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 167-195.
- Şeker, A. (2017). Tıbbi Sosyal Hizmet. *Attepe Özden, S.ve Özcan E. (ed.)Etik Bağlamda Tıbbi Sosyal Hizmet ve Hasta Hakları*. (15-32), Ankara: Nobel Yayınları.
- Şen, G. ve H. Şimşek (2019). "Türkiye'deki Kamu Yönetimi Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Tutumları". *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, 1958-1974.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2022). Şanlıurfa İl Göç İdaresi Müdürlüğü Web Sitesi: <https://www.goc.gov.tr/geçici-koruma>(Erişim Tarihi 5 Haziran 2022).
- Tan, M. ve M. Demir (2017) "Yerel Halkın Algısında Suriyeli Sığınmacılar ve Toplumsal Etkileri: Elazığ İli Örneği". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt 5, Sayı 62, 543-564.
- Tanrıkulu, F. ve B. B. Özipek (2021). *Geçmişten Günümüze Türkiye'de Göç ve Suriyeli Sığınmacılar*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Taş, D. ve S.S. Tekkanat (2018). "Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Arasında Bir Kent: Elazığ Örneği". *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 10, Sayı 4, 77-90.
- Taş, H. Y. ve S. Özcan (2018). "Suriyeli Göçmen Sorunlarının, Sosyal Politikalar Bağlamında Analizi". *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, Cilt 7, Sayı 7, 2147-3668.
- Taylor, L. K. ve C. Glen. (2020). "From empathy to action: Can enhancing host-society children's empathy promote positive attitudes and prosocial behaviour attitudes toward refugees?". *J Community Appl Soc Psychol*, Vol 30, No 7, 214-226.

- Teater, B. (2014). *Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri Uygulama İçin Bir Giriş*. Ankara: Nika Yayınları.
- Tomanbay, İ. (2019). Uluslararası Göç, Sığınmacı ve İnsan Kaçakçılığı/Ticareti sorunları ve sosyal Çalışma. İstanbul İstinye Üniversitesi Web Sitesi: <https://www.ilhantomanbay.com/2019/02/05/uluslararası-goc-siginma-ve-insan-kacakligi-ticareti-sorunlari-ve-sosyal-calisma.goc.gov.tr/geçici-koruma>(Erişim Tarihi 21 Ocak 2023).
- Topal, A. H. (2015). "Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü". *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, 5-22.
- Topal, M. H., U. Özer vd.(2017). *Public perception of Syrian refugees in Turkey: an empirical explanation using extended integrative threat theory. Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje*: <https://www.problempolitykispolecnej.pl>(Erişim Tarihi 02 Nisan 2023).
- Topkaya, Y. ve H. Akdağ (2016). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Suriyeli Sığınmacılar Hakkındaki Görüşleri (Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği)". *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 767-786.
- Tufan, İ. (2018). Günah Keçisi Kavramı Nereden Geliyor? Akdeniz Tazelenme Üniversitesi Web Sitesi: <https://tazelenme.com//gunah-kecisi-kavrami-nereden-geliyor>(Erişim Tarihi 10 Haziran 2023).
- TÜİK, (2022). Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni İstatistiklerle Çocuk 2022: <https://www.tuik.gov.tr//Bulten>(Erişim Tarihi: 30 Aralık 2022).
- TÜİK, (2022). Türkiye İstatistik Kurumu, Şanlıurfa İl İlçe Nüfusu: <https://data.tuik.gov.tr>(Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022).
- Tunca, H. Ö. ve A. Karadağ (2018). "Suriye'den Türkiye'ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar". *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, Cilt 28, Sayı 2, 47-68.
- Tunç, A. Ş. (2015). "Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme". *Tesam Akademi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 29-63.

- UNCHR. (2022). BM Mülteci Örgütü Türkiye'deki Mülteciler ve Sığınmacılar, <https://www.unchr.org.tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>(Erişim Tarihi 5 Aralık 2022).
- UNCHR. (2022). BM Mülteci Örgütü Tüm Mülteciler ve Sığınmacılar, <https://www.unchr.org.tr/tum-multecilerin-yasadigi-koruma-sorunlari-kadinlar-tarafindan-da-paylasilir>(Erişim Tarihi 25 Aralık 2022).
- Uygur, M. R. (2018). *Suriyeli Mültecilere Yönelik Sosyo-Psikolojik Tutumların İncelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi SBE.
- Ünsal, A. (2019). "Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Ülke Ekonomileri Üzerinde Muhtemel Etkileri". *Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 18, Sayı 18, 50-61.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri Nedenleri ve Etkileri. *Turkish Studies*, Cilt 9, Sayı 2, 1685-1704.
- Yitmen, Ş. ve M. Verkuyten. (2018). "Positive and negative behavioural intentions toward refugees in Turkey: The roles of national identification, threat, and humanitarian concern". *J Community Appl Soc Psychol*, Vol 28, No 5, 230-243.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2017). *Bireylerle Ailelerle Gruplarla ve Toplumla Sosyal Hizmet*. İstanbul: Nar Yayınevi.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2017). *Sosyal Hizmet/ Sosyal Çalışma Bilim ve Mesleğine Giriş*. İstanbul: Nar Yayınevi.
- Zhanadilova, A. (2018). "Farklı Kuramlar Çerçevesinde Uluslararası Göç Sorunu". *Muhakeme Dergisi/Journal*, Cilt 1, Sayı 2, 116-122.

EKLER

Ek-1: Onam Formu

Değerli katılımcılar,

“Savaş Nedeniyle Ülkesinden Göç Etmiş Suriyeli Sığınmacılara Karşı Yerel Halkın Tutumu: Şanlıurfa İli Örneği” başlıklı bu araştırma, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Mülkiye YILDIRIM ve Doç. Dr. Ümmet ERKAN tarafından yapılmaktadır.

Değerli katılımcı, bu bilgi formu yüksek lisans çalışması kapsamında yürütülen araştırma için Şanlıurfa ilinde yaşayan yerel halkın geçici koruma altındaki Suriyelilere karşı tutumlarını ölçmek amacıyla katılımcılardan bilgi toplanması için hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında aşağıda yer alan soruların doğru veya yanlış yanıtı yoktur. Seçenekli ifadelere yanıtınızı, lütfen size en uygun ifadeyi seçip belirtiniz.

Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır. Bu form aracılığı ile elde edilecek bilgiler gizli kalacaktır ve sadece araştırma amacıyla (veya “bilimsel amaçlar için”) kullanılacaktır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya anketi doldururken istemezseniz son verebilirsiniz.

Anket formuna adınızı ve soyadınızı yazmayınız!

Sorular 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgi formu, ikinci bölümde ise mültecilere yönelik tutum ölçeği bulunmaktadır. Sizden beklenen bütün soruları eksiksiz ve içtenlikle cevaplamanızdır.

Çalışma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda bilgi almak için adresine erişim sağlayabilirsiniz.

- Bu bilimsel çalışmaya destek olmak istiyorsanız Lütfen aşağıdaki kutucuğa çarpı işareti koyun.

Kendi isteğimle bu bilimsel çalışmaya destek vermek istiyorum.

Anketi yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

Ek-2: Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Bu bilgi formu, yüksek lisans tezi kapsamında yürütülen araştırma için katılımcılardan bilgi toplanması amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında aşağıda yer alan soruların doğru veya yanlış yanıtı yoktur. Seçenekli ifadelere yanıtınızı, lütfen size en uygun ifadeyi seçip çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz. Verdiğiniz yanıtlar gizli tutulacak, yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Mülkiye YILDIRIM-Sosyal Çalışmacı

1) Yaşınız?

18-22 23-27 28-32 33-37 38-42 43-47 48+

2) Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

3) Medeni haliniz?

Evli Bekâr Boşanmış

4) Siz dâhil ailenizde kaç kişi vardır?

yalnız yaşıyorum 2 3 4 5 6 6+

5) Eğitim durumunuz?

Okuma yazma yok Okuma yazma var İlkokul Ortaokul

Lise Üniversite

6) Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

Evet Hayır

7) Gelir durumunuz?

1000 TL'den az 1000-2000 2001-3000 3001-4000

4001-5000 5001-6000 6001-7000 7000+

8) Maddi durumunuzu genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok iyi İyi Kötü Çok kötü Bilmiyorum

9) Daha önce hiç yurt dışında bulundunuz mu?

() Evet () Hayır

10) Arap kökenli misiniz?

() Evet () Hayır

11) Arap kökenli bir akrabanız var mı?

() Evet () Hayır

12) Hiç yaşadığınız bölgede Suriyeli biriyle etkileşimde bulundunuz mu?

() Evet () Hayır

13) Daha önce Suriyeli birine herhangi bir yardımda bulundunuz mu?

() Evet () Hayır

14) Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkemize gelmesini nasıl karşılıyorsunuz?

() Olumlu karşılıyorum () Olumsuz karşılıyorum () İlgilenmiyorum

() Kararsızım

15) Ülkemizde savaş veya benzeri bir durum söz konusu olursa ülkenizde kalmayı mı yoksa sığınmacı olmayı mı tercih edersiniz?

() Ülkemde kalmayı tercih ederdim () Mülteci olmayı tercih ederdim

() Kararsızım

Ek-3: Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Şehir merkezinde Suriyeli mülteci görmek beni rahatsız eder.					
Suriyeli mülteciler Türk kültürüne uyum sağlamalıdır.					
Suriyeli mültecilerle komşu olmaktan rahatsızlık duymam.					
Suriyeli mültecilere önümüzdeki seçimlerde oy hakkı verilmesini desteklerim.					
Suriyeli mültecilerin bulaşıcı hastalık taşıma olasılığı beni tedirgin eder.					
Suriyeli bir mülteci ile arkadaş olmaktan kaçınıyorum.					
Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki çalışanların iş olanaklarını kısıtladıklarını düşünüyorum.					
Suriyeli mültecilerin Türkçe öğrenmeleri gerektiğini düşünüyorum.					
Suriyeli mültecilerin suç oranını arttırdıklarını düşünüyorum.					
Suriyeli mültecilere vatandaşlık hakkı tanınması beni rahatsız eder.					
Suriyeli mültecilerin yararına düzenlenen sosyal sorumluluk projelerine gönüllü olmak isterim.					
Suriyeli mültecilerin vergi vermemelerini yanlış buluyorum.					
Oturduğum mahallede veya yakın çevresinde Suriyeli mültecilerin ikamet etmesini istemem.					
Suriyeli mülteciler sınır dışı edilmelidir.					
Suriyeli mülteciler belli bir süre için toplu taşıma araçlarında ücretsiz yararlanmalarında bir sakınca görmüyorum.					
Suriyeli mültecilerin kullandığı tuvaleti kullanmaktan					

rahatsızlık duyarım.					
Suriyeli mültecilerin Türkiye sınırlarında doğan çocuklarımın Türk vatandaşı olmaları gerektiğini düşünüyorum.					
Otobüste Suriyeli mülteci gördüğüm zaman yanına oturmayı tercih etmem.					
Çocuğumu her zaman götürdüğüm parkta Suriyeli mültecilerin bulunması beni tedirgin eder.					
Suriyeli mülteciler bir suçta karışıklarında Türkiye vatandaşlarından daha fazla ceza almalıdırlar.					
Suriyeli mülteciler Türkiye vatandaşlarıyla aynı sağlık hizmetlerinden faydalanmalıdırlar.					
Suriyeli mültecilerin ülkeme sığınması beni rahatsız etmez.					
Suriyeli mültecilerin sokaklarda dilenmeleri vatandaşların iyi duygularını suiistimal etmektedir.					
Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye girişlerinin zorlaştırılması gerektiğini düşünüyorum.					
Çocuğumun Suriyeli mülteci çocuklarla arkadaş olmasından rahatsız olmam.					
Suriyeli mülteciler ile Türkiye'deki çoğunluğun inandığı dinin aynı olması bir güven ortamı oluşturur.					

Windows'u Etkinleştir

Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidi

Ek-4: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 04.12.2022-73193

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Toplantı Tarihi: 02.12.2022	Toplantı Sayısı: 12	Karar Sayısı: 40
<p>Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Ekrem ALMAZ başkanlığında, 04.12.2022 toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.</p> <p>KARAR-20: Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığının 18.11.2022 tarihli ve 71477 sayılı yazısı okundu ve ekleri incelendi.</p> <p>Yapılan incelemeler sonucunda; Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde görev yapmakta olan Doç. Dr. Ümmet ERKAN, sorumlu araştırmacı olduğu yüksek lisans öğrencisi Mülkiye YILDIRIM'ın yüksek lisans tez konusu olan "Savaş Nedeniyle Ülkesinden Göç Etmiş Suriyeli Sığınmacılara Karşı Yerel Halkın Tutumu: Şanlıurfa İli Örneği" adlı çalışması Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından uygun görülmüş olup, durumun Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına bildirilmesine,</p> <p>Oy birliği ile karar verildi.</p>		
BAŞKAN (e-imzalıdır) Prof. Dr. Ekrem ALMAZ Kurul Başkanı		
ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Zekeriya ÇAM Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM İslami İlimler Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi
ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Canan DEMİR YILDIZ Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Fuat KORKMAZER SBF Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Necmettin ÇİFTÇİ Sağlık Hizmetleri MYO Öğr. Üyesi
ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Halil ALKAN SBF Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Atike YILMAZ Spor Bilimleri Fakültesi Öğr. Üyesi	

1 / 1

MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU DEĞERLENDİRME FORMU

Araştırmanın Başlığı:	"Savaş Nedeniyle Ülkesinden Göç Etmiş Suriyeli Sığınmacılara Karşı Yerel Halkın Tutumu: Şanlıurfa İli Örneği" adlı çalışma.
Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih:	18.11.2022
Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih:	02.12.2022
Karar tarihi	02.12.2022

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Red Gerekece, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad soyad ve imzaları.

Başkan
(e-imzalıdır)
Prof. Dr. Ekrem ALMAZ

Üye
(e-imzalıdır)
Doç. Dr. Zekeriya ÇAM

Üye
(e-imzalıdır)
Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM

Üye
(e-imzalıdır)
Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA

Üye
(e-imzalıdır)
Doç. Dr. Canan DEMİR YILDIZ

Üye
(e-imzalıdır)
Doç. Dr. Fuat KORKMAZER

Üye
(e-imzalıdır)
Dr. Öğr. Üyesi Necmettin ÇİFTÇİ

Üye
(e-imzalıdır)
Dr. Öğr. Üyesi Halil ALKAN

Üye
(e-imzalıdır)
Dr. Öğr. Üyesi Atike YILMAZ

Ek-5: Araştırmada Kullanılan Ölçek İçin İzin

Hocam iyi günler.Ben Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans ğrencisi Mülkiye Yıldırım. řu anda tez aşamasındayım Suriyeli sığınmacılara karşı halkın tutumuyla ilgili yapacağım tez çalışmam için eğer izniniz olursa sizin ve arkadaşlarınızın geliştirdiği Mültecilere yönelik tutum ölçeğini tez çalışmamda kullanmak istiyorum. Teşekkür ederim

Sevgili Mülkiye merhaba,
Kullanabilirsiniz. Kolaylıklar dilerim.

Prof. Dr. Ulas Sunata
BAU Center of Migration and Urban Studies (BAUMUS) -
Founding Chair

Seray Keles

Hocam iyi günler.Ben Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans ğrencisi Mülkiye Yıldırım. řu anda tez aşamasındayım Suriyeli sığınmacılara karşı halkın tutumuyla ilgili yapacağım tez çalışmam için eğer izniniz olursa sizin ve arkadaşlarınızın geliştirdiği Mültecilere yönelik tutum ölçeğini tez çalışmamda kullanmak istiyorum. Teşekkür ederim

E-postanıza ulaşamadım buradan yazıyorum

Merhaba, kullanabilirsiniz tabi.
Mail adresinizi paylaşabilirsiniz gönderebilirim.

Teşekkür ederim.